

erőber

Policsányi István doktori értekezés

Környezeti szemléletformálás a Designkommunikáció felhasználásával

Témavezetők:

Tillmann József PhD

Cosovan Attila DLA

MOHOLY-NAGY MŰVÉSZETI EGYETEM DOKTORI ISKOLA

Budapest 2022

Környezeti szemléletformálás a Designkommunikáció felhasználásával

„...a gyermekeknek két dolgot kell adnunk: gyökereket és szárnyakat. Gyökereket, amelyek tartást adnak, hogy tudják, hova tartoznak, de ugyanígy szárnyakat is, amelyek az egyiket a kényszereitől és előítéleteitől szabadítják meg, a másoknak lehetőséget adnak új utakat bejárni vagy inkább repülni.”

- Goethe -

Tartalomjegyzék

Környezeti szemléletformálás a Designkommunikáció felhasználásával	5
A természeti elidegenedés mint létállapot	5
Az E9 vitorlášajó koncepciójának tanulságai	8
Környezeti szemléletformálás, a kutatásom végleges iránya	11
A Designkommunikáció mint keretrendszer.....	15
Hipotézisem kikristályosodása, prekonceptió, vizsgálati módszer	16
Mestermunkám bemutatása, az ember.institute kutatószervezet	17
Project 3S — Sustainable Shipping by Sail	20
Project BEP — Beloiannis Education Program	26
Project HMS — High Mountain School.....	35
Mélyinterjú méréseim anyaga a HMS — High Mountain School első szemeszteréről	42
A HMS kísérleti szemeszter tanulságai, Mélyinterjú méréseim összegzése, a HMS (High Mountain School) első szemeszteréről	45
Kutatásom összefoglalása, a hipotézisemre adott válasz	54
Köszönetnyilvánítás.....	57
Felhasznált irodalomjegyzék:	58
Absztrakt.....	61
Abstract.....	63
Melléklet.....	65

Környezeti szemléletformálás a Designkommunikáció felhasználásával

A TERMÉSZETI ELIDEGENEDÉS MINT LÉTÁLLAPOT

Világunk ökológiai terheltségét köztudomású tényként kezelik Európában.¹ A problémákra adott válaszok azonban, sokszor eltérő tendenciát mutatnak. Az ökológiai kérdések átfogóan újra és újra felszínre bukkannak kezdve az egyszerű emberek tudatlan pusztításától a magyar általános iskolások elavult tankönyvein keresztül a környezetvédelmi konferencián beszédet tartó szakemberrel bezárólag, akinek szakvéleménye mögött sok esetben multicégek manipulatív lobbitevékenysége áll. Doktori kutatásom erre a — számomra elsősre megoldhatatlannak tűnő — ellentmondásokkal körülcserített aknamezőre kíván behatolni azzal az eltökélt szándékkal, hogy őszinte, sajátos metodikát dolgozzon ki a környezeti szemléletformálás jegyében, elsősorban saját magam és szűk környezetem számára, másodsorban a jövő generációi számára, Európában. Ebből fakadóan a dolgozatomban bemutatott kutatómunka és gondolatmenet egyben egy komoly alkotói öndefiníálás is.

Jelen írásomban nem kívánok belemenni a konkrét környezeti problémák bemutatásába, pusztán abból a — véleményem szerint minden probléma gyökerének tekinthető — tényből indulok ki, hogy a Homo sapiens társadalmi és kulturális fejlődése okán, lépésről-lépésre — mára szinte teljesen — elveszítette a közvetlen kapcsolatot a természettel.^{2,3} Ez az állapot kihat neveltetésünkre, ezáltal gyermekeink nevelésére. Kihat mindennapi életünk megfogalmazására, anyagi és morális keretrendszerére. A keret általános sarokkövei prioritási sorrendben a *komfortzóna*, az ebből fakadó *biztonságérzet* és az ezek együttes eredőjéből születő *élettér*. Ez a hármas kód fajunk örökül vett, levetkőzhetetlen képlete, amely az őskortól a logikus gondolkodás és eszközhasználat elindulása óta kíséri mindennapjainkat. Mára köztudott, hogy a fejlett és fejlődésben lévő országokban mindhárom elem indokolatlanul nagyméreteket ölt. Miről van szó tulajdonképpen, ha a problémát

¹ Európai bizottság hivatalos weboldala, Horizont 2020 program

(<https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/what-horizon-2020>) Felkeresés ideje: 2022.08.07.

² Tisztában vagyok azzal, hogy a természeti elidegenedésre külön szakirodalmi és tudományos diskurzus épül, én azonban itt szeparáltan a modernkori fejlődéslélektani stabilitás hiányáról beszélek, ami a Jean Liedloff féle kontinuum-elvből van levezetve. (Liedloff két és fél évet töltött Venezuela dzsungelében, teljesen elszigetelt, törzsi közösségekben élő indiánok között. Tapasztalatai teljesen átértékelték vele a nyugati gondolkodásmódját arról, hogyan kellene élnünk, és radikálisan megváltoztatták elképzeléseit az emberi természetről. Fontos felismerni, hogy az indiánoknál a boldogság nem egy elérendő cél, hanem egy természetes állapot) LIEDLOFF, Jean: *Az elveszett boldogság nyomában*. Kétezeregy Kiadó, Budapest 2005.

³ COSOVAN: *DISCO*. 53-57.

leegyszerűsítjük? Korai hipotézisem szerint a céltalanul növekedő komfortzóna automatikusan morális torzulással jár, ami hamis biztonságérzetet adva, egyre nagyobb területet követel magának a létfenntartás érdekében. A területi növekedés — járművek méretei, épületek, városok méretei és az ezeket ellátó mezőgazdasági és ipari háttérrendszerek — exponenciálisan növekvő energiafelhasználást követelnek. A növekedés határai a bolygónk méreteiből és energiatartalékaiból fakadóan adóttak. Jelen világunk együttesen 1,7 „Földnyi” ökológiai lábnyommal rendelkezik évente.⁴

Ez utóbbi csupán egy racionális megközelítés a sok közül, amivel talán a leggyakrabban találkozhatunk a kimutatásokban. De mi történik a mindennapokban? A környezetszennyezés véleményem szerint elsősorban súlyosan morális tevékenység. Totális öndefiníciós hiány, transzcendens szakadás,⁵ tudatos tudatlanságban tartás, tudatmódosítás. Nem kell szakirodalmi hivatkozás ahhoz, hogy belássuk, aki nem tiszteli saját létét, nem fogja tisztelni a környezetében élőét sem. Aki a környezetét nem tiszteli, nem tudja elhelyezni magát egy magasabb rendszerben sem. Aki a tágabb kontextust nem tisztázza, nem tud erkölcsileg és/vagy racionálisan megalapozottan állást foglalni a transzcendens elhelyezéséről, és aki ezt nem képes megtenni, hogyan tudná saját magát tisztelni? A kör ezzel bezárul. Ez a körfolyamat szakad meg léptenyomon. Számomra ez a szakadás maga a környezetszennyezés gyökere. S itt kívánok a folyamatba belépni, mint művész-kutató. Tevékenységemmel e körfolyamatba kívánok bekapcsolódni és másokat is bekapcsolni. Ehhez empirikus metodikák sorát építem fel azzal a fő céllal a középpontban, hogy vissza kell helyeznem magamat abba az egészséges állapotba, ahol a környezetem tudatos része vagyok. Később talán a körfolyamat további kérdései is összeállnak. Az íróasztal mellől a természeti kapcsolódás nem átélhető és nem modellezhető. Az öndefiníálás folyamatában lecsupaszítom létezésem kereteit és szükségleteit, hogy rávilágíthassak egy régen elveszített egyensúlyi állapot újbóli megélésére és kialakítására. Ehhez az állapothoz, azt gondolom — sokak számára ijesztő módon — újra kell rendezni az előbb vázolt ősi hármas képletet: vagyis elhagyni a komfortzónát, elveszíteni az állandó biztonság állapotát és ebben a kiszolgáltatott létállapotban újra definiálni az életteret. Ez a folyamat látszólag teljesen ellentmond a fajunk eddigi tevékenységének, a városok kiépülési logikájának, a szabályok és törvények alkotásának. Jelen esetben a komfortzóna elhagyása a városi infrastrukturális biztonság elhagyását és a vad természetbe való kilépést jelenti számomra.⁶ Ember alkotta infrastruktúrában, nincs

⁴ A Global Footprint Network adatai alapján, weboldala: <https://www.footprintnetwork.org/our-work/ecological-footprint/> Felkeresés ideje: 2022.08.07.

⁵ Transzcendens szakadás alatt minden olyan gondolkodás hiányát értem, ami a természetfeletti lét kérdésével foglalkozna, vallásoktól függetlenül. Vagyis ebben az értelemben a természetfeletti lét tagadása is lehet transzcendens gondolkodás számomra, mert foglalkozik a kérdésfeltevessel. A kérdés tudomásul nemvételét, a vele történő nem foglalkozást, álláspont nélküli tagadását szakadásnak definiálom.

⁶ Vad természet alatt a Föld bolygón minden olyan érintetlen vizes vagy szárazföldi élőhelyet értek, ami mentes az emberi civilizáció infrastrukturális terhelésétől. Nincs áram, víz, térerő. Nincs lakosság, kiépített utak, klasszikus egészségügyi ellátás és mentőszolgálat. A területen az érintetlen biodiverzitás figyelhető meg, és az ezekre a területekre belépő ember súlyosan kiszolgáltatott a saját tartalékait és leleményességét illetően.

igazi kiszolgáltatottság a 21. századi Európában, vagy csak nagyon szélsőséges esetekben. Ellenben a természetben való létezés automatikusan magában hordozza a kiszolgáltatottság, vagyis a biztonságérzet elvesztését. Ebben a kitett létállapotban az igények drasztikusan átalakulnak, így a kreativitás új szinteken nyilvánulhat meg.

Az empirikus terepi gyakorlat pontos forgatókönyvén évekig dolgoztam. Kerestem a számomra legmegfelelőbb maximális létállapotot, ahol szinte teljesen elszigetelté válhatok az épített világ összefüggéseitől. Hosszas vizsgálódás után úgy ítélt meg, hogy a tengeri és nyílttengeri hajózás adja meg számomra a legsúlyosabb kitettség állapotát, ezáltal nyitva meg a fent vázolt vizsgálódás tényleges lehetőségét.⁷ A víz mint közegváltozás már önmagában drasztikusan hat az embere mind tudatos, mind tudat alatti terhelésként.⁸ A hajón megvalósuló izoláció pedig tökéletes terep az ember tényleges viselkedésének és szükségleteinek zárt vizsgálatára, hiszen az elszigeteltségből következően élettere fedélzeti szituációkra szűkül, véges raktárkészletből táplálkozik, és számtalan szárazföldről hozott gyakorlatot kényszerül feladni. A hajón nem lehet következmények nélkül hazudni, elbújni, vagy ügyeskedni. Nem lehet kényelmesen kivonni magunkat a közösségből. Hozzávetőlegesen három nap elteltével minden hajózó személyisége feltárulkozik. Ez az egyén komoly szociális mérőfelülete. A vitorláshajó nem utolsó sorban máig a legfentarthatóbb közlekedési eszköz és „otthon” is egyben, így számomra megfelelően kapcsolható össze a környezeti nevelés problémakörével, hiszen az életciklusaiban bekövetkező üzemeléshez szükséges energiáját — kb. 80% mozgási energia, 10% villamos energiatermelés — természetes szélenergiából nyeri (maradék 10% parti karbantartáshoz felhasznált energia).

Ennek érdekében az eltelt évek alatt tudatosan kiképeztem magamat és megszerveztem minden olyan jogosultságot és engedélyt, gyakorlatot és tapasztalati tudást, amelynek segítségével mint kapitány hivatalosan is kihajózhatok nyílt tengerekre és óceánokra egy maximum 24 méter hosszúságú és 150 tonna saját tömegű hajóval. Megteremtve az empirikus mérési helyszín elvi lehetőségét, 2016 nyaratól, doktori kutatásom indulópontjától kezdve beleástam magam az elméleti metodika felépítésébe, amit a következő fejezetekben részletesen feltárok, a maga nehézségeivel, örömeivel, irányváltásaival, újra tervezéseivel és sikereivel együtt. Fontos megemlítenem ezen a ponton, hogy hipotézisem látható módon a kezdeti szakaszában pusztán egy új létállapot keresésére irányult, azonban ez később egy koncentrált és egységes kérdéssé formálódott át — amit a Hipotézisem kikristályosodása, prekonceptió, vizsgálati

⁷ Erre kitűnően alkalmas a Cruiser felépítésű — nem charter, hanem kifejezetten offshore tengeri menetekre kialakított vitorlás — hajóval történő önálló hajózás külső lakatlan szigetcsoportok között, később nyílt tengeri szakaszokon a kontinentális parttól számított 50-150 NM távolságban, illetve adott esetben teljes átkelés tengereken és óceánokon keresztül.

⁸ A következő fejezetben bemutatásra kerülő E9 vitorláshajó tervezésekor konkrét méréseket végeztem a folyamatos imbolygásból következő automatikus izomkiegyenlítéssel kapcsolatban. Az adatokból következően megdöbbentő, hogy egy egynapos nyílt víziút során az ember a kiegyenlítő mozgás következtében több kalóriát éget el, mint egy szárazföldi háromórás edzőtermi tréning során. Az agyat is komoly terhelés éri a megszokott horizontális sík feletti kontroll elvesztése során. Ebből alakul ki adott esetben a tengeribetegség jelensége.

módszer fejezetben részletesen kifejték — de ennek megértéséhez nélkülözhetetlen bemutatnom az oda vezető utat.

AZ E9 VITORLÁSHAJÓ KONCEPCIÓJÁNAK TANULSÁGAI

Tengeri vitorlásútjaim során hozzáálltam saját magam és a természet kapcsolatának tematikus vizsgálatához. Rengeteg felismerés és élmény megélését követően azonban nagyon hamar szembesültem azzal a ténnyel, hogy magukkal a hajókkal is hatalmas gondok vannak. Ezek a tengeri eszközök elrugaszkodnak az eredeti funkciójuktól, és a szárazföldről hozott torzulást követve a kényelem és a luxus irányába tolódtak el a kialakításukat illetően. Ipari formatervezőként kézenfekvőnek látszott, hogy a doktori kutatásom a vitorlášhajók gyártására szakosodott iparágban fejlesztésében csúcsosodjon ki, hiszen a luxusorientált pazarlás és a betervezett elévülés — ezáltal az ökológiai lábnyom — ebben az ágazatban is hatalmas méreteket ölt. Charter hajók ezrei látják meg a napvilágot évente, amelyek életrszakaszukat illetően háromtól öt évig bezárólag teljesítenek a tengeren, majd selejtezésre kerülnek. Égbekiáltóan nagy az Industrial Design szerepe az ágazatban, aminek köszönhetően a használt hajók pár év elteltével elavulnak a legújabb modellek mellett. Klasszikus fogyasztói modellel állunk szemben. Azt gondoltam, hogy az lesz a legjobb, ha saját magam és a természet kapcsolatának hajózás során megélt tanulságait és üzenetét egy szemléletformáló, innovatív hajótervezési projektbe integrálom.

Ebből fakadóan 2016 januárjában hatalmas munkába kezdtem. A munka jóval túlmutatott tervezői feladatköröm határain. Egyszerre valósítottam meg a vezető tervezőt, a projekt managert és 2016 szeptemberétől a doktoranduszt egyetlen projekten belül. Nem pusztán egy újra gondolt koncepció megtervezését kellett levezényelnem, hanem lehetőséget kellett teremtenem arra, hogy egyáltalán maga a tervezés elindulhasson. Ehhez gyártási együttműködést kellett kiépítenem, ami három tervezőcéggel, azaz a Flaar-EMBER LAB-Volvo, és a Penta együttes munkáját tette szükségessé. Ezeket a cégeket össze kellett kapcsolnom az egyetemmel, majd az egész projektnek olyan tematikus háttérszponzorációt kellett felépítenem, ami segít életben tartani a munkát mind a médiakommunikáció, mind az általános költségek szintjén. Legfőbb média partnerem és szponzorom a National Geographic Magyarország lett, szakmai partnerem pedig a WWF Magyarország.⁹ Ezen felül volt egy üzletfejlesztési mentorom, Kovács Zoltán (Myco Incubation), aki anyagi támogatással is hozzájárult a munkához.

A program célja egy új, ökológiai lábnyomcsökkentő, nyílttengeri vitorlášhajó kifejlesztése, majd az Adriai-tengeren történő tesztelése, egy hozzárendelt WWF

⁹ Egy 2017-es beharangozó cikk a kooperatív együttműködésről és a programról általánosságban: hajozas.hu — Magyarország legnagyobb hajózással foglalkozó webfelülete: (<https://hajozas.hu/magazin/vitorlazes/e9-vitorlashajo-expedicio-national-geographic-ember-lab/>) Felkeresés időpontja: 2022.08.07.

vízszennyeződés-méréssel. Fontos szempont volt, hogy ez a hajó arról szóljon, amiért az egész kutatásom elindult, vagyis kialakítása révén alkalmas legyen a természet megismerésére a felesleges kényelmi berendezések nélkül — de mégis eleget tegyen a természetben történő kulturált létezés kiszolgálására —, és az általános sportolási céloknak is megfeleljen. Ezeken felül a legfőbb tervezői-kutatói szempont a méretdimenziók csökkentése volt, hiszen az ágazatban — az autópárhoz hasonlóan — teljesen eltolódtak a felhasználónak szánt méretfeltételek. Kis túlzással sok esetben nem is hajókról, inkább úszó luxuslakásokról beszélünk, amelyek teljesen alkalmatlanok a természetben való felhasználásra, sokkal inkább kikötői, egzisztenciális reprezentáció a céljuk.¹⁰ Ebből fakadóan a tervezői-kutatómunkát egy speciális, empirikus módszerre építettem. A MOME egyik műtermében felépítettem egy M=1:1-es méretarányú, minden elemében állítható, billenthető és variálható ergonómiai vázszerkezetet, amivel modellezni tudtam a tervezéskor születő koncepciók életnagyságú megvalósulását. Erre azért volt szükség, mert azokat a határértékeket kerestem, amelyek még éppen megfelelően ellátnak négy, illetve hat embert a járművön. Hiába volt meg később a hajó minden részlete 3D modell formájában, a pszichológiai térérzetet és a mozdulatok metodikáját semmilyen 3D szoftver nem képes visszaadni egy adott térszelvényben. A tervezés egy visszacsatolásos spirál mentén haladt, vagyis folyamatos koncepció-szakaszok lettek integrálva az ergonómiai vázszerkezetbe, majd kimérve, tesztelve, végül az eredmények beépültek a végleges tervbe.

Csak akkor kezdődhetett meg a gyártmánytervek véglegesítése, amikor már minden részlet a valóságban is fedte az elvárt igényeket, kipróbáltan és ellenőrizve. Az ergonómiai modellnek volt egy dönthető eleme is, amivel a fedélzeten történő üléspozícióváltásokat tudtam modellezni és 3D scannelni. Ennek a módszernek az eredménye lett a hajó egyik legfontosabb innovációja, a minden dőlési értéktől függetlenül vízszintesen kiegyenlíthető ülésrendszer. Ez a megoldás rengeteg helyet spórolt meg a cock-pitben, aminek eredményeképp állítható és fedhető tetőszerkezettel tudtam óvni a hajózókat ezen a területen.¹¹

Ebben az értekezésben nem kívánok belemenni a hajó részletes bemutatásába, mert a kutatói munkám később tovább haladt ezen a terven. Az egész tervezést, ami közel egy évig zajlott a National Geographic Magazinban, illetve a magazin virtuális oldalán indított blogon lehetett követni.¹² Fontosnak tartottam, hogy a kutatói munkát egy

¹⁰Európa legnagyobb charter hajó gyártója a BAVARIA YACHT hivatalos webfelületén az 51 lábás aloldala: (<https://www.bavariayachts.com/en-uk/sailing-yachts/cruiser-style/cruiser-51-style/highlights/>) Felkeresés időpontja: 2022.08.07.

¹¹A munkáról készült összefoglaló videó saját YouTube csatornámon: (<https://www.youtube.com/watch?v=2tsOQMyd1NU>) Felkeresés ideje: 2022.08.07.
A munkáról készült külső bemutató videó saját YouTube csatornámon: (<https://www.youtube.com/watch?v=2FZCjbq9hzM>) Felkeresés ideje: 2022.08.07.

¹²A National Geographic Magyarország Magazin 2016 szeptember a National Geographic Magyarország hivatalos weboldalán futó, a tervezést bemutató blogom [<https://ng.hu/vizreszallas>]. Felkeresés ideje: 2022.08.07.

egyszerűbb nyelvezetre fordítsam, és az eljusson az emberekhez, hogy megértsék mi ennek a tudományos vizsgálódás alapja és célja.

A végeredmény egy nyílttengeri innovatív expedíciós vitorlánhajó gyártmányterve lett, ami több elemében egyedülálló újításokat hordozott magán, nem beszélve az eredeti cél eléréséről: sikerült egy olyan tárgyat konstruálni, ami a természeti értékek felfedezésére lett kialakítva a legkompaktabb mérethatárokkal és radikálisan csökkentett energiafelhasználással. Típusneve az E9 felhasználási területéről és a kialakításából született. Az E mint a cégem neve: EMBER, illetve az expedition, explore, és „E” mint elektromos energiavisszanyerés szavak előtagjaiból származott; 9 mint kilenc méteres legnagyobb hosszúság. A hajó koncepciója tökéletesen kiszolgál egy újfajta, európai értékmodellt, ami mintául szolgálhatna egy jövőbeli átstrukturálódáshoz is. Új megközelítésbe helyezi a vitorlázást kialakítása és üzenete révén. Az egyéves megfeszített munka záróprezentációjára hatalmas lendülettel és erővel készültem. Úgy gondoltam, ez a prototípus-terv egy áttörést jelenthet majd a nyílttengeri hajózásról alkotott képünkben, illetve a program hídpillér lehet az egész magyar kreatív oktatási rendszer és a gyártói-támogatói világ között húzódó szakadék felett. Ennek érdekében egy magasszintű bemutatóelőadást szerveztem 2017 májusában a MOME Z épületének auditoriumában, ahol a szakma, az oktatás és a gazdasági szereplők legfontosabb kulcsszereplői mind jelen voltak.¹³

Nagyon meghatározó eseményként könyveltem el ezt a délutánt a MOME szakmai életében, mégis a dolgok később máshogy alakultak. Egy olyan kutatói munkát tettem le az asztalra, ami véleményem szerint önmagában tökéletes mestermunka lett volna a DLA programomban, de valami megváltozott. Sokkolóan dermesztő volt a tény, hogy az E9 a prezentációt követően milyen intenzitással kelti fel az érdeklődést a gazdasági szereplők körében, de a megkeresések és a tárgyalások rendre — nyíltan — pusztán a profitorientációról szóltak. Minden megbeszélés vége azzal záródott, hogyan lehetne az innovációkat megtartani, de az általam felépített szellemiséget és környezetbarát anyaghasználatot — ami költségtöbbletet eredményezett — kivenni a rendszerből. Egy egész nyarat rááldoztam a koncepció prototípus validálására, tárgyalások tucatjain érveltem a tervem társadalomformáló ereje mellett, még sem tudtam átszakítani a száraz üzleti érdekek falait idehaza. Akkor nem volt kapacitásom a tervvel külföldön házalni, bár ezt egy ügynökség később mégis megtette, akkor már véleményem szerint megkésve, én ugyanis tovább léptem a projekten, így kihalt belőle a motivációs faktor. Több, konkrét üzleti ajánlattétel hevert az asztalomon, aminek akár örülhettem is volna, de én már éreztem, hogy tovább kell haladnom. Egyszerűen meggyőződtem arról, hogy a kezdeti érzéseim nem tudnak 2017-ben egy tárgyban manifesztálódni, mert erre nem áll készen a társadalmi berendezkedés Magyarországon, illetve a tárgykultúránk olyan szinten terhelt, amely terhelés alatt az emberek elveszítették azt az őszinte kapcsolatot és értékrendszert, ami nélkül start-upként nagyon nehéz szellemiséget vinni egy eszközbe. Ez a fogyasztói attitűd velejárója. Úgy éreztem, hogy ha igent mondok a felemás ajánlatokra, egy groteszk-gnómot fogunk szülni, ami nem

¹³Az E9-es vitorlánhajó tervprezentációjáról készült videó saját YouTube csatornámon (<https://www.youtube.com/watch?v=5kkB6SpFpVE>). Felkeresés időpontja: 2022.08.07.

éri el végcélját. Úgy éreztem hűnek kell maradnom elveimhez és meg kell vizsgálnom, mi az a folyamat és láncolat, amivel még el tudok jutni az emberekhez és el tudom nekik magyarázni a tényt — mindegy milyen elérési szinten —, miért lenne fontos újra egészséges viszonyban élni a természeti világgal. Be kellett volna látnom tárgytervezőként, hogy ez nem egy sorozatgyártott termékfejlesztés keretein belül fog megvalósulni a programomban. Gazdaságilag talán potens projekt lehetett volna, társadalmi erejét azonban nem lett volna képes kiterjeszteni, nekem pedig ekkor már szinte csak és kizárólag ez volt a céloom. Eljutni az emberekhez egy egészségesen emészthető üzenettel.

Így 2017 szeptemberében elengedtem az E9 hajó körüli terveimet. Úgy döntöttem még mélyebbre árok. Újra gondoltam a helyzetem és céljaim, és egy nagy levegővételt követően lemerültem egy mélyebben lévő szintre. Fontos kihangsúlyoznom, hogy talán sohasem hozom meg ezt a döntést, ha a szakmámon belül nem állítok fel az E9-cel egy felső limitet és nem vizsgálom meg, mi az a maximum, amit ki tudok hozni a témából. Amolyan *Industrial Design* — „Mount Everest” volt ez nekem akkor, amire felmásztram oxigén nélkül a hazai lehetőségek mellett, hogy körbenézzek, milyen a világ. Visszatérve a hegyről teljesen tiszta tapasztalásaim voltak az „alaptáborban”, így fontosnak tartom ebben a dolgozatban kitérni erre, mert a kutatói munkám egy összefüggő láncolat, amit kívülről nem mindig lehet elsőre megérteni. Szakmai életem legmeghatározóbb felismerése volt, hogy designerként a jelenben a tárgytervezés mint fogalmi állandó, értelmét veszíti mindaddig, amíg az ember és a tárgyi világ közötti kapcsolat nem őszinte és kitisztázott. Alkotó tervezőként így kizárólag a kapcsolat minőségére fókuszáltam és elkezdtem feltérképezni, hogyan lehet újra hidat építeni a két pólus között.

KÖRNYEZETI SZEMLÉLETFORMÁLÁS, A KUTATÁSOM VÉGLEGES IRÁNYA

Látható, hogy a doktori munkám eddig a pontig elsősorban a Designkultúra Tudomány berkein belül megvalósítható tulajdonképpeni Industrial Design kutatás-fejlesztés volt. Ebben mértem és dolgoztam mint tervező-kutató. 2017 szeptemberétől elhagytam a tervezői minőség zárt fókuszú megközelítését és koncentráltabban kezdtem el kutatni magát a kapcsolatteremtés és az információátadás lehetőségét és területeit, valamint a megszólítás lehetőségét. Az érdemi interakciót kezdtem el keresni mind tervezőként, mind felhasználóként, amely aktus megelőzi a konkrét tervezői fejlesztést. Fontos megemlítenem, hogy mint tervező, ekkorra már többirányból kaptam visszajelzéseket a környezetvédelmi design projektek területén, hiszen kutatómunkámon túl több más kreatív programot vezettem már. A keresési folyamatban a természethez való kapcsolódást mint igényt és létfeltételt továbbra is elsőszámú szempontként kezeltem a folyamatosan megszerzett tapasztalatokkal kiegészítve. A visszacsatolások arról árulkodtak, hogy magával a környezetvédelemmel mint fogalommal nagyon nehéz megszólítani a hétköznapi problémái közt őrlődő embert. Ha sikerül is a megszólítás, az üzenet legtöbb esetben elcsépelte, illetve egyfajta terhelt cselekvésképtelenség lengi

körbe az egész befogadást. Számos beszélgetésen és egyeztetésen azt a visszatérő kritikát kaptam amikor ökológiai problémákról esett szó, hogy „és én most innen mit tudok ezzel kezdeni?” Ahányszor ezt a kérdést feltették nekem, annyszor be kellett látnom, hogy az ok-okozati összefüggések távolsága okán, az emberek belekerülnek egy zárt, tehetetlen helyzetbe. Ömlik ránk a hírekben hallható környezeti terhelések drámája, de ezek sokszor olyan távolságban vannak az egyéntől, hogy az egyetlen dolog, amit a hírek elérnek, az a passzív, tudatalatti rosszérzet keltés. Ennek mára saját terminológiája van, Klímaszorongás néven.¹⁴ A passzivitást véleményem szerint pont maga a cselekvő üzenet váltja ki, erről David Attenborough is sokat beszél a legutóbbi munkáiban.¹⁵ Nyilvánvaló, hogy a probléma és az egyén közti távolság a bevezetőben is kifejtett természeti elidegenedésből is következik. Minél többször szembesültem ezzel a ténnyel, annál többet kerestem azt a közös nevezőt, aminek mentén adott esetben ki tudom alakítani a kapcsolatfelvételt.

Mindemellett ekkor már évek óta dolgoztam együtt a legnagyobb környezetvédelmi szervezetekkel egész szoros közelségben és láttam, hogy a működésük a méreteikből fakadóan nem sokban különbözik a multinacionális profitorientált gigabrandekétól, akikkel vagy akik ellen adott esetben harcolnak.¹⁶ Ezek a sok száz embert foglalkoztató óriás ökoszervezetek, pont a méretükből adódóan lassulnak be és omlanak saját lánctalpaik súlya alá. Hiába az üzenetük, nem képesek aktívan elérni az emberekhez, mert mire egy problémát átvisznek a döntéshozatali folyamatokon, a szóban forgó probléma végzetesen eszkalálódik, ezért véleményem szerint rendre megkésnek a mondanivalóval.

2017 októberében így két fontos, megszűrt információ állt a rendelkezésemre. *Közös információáramoltásra vevő közösség* keresése a társadalmon belül, illetve újragondolt *üzenetiség*. Az elsőt viszonylag hamar megtaláltam, mert van egy egységes kapocs a „milliárdos” magas ökológiai lábnyommal rendelkező vállalkozó, és az alapjövedelemmel rendelkező, tudatos ökofelhasználó között. Mindegyik egy valamiért tenne meg bármit az életében: a gyerekéért! A gyerek az a tiszta reménysugár, ami társadalmi szintektől függetlenül a jelenkori és jövőbeni reményteljesség üzenetét hordozza a világban, és ennek, valljuk be, meg is vannak a racionális és emocionális alapjai. A kialakult felnőtt személyiség és életmodell nehezen megváltoztatható. A gyerek egész neveltetése által azzá válik azonban, amivé formáljuk. Egy jobb világ reményével indítjuk iskolába és tekintünk rá bármikor. A gondolat valahol persze téves, mert véleményem szerint nincs jobb világ és rosszabb világ, csak világ van. A szülők soksága mégis valami ősi minta okán úgy egyengeti az utód sorsát, hogy neki jobb legyen, védett legyen azoktól a traumáktól, amiket a szülő adott esetben magán hordoz. A gyerek

¹⁴A Pew Research Center cikke weboldalán: (<https://www.pewresearch.org/global/2021/09/14/in-response-to-climate-change-citizens-in-advanced-economies-are-willing-to-alter-how-they-live-and-work/>) Felkeresés időpontja: 2022.08.07.

¹⁵ATTENBOROUGH, David: *A life on Our Planet*. Netflix, UK 2020.

¹⁶A WWF Magyarország, a National Geographic Magyarország hivatalos támogatóim és szakmai partnereim 2016 tavasza óta. Tervezőcégem weboldala, kapcsolatok menüpont, hivatalos logófeltüntetések (<https://ember.institute/>). Felkeresés időpontja: 2022.08.07.

sérthetetlen remény! A gyerekek világa nagyon jó kapcsolódási pont egy értékes üzenet kibontására, és én ezt is választottam későbbi kibontandó működési területnek.

Megéreztem, hogy jól tudok kapcsolódni a gyerekek világához. Tisztán és értékesen lehet tanító jellegű tartalmakat mindenféle sallangtól mentesen átadni, nyilván a hatalmas felelősség tudatában. A gyerekeken keresztül a felnőtt is megszólítható és ez döbbenetes felismerés volt számomra, és programomat is ennek megfelelően alakítottam a későbbiekben. Nagy megtiszteltetés volt, hogy elfogadta konzulensi felkérésemet Vekerdy Tamás gyerekpszichológus, akivel egészségés beszélgetések során térképeztük fel az emberi fejlődéslelektan kimeríthetetlen varázslatát. Azt az életkort kerestem, amikor a gyerek számára elkezd kinyílni a világ, érdeklődik a természeti összefüggések és az általános történések megismerése felé, de még nem áll ellen ennek semmilyen tagadó erő, mint az gyakran megfigyelhető a kamaszkor időszaka alatt.

Tamással a 8-12 éves korosztályt jelöltük meg végül, mint elsődleges célcsoport, így az ő világukba kezdtem egyre komolyabban beleásni magamat.¹⁷ Iskolai hospitálásokra jártam a kiválasztott korcsoporton belül. Láttam és éreztem, hogy amit csinálók az jó. Azonban láttam és éreztem, hogy az, ami egy általános iskolában ma történik egy gyerekkel — környezetismeret órán —, az elavult és bődületesen száraz. Sokkolt a látvány, hogy a mindenre nyitott, tiszta személyiségeket milyen módon engedik össze a természeti világ létével. Máig a fülemben cseng, ahogy az egyik hospitálásom egy gyerek a Góbi sivatagról olvas fel a munkafüzetéből. Padokba rendeződve, pissenéstelen csendben, később girbegurba ceruzavonallal összekötve az éghajlati öv rajzát a felsorolt névhalmazokkal. Ez sokkolt. Sokkoló megvilágosodás volt, terepi információ, designeri vészjelző csengő. Stefan Lengyel professzorom szavai csengtek a fülemben: „A designer problémát keres, talál és a társadalomba integrált, kulturális javaslatot tesz.”

2017 telén soha életemben nem láttam ennél tisztább problémafelvetést, mint, hogy az emberiség a 21. században Magyarországon elavult munkafüzetekből próbálja bemagoltatni a következő nemzedékkel azt a fantasztikumot, amit az univerzum tálcán kínál élénk mint fizikai és szellemi megtapasztalás. Mit várunk magunktól, ha a viszonyrendszerünk már 10 éves korunkban ilyen keretrendszerekbe van sablonizálva? És jöttem én egy vitorláshajóval, ami majd átformál az iparágán belül. Csak azt felejtettem el, hogy előbb újra a szélről kéne beszélgetnünk és arról a csodáról, amit anyagnak vagy anyagi manifesztációnak nevezünk. Maga az öröm felismerése is hiányzik pillanatnyilag, hogy egyáltalán anyagból építkezhetünk, nem, hogy az a szint, hogy ezt hogyan képzeljük el a jelen életünkben egy tengeri hajóval kapcsolatban.

Fontos megemlítenem, hogy a dolgozat leütésben meghatározott keretei miatt nincs lehetőségem mélyebben kifejteni a gyerekek, gyerek-szülők, leendő szülők felé való nyitás és vizsgálódás háttérének munkafolyamatait. Vázlatosságra kell törekednem sok esetben, ami néha nagy ugrások, alapvető döntések gyors meghozatalát mutatja, időben azonban ez az időszak éveket ölelt fel.

¹⁷MÉREI Ferenc — V. BINET Ágnes, *Gyermeklélektan*. Medicina Könyvkiadó, Budapest 2006.

COLE, Michael — COLE, Sheila: *Fejlesztélektan*. Osiris, Budapest 2006.

Az általános iskolai hospitálásaim során önkéntelen felmerült a kérdés, hogy ha a gyerekek kikerülnek az általános- és a középiskolából, és egyetemre megyek, az ott ért hatások hova érnek el, mennyit tud belőlük felhasználni az életben? Mit tud visszaadni abból a tudásból, vagy tapasztalásból, amit esetlegesen megkaphat egy szemléletformáló program során? Ebből fakadóan az általános iskolás modell tanulmányozása mellett elindult egy átfogóbb vizsgálat, ami az iskolázottság három időszakát — általános iskola, középiskola és a felsőoktatás első éveit — időszakait, váltásait és fordulópontjait kezdte tanulmányozni. A vizsgálódás átalakult és már nem a mindennapi oktatási tevékenységre fókuszált, hanem arra, hogy az oktatási lépcsők melyik pontján lehetne és érdemes külső, független szervezettel, kreatív szemléletformálást elérni a meglévő tantervi rendszerben Magyarországon.

A szemléletformálási program ekkor egy hatalmas halmazt képzett a fejemben, amelyben egyaránt benne voltak a doktori kutatásom előtti évek és a doktori iskola alatt megszerzett tapasztalások egyaránt. Benne voltak a komfortzóna elhagyásának gondolatai, a városi túlépített struktúrából való kiemelkedés gondolata, a mentális emelkedés, a víz, a tenger, a hajózás zárt közege, a kreativitás más minőségekben történő felfedezése, a minimális méretű, de reaktív képességekkel működő szervezethez való felépítése.

Majdnem minden készen állt arra, mit szeretnék létrehozni. Természeti értékek minőségéről kommunikálni és hatékony módszerekkel, friss üzenettel elérni fiatalokhoz és általuk felnőttekhez. Hiteles szakmaiságot közvetíteni és cselekvő megoldásokról számolni be nekik. Szemléletformálási nyitásokkal kibontakoztatni belőlük valami olyan megfogható tapasztalást, amit akár egy életen át el tudnak vinni magukkal, fel tudnak használni a szakmai és/vagy magánéletük során. Egyetlen dolog hiányzott. A keretrendszer és a módszertan. Az a tudományos halmaz, amiben ezt az egész munkát pozicionálom és mérem. Tisztában voltam vele, hogy ez nem egy általános ipari formatervezési diskurzus, hanem egy sokkal komplexebb megközelítés. Kerestem a tudományos keretet és bár a Designkultúra Tudomány¹⁸ kézenfekvően fedte a kérdést, végül egy számomra sokkal relevánsabb, „lokális” és pontosabb tudományterületre bukkantam, a Designkommunikáció tudományterületére.¹⁹ Ebbe a keretrendszerbe illesztettem kutatói munkámat és ezen tudományterület felvetéséi mentén alakítottam programom számos módszertani szempontját.

¹⁸JULIER, Guy: „A vizuális kultúrától a designkultúráig”, *Design Folyóirat* (2014/1) (trans. SZÓKE Julianna)

¹⁹COSOVAN Attila: *DISCO. Designkommunikáció*. Co&Co. Budapest. 2009. Elérhető weboldala (https://issuu.com/cosovan/docs/ca_disco_web) Felkeresés időpontja: 2022.08.07.

A DESIGNKOMMUNIKÁCIÓ MINT KERETRENDSZER

A Cosovan Attila által elindított és azóta a Corvinus Egyetemen oktatási modellben kibontott szemlélet és tudományterület²⁰ pontosan azt a megközelítést tartalmazza, amire szükségem volt. Attila már az MA éveim alatt is tanított engem a MOME-n, ismertem és tudtam, hogy előbb vagy utóbb szembe fog jönni velem a munkássága, mert érezhető volt, hogy amit képvisel az nagyon jó. Tőle idézek most:

„Designkommunikáció = tervezői alkotói kapcsolatteremtés. A design; tervezőművészet, kreatív tervezés, alkotói magatartás. Ehhez táruul a kommunikáció; a tervezői, alkotói, kreatív kapcsolatteremtés, úgy az önreflexió (belső párbeszéd), mint az interhumánus fenomén szintjén. Így tehát a Designkommunikáció egy olyan kapcsolatteremtési szemléletet képvisel, amely HÍD-ként jelenik meg a különböző diszciplínák és diskurzusok, a társadalom és a gazdaság jelenségei között.”²¹

Pontosan erre volt szükségem. Azt érzem, a tervezői világ eltávolodott a végfelhasználói viselkedéstől. A végfelhasználó pedig csak elfogyasztja a tervező munkáját. A kettő között pedig frusztrált vákuum található. A vákuumban pedig ökológiai terheltségek és társadalmi problémák tucatjai gyűrűznek. Külön tetszett, hogy ez a szemlélet egy hazai kutatói munkából épült ki és sokkal jobban illeszkedik helyi szinten a magyar társadalomhoz és a közép-európai diskurzushoz. Kitisztult, hogy amit fel szeretnék építeni az egy olyan alkotói viselkedés, amiben komoly szerepet kap a közösség jelenléte, akinek ez az egész szól. További kapcsolódási pont volt számomra a Designkommunikáció, a kreativitás és a komfortzóna átlépés közötti összefüggésről való vélekedése. A DISCO-ban kifejtett *wikinomikus* irányelvvel is teljes mértékben egyetértek, miszerint mindenkinek joga van a tudáshoz és az információhoz és ennek értelmes elérésén dolgoznunk kell még a jövőben.²² Mindig is ellenszenvvel kezeltem a tudományos megközelítések elitista mázát. A Wikipédia lehetősége úgy gondolom lerántotta a leplet a tudományos világ karrierista elitizmusáról, amikor többször úgy nyilvánult meg, hogy a tudomány nem hajlandó a Wikipédia szintjére süllyedni. Alapvető koncepcióm volt, hogy a saját kutatásomat egy másodlagos közérthető absztrakttól kezdve a létrejövő projektek online leiratozásával bezárólag érthető, egyszerűbb nyelvezettel írom meg. Olyan érthetőségi szintre törekedve, amit elolvasva bárki megért. Mára nevetségesnek tartom a tudományos absztraktok fontoskodó, köntörfalazó szakterminusait.

Azt is láttam, hogy amit építeni kívánok, nem függhet tovább a jövőben a korábban említett nemzetközi szervezetek intézményi modelljeitől sem. A múltban súlyosan ki voltam szolgáltatva ezeknek a partner szervezeteknek. Az alkotói kapcsolatteremtést egy saját szervezet keretein belül kívántam megvalósítani, ami folyamatos aktív

²⁰A Designkommunikáció általam felvázolt kontextusának elérése: (Google Drive/DLA Mellékletek: <https://drive.google.com/file/d/1mak7YOubvOlomRR0XDX29SHwo8SkvyFF/view?usp=sharing>)

²¹Az idézet első mondata szóban hangzott el egyik konzultációnkon. Az idézet további része a Designkommunikáció Wikipédiára feltöltött egyik saját magát definiáló bekezdése. (<https://hu.wikipedia.org/wiki/Designkommunikáció>) Felkeresés időpontja: 2022.08.07.

²²COSOVAN: *DISCO* 51-52.

visszacsatolást képes produkálni a saját közössége felé. A keretek összeálltak, a cél világos volt. Megkezdhettem a „hogyan” feltárását.

HIPOTÉZISEM KIKRISTÁLYOSODÁSA, PREKONCEPCIÓ, VIZSGÁLATI MÓDSZER

Értekezésemben folyamatosan egyes szám első személyben beszélek, így ezen a ponton fontos megemlítenem, hogy kutatómunkáimat és az abból felépült mestermunkát komplex csapatban végeztem. Mindig is a holisztikus megközelítést kerestem, nem beszélve arról, hogy egyszerűen képtelenség lenne ilyen jellegű projekteket egyedül teljesíteni, és ez nyilvánvalóan nem is cél. Világunk tervezői összetettsége egyre inkább a közös tudások kapcsolhatóságáról szól, mintsem a designt eddig sok esetben uraló individuális tervezésről. Ezt azért fontos megemlíteni, mert az egész program a személyes kutatómunkámon túl az „együtt tegyünk valamit” elvhez igazodik, nem pedig az „én megcsináltam” -hoz.

Értekezésemnek ezen a pontján eljutottunk kutatói munkám végső, letisztult hipotéziséhez, melyben amellet érvelek, hogy az iskolai jelenlét még mindig a legkoncentráltabb közeg Magyarországon a környezeti ismeretek csoportos elsajátításához. Azonban a jelenlegi magyar iskolai tanterv nem ad valós alternatívát a természeti elidegenedés és túlzó energiafelhasználás problémaköreinek kezelésére.

Mestermunkám prekonceptiójaként olyan — a hazai iskolai oktatási rendszerhez is kapcsolható — innovatív, környezeti nevelési programokat felépítő, önálló kutatószervezet megalkotása volt, amely működési modelljét tekintve a komfortzóna elhagyásra összpontosít.

Értekezésem második része a felépített szervezeti program(ok) egyikének részletes bemutatásából és a programban történt mérések kiértékeléséből áll.

A választott programot úgynevezett megfigyelésen alapuló akciókutatásba integrált, mélyinterjú sorozat kiértékeléssel mértem. A mélyinterjúkat a programban résztvevő diákokkal készítettem videóinterjúk formájában. Azért választottam ezt a technikát, mert a csoportos mérési technikákon belüli kontrollcsoportos megfigyeléssel ellentétben, a mélyinterjú sokkal pontosabb információkkal szolgálhat, ugyanis a fókuszcsoporttal ellentétben utóbbi alkalmazásával a nem hangadó emberek véleménye is feltárható.

A mélyinterjú alanyaival napi szintű kvantitatív kérdőíveket töltöttünk ki, ami a legalapvetőbb szükségleteik kielégülésére vagy hiányára fókuszál.

Kutatásom mérési metodikájához azért választottam tapasztalti valóságban észlelhető gyakorlat orientált eszközt, mert:

- Egyrészt szenzorálisan erre vagyok a legjobban szakmailag felkészült.
- Másrészt a tudást kívánom előhívni abból a célból, hogy a megszerzett ismeret hozzájáruljon a gyakorlati problémák megoldásához. Kifejezetten ezen okból választottam a DLA specifikus doktori kutatást, ugyanis nem kívántam javítani vagy

bővíteni egy már meglévő egzakt tudást egy speciális témában, ami véleményem szerint a PhD speciális feladata. Vekerdy Tamás egyik beszélgetésünkön elhangzott gondolatát idézve:

„A mi felnőtt tudásunk is töredékes a világról. Ezt a bizonytalan tudást nem szabad egy az egybe rátolni a gyerekekre! Fejtsük meg együtt a titkokat!”

MESTERMUNKÁM BEMUTATÁSA, AZ EMBER.INSTITUTE KUTATÓSZERVEZET

2018 őszén, két év megfeszített kutatómunka után és egy komoly irányváltást követően kikristályosodott számomra, hogy mestermunkám nem pusztán egy lezárt művészeti alkotás lesz, hanem egy szakmai folyamatiságot felölelő szervezetépítés és annak célzott programja(i). Az egész DLA kutatás belső motivációja az volt a jelentkezésemkor, hogy a szakmai életemben szintet tudjak lépni, ami egyfelől valamelyest becsatornázt a tudományos életbe, ahol az Industrial Design egy magasabb szinten tudom képviselni, de ami ennél is fontosabb, hogy egyszerű MA tervezőművészi tudásomat egy jóval tágabb perspektívába helyezzem. Fontosnak tartottam, hogy a tervezői státuszomat minél inkább kiegészítse egy holisztikusan gondolkodó kommunikációs összekötő jelenlét. Egyértelművé vált számomra, hogy a világban zajló ökológiai folyamatokra csak cselekvés alapú, megfogható programok adnak választ az én esetemben. Elegem lett a beszélgetésekből és az okfejtésekből, úgy éreztem, hogy a koncepciók korszaka lejárt, és a tervezői felelősség az én esetemben csak és kizárólag futó programok formájában manifesztálódhat.

A mestermunka volumen, amelyben gondolkodtam, mindenképp szervezetépítést követelt meg, ahol a finanszírozásokat, a kooperációkat, a szponzor együttműködéseket megfelelő jogi keretek között lehet kezelni. Ennek megfelelően 2018 őszén felszámoltam az MA diplomázásomkor alapított EMBER nevű forprofit szerveződést és a nevet — Cosovan Attila javaslatára — spirituális céllal megtartva, nonprofit alapokra helyeztem a működést. Bejegyeztettem az ember.institute Kutató Egyesületet, ezzel elindult a mestermunka építése.

A brand név ember.institute kisbetűvel. Ember, mint magyarul a faj, és ember mint angol nyelven az izzó parázs. Institute mint intézet, amely jogiforma nagyon jól illeszkedik a szervezet pozícionálásához. Egyetemekkel, kutató szervezetekkel, gazdasági szereplőkkel, NGO-kal tartunk kapcsolatot, megőrizve saját kutatási entitásunkat.

A név-design kommunikációs „fűszer”, amit komoly logisztikai és brandéptési tervezés előzött meg. Mindig is szerettem Cosovan Attila írás és grafikai jel elhelyezéseit, kreatív név kombinációit. Az ember.institute szóösszekepcsolás több szempontból értékes alkotói munka. Egyfelől a szervezet domain-ja megegyezik a névvel, nincs ékezet elhagyás, se utólagos csatolmányok, az ember.institute kifejezésre azonnal akitvélódik a keresés, ami azt jelenti, hogy a domain végződése maga a

.institute. Ez 2018-ban egy rendkívül új megoldásnak számított, mert abbaan az évben bővült a végződések repertoárja és viszonylag bonyolult volt a világából ezt begyűjteni. A nevet a tervezéskor folyamatosan egyeztetni kellett az összes social media egységgel, hogy mindenhol azonosan, jelen esetben, ember.institute-ként tudjon megjelenni a brand név, és ne történhessen meg, hogy egy már előre befoglalt profilt meg kell vásárolni, vagy ami rosszabb a meglévő profil blokkolja a brandépítés logikáját. Ezek a részletek elsősre apró dolgoknak tűnnek, de a brandépítés és a tiszta brandkommunikáció nemzetközi szinten a legalapvetőbb minőséget kommunikáló információ. Minden későbbi szakmaiság a brand-kommunikációhoz csatornázódik vissza. Manapság egy jó név már kevés. A nevet az online térben is elsődleges eléréssel kell tudni pozícionálni, ami a brandépítéskor mára egyre nehezebb feladat. Később erre nem is esik már nagy figyelem, mondhatni alapvető elvárás, azonban a jó pozícionálás megalapozza az egész szervezet kommunikációs kiépülését.

Az arculati kommunikációnak értelemszerűen szerves részét képezi a brandnévhez hozzárendelt logotípus. Utóbbi esetében sem pusztán a grafikai kialakítás a döntő, hanem hogy a végleges logó formája miképp tudja mutációival együtt képviselni a brandet az online és offline térben. A social media és webböngésző használata közben van, hogy néhány pixelre csökken a felület, ahol a logónak vagy mutációinak működni kell. Mindemellett a logó, mint formai jel képviseli az egész ügy értékrendjét, ami az ember.institute esetében kiemelt jelentőségű, hiszen a szerveződés a designnal és a tervezőművészettel is szoros kapcsolatban áll. A logót ennek megfelelően alakítottuk ki.²³ Fontosnak tartottam, hogy a jel közvetlenül kapcsolódjon az Industrial Design világában megfigyelhető logó kánonhoz. Geometriális minimalizmusa a Bauhaus világhoz²⁴ nyúlik vissza, míg a raszterács alapra megszerkesztett arányrendszer a BRAUN logotípusa²⁵ előtt tiszteleg. Ezzel a szerkesztési gesztussal szeretnénk volna visszakanyarodni egy általam maximálisan respektált formai értékrendhez, miáltal a saját formai értékrendünket is kontextualizálni kívántuk.

Az ember sematizált m-betűje két emberi alakot ábrázol, akik jobb és bal oldalról összetartanak egy közöttük álló egységet szimbolizáló objektumot. Ez a szimbólum nem csak a logó egyik fontos önálló négyzetkarakterbe rendezhető mutációja a keresősáv megjelenítéskor, hanem nagyon fontos szimbóluma a szervezet működésének. A két emberi alak köztes elemet egyensúlyban tartó jelentésével kívántam utalni arra, hogy a munkásságunk kizárólag csapatmunkában, több, adott esetben teljesen eltérő szaktudásra épül. Ez a logó-mutációs jel önmagában is érdekes további értelmezéseket szül, ahogy a mérete elkezd csökkenni. Az egész logónak egyfajta varázslatot ad, játékot az agynak, vibrálást, hogy ki mit lát bele a formába. Ez is fontos szempont volt a kialakításakor. A logó két színben jelenik meg a felületeinken, egy fehér és egy grafit szürke változatban. A www.ember.institute oldal és az arról

²³Az ember.institute logója, elérése: (Google Drive/DLA Mellékletek:

https://drive.google.com/file/d/1kMw_WK2DE_Each3D3tAbslzOit7OzyhC/view?usp=sharing)

²⁴A Bauhaus geometriája, elérése: (Google Drive/DLA Mellékletek:

https://drive.google.com/file/d/15sZA7FySwTgZa8rEUGaENZ_nWsmhNw1z/view?usp=sharing)

²⁵A Braun logója, elérése: (Google Drive/DLA Mellékletek:

https://drive.google.com/file/d/1FU5OFnh5TWIkd7y-yFrq8yeDwqoi_dC/view?usp=sharing)

átírányított social media tartalmak elválaszthatatlan részét képezik a mestermunkának, hiszen az online világgal ezeken a felületeken tartjuk a kapcsolatot, frissítjük az adott projekteket, vonunk be új jelentkezőket, munkatársakat. Az alap oldal és minden kiegészítő felülete gondosan leszűrt, egyszerű nyelvezettel megírt, angol nyelvű tartalmakkal kommunikál.

Az ember.institute jelenleg Budapestre bejegyzett magyar nonprofit egyesületként működik, tagjai részben a kutatóintézet munkatársai, részben külső szakmai tanácsadók. A szervezet vezetője én vagyok egy személyben. A tagok és munkatársak az induláskor korábbi projektjeimből csatlakoztak az intézethez, az évek során számuk megduplázódott. Négy állandó és további 4 külső munkatárs dolgozik a csapatban, őket egészítik ki az adott projektek további munkatársai.

Az alapítás óta eltelt négy évben a kísérleti jelleggel indított szervezet mára komoly, erős, többlábbon álló szereplővé vált Európában. Az ember.institute brandnek további alszervezetei vannak, ugyanis némelyik projekt elérte azt a szintet, hogy saját jogi entitást kellett hozzárendelni. A nonprofit szervezet ma három meghatározó projektet igazgat, mindhárom más lokációs elhelyezkedéssel bír. High Mountain School projektünk unit basset tart fenn Heiligenblut am Grossglocknernél,²⁶ a 3S projektünk éppen Bergenben, Norvégiában épít ki saját irodát, BEP projektünk pedig budapesti irodával, komáromi és siófoki telephellyel üzemel jelen pillanatban. A projektek részletes kialakulását és bemutatását később taglalom. A kutatóintézet három projektje összesen megközelítőleg 1,2 milliárd HUF forrásból gazdálkodik, amit négy év alatt értünk el. A szervezet alapításakor meghatározott célt a következőképp fogalmaztuk meg 2018-ban:

„Expedíciók szervezésével és közösségépítéssel érzékenyítő, akciódús, élményalapú tartalmat hozunk létre, amellyel a Föld lakóinak ökológiai lábnyomát csökkentjük, a természet erőforrásai és sokszínű bolygónk értékei iránt tiszteletet építünk, a fiatalok és gyermekek oktatására és öndefiniálásának fejlesztésére nagy hangsúlyt fektetve. Az expedíciók és a közösségépítés határokon átnyúló együttműködésekkel, európai szinten valósul majd meg, melynek során olyan értékekre helyezük a hangsúlyt, mint a környezetünk fontossága, az erőforrások megbecsülése és fenntartható használata, a történelem és a kultúra szerepe, és az egészséges öntudat megalapozása. Az egyesület az európai országok lakossága körében végez majd szemléletformálást, és épít közösséget, így a weboldal is angol nyelven (is) elérhető lesz. Emellett az expedíciók határokon átnyúló kutatási együttműködésekben keresztül valósulnak meg, nemzetközi szakértők bevonásával és nemzetközi jelentőségű élőhelyek vizsgálatára irányulnak. Ezen szempontok meghatározták az egyesületi név megválasztását. Az egyesület nem kéri közhasznú szervezetkénti nyilvántartását, azonban a fenti célok megvalósítása érdekében az alábbi állami feladatot átvállalva a következő közhasznú tevékenységet végzi: A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. Tv. 64.§ (1) bekezdése alapján állami, önkormányzati intézmények és más szervezetek által ellátandó feladatokat vállal át alapján állami, önkormányzati intézmények és más szervezetek által ellátandó feladatokat vállal át az egyesület, aminek keretében kiemelt figyelmet fordít, a természetvédelmi kultúra fejlesztésére, természetvédelemmel kapcsolatos ismeretek oktatására.”

²⁶Heigenblut lokációja Google Mapson:

(<https://www.google.com/maps/place/Heiligenblut+am+Gro%C3%9Fglockner,+9844,+Ausztria/@47.0451086,12.6658248,11z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x47776acfa2ce7fd7:0x8d3186646f07359e!8m2!3d47.03982!4d12.84309>)

A hivatalos alapcélokon túl, fontos szakmai megkötés volt az ember.institute csapatán belül az, hogy a szervezet munkatársai csak és kizárólag úgy építhetnek fel edukációs programot, ha ők ezzel párhuzamosan konkrét, élő és futó, a témában releváns nemzetközileg is validált, a környezetvédelemmel kapcsolatos projekt(ek)en dolgoznak. Ragaszkodtam ahhoz, hogy ha beszélni szeretnénk másoknak a környezeti szemléletformálásról, akkor azt csak úgy tehetjük, ha van saját referencia-programunk, hogy mi mint szakemberek mit tevékenykedünk a világban ennek érdekében. Ez nagyon komoly szakmai megkötés volt, ami azóta is megalapozza szervezetünk hitelességét és súlyát. Ez a program a 3S projekt lett nálunk, amit később ugyancsak részletesen bemutatok.

A szervezet projektjei egymással is szimbiózist alkotnak. A projektek között szakmai átjárhatóságot biztosítottunk a szervezethez csatlakozó munkatársak, diákok, vagy szakmai gyakorlatosok körében. A három projekt egymást is támogatja, mind gazdasági mind szakmai értelemben. Mindhárom program a doktori kutatásom egyfajta lecsapódása, így természetesen elválaszthatatlan része a mesterműnek. Most részletesen bemutatom kialakulásukat és programjukat, kiemelve végül a High Mountain Schoolt, amely a DLA kutatásom csúcspontja, egyben a mélyinterjúk méréseim konkrét helyszíne is.

PROJECT 3S — SUSTAINABLE SHIPPING BY SAIL

Ez a program alkotja az ember.institute csapatának az úgynevezett szakmai praktizációs lábát. Ha valaki azt kérdezi, hogy mi egyébként mivel foglalkozunk az edukációs programok mellett, hát ezzel foglalkozunk! Mindenféle oktatási tevékenységen túl, vagy amellel, a 3S-t építjük, aktívan kutatunk benne és dolgozunk rajta. 3S vagy is Sustainable Shipping by Sail — ökológiailag fenntartható hajózás, a szél és/vagy a tenger segítségével. A program 2018 telén kezdődött el, amikor mélyebben beleástam magamat Európa ökológiai válságkérdéseibe annak érdekében, hogy mint tervező milyen értelmes és előremutató kérdésekkel, illetve összefüggő problémakörrel lehetne foglalkozni a kontinensen.

Ezen a ponton egy gondolat erejéig kitérek arra a kérdésre, hogy az ember.institute később kialakult oktatási tevékenységében a tervezői felelősség, mint kérdés már ekkorra kezdett nagyon erősen kikristályosodni. Tulajdonképp már a szigorlati dolgozatomban úgy értekeztem, hogy a design sokesetben vezető szerepet tölt be az ökológiai lábnyom növelésében. A tervezők felelőssége és pozíciója megváltozott és a jövő generációinak tervezői feladata véleményem szerint teljesen átpriorizálódna. Az energiaválságok és természeti katasztrófák övezte vízhiányos és élelmiszerhiányos szituációk közepette egy európai jólétben élő tervezőnek nem egy új mobiltelefon vagy autó formájának kérdésén kell gondolkodnia. A háztartási gépek, híradástechnikai eszközök és kényelmi berendezések manírozása túlhaladott létállapot, a szakma túlfutásairól van szó egy, az ötvenes évekből még erőteljesen táplálkozó irányvonalat leképeződése ez. Az Industrial Design véleményem szerint olyan szintű

minőségromlás ment keresztül az elmúlt húsz év alatt, ami a szakma alapvető átstrukturálását és színvonalának újra pozicionálását követeli meg. A RedDot Design Award²⁷ és a Braun Prize²⁸ már csak árnyéka önmagának. Évről évre egyre több a díjazott és ezzel egyenesen arányosan növekszik a felesleges tárgyak száma. A szakma két legelismertebb díjazása jóformán indokolatlan használati eszközök gyűjtőhelyévé vált, nagyon csekély, pár százalékos kivétellel. A minőség az alapoknál veszik ki a tárgyi világból, a minőségi problémafelvetés pedig egészen ritka jelenség kezd lenni a szakmában.

Tanulmányozva Európa ökológiai helyzetét, a vizsgálódásom — a vízi orientációm okán — egész hamar a kontinensünket körülvevő tengerek és óceánok biodiverzitása a felborulás folyamatán megy keresztül.²⁹ Az elmúlt 150 évben olyan mértékűvé vált a túlhalászat, hogy a vizekben élő élőlények már nem képesek a természetes szaporodási ritmusukban újra reprodukálni magukat, így egész egyszerűen kihalnak, és velük fajok tűnnek el, egész tengerrészek néptelenednek el, ezzel más fajok ellehetetlenülését és kihalását is elindítva. A jelenség évtizedek óta zajlik és romlik, pedig van rá megoldás, amit David Attenborough legutolsó munkájában egész pontosan definiált a közérthetőség szintjén³⁰.

Nem pusztán arról van szó, hogy több élelmiszerre van szükségünk, ezáltal többet halászunk. Egész egyszerűen olyan mértékűvé vált a kényelmes raktározási és felhalmozás iránti vágy Európában, hogy az folyamatos és indokolatlan túlkészletezésre és túltermelésre, és ezáltal pazarlásra kényszeríti a rendszert. A helyzet mindeddig valójában kontrolálatlan volt. Az EU országai a Horizont 2020-as szabályozással kezdték ezeket a problémákat feltárni és vizsgálni. A helyzetre rövid távon válaszokat kell adjon az emberiség – talán már tényleg nem túlzást azt mondani, hogy a jövőnk, a létünk a tét. Egyezményesen elfogadott álláspont, hogy a halászat helyett az akvakultúrás tevékenységre való átállás érdemben kezeli ezt a problémát, mert lehetővé teszi a tengerekben vadon élő halállomány visszaszaporodását. A törekvés és az ebből születő szabályozások a teljes halászati piac átrendeződését eredményezik.

Ez megegyezik az európai uniós irányelvekkel, amelyek a fenntartható akvakultúrás termelést támogatják. A témában számtalan EU-s iránymutatás és rendelet jelent meg 2014 óta, amióta az Európai Parlament az 508/2014/EU számú rendelettel³¹ elkezdte a halászat és haltermelés megreformálását. Ezzel párhuzamosan a világon is egyre növekedik a fenntartható megoldások szorgalmazása az élelmiszer termelés és

²⁷A RedDot Design Award weboldala: (<https://www.red-dot.org/>) Felkeresés ideje: 2022.08.07

²⁸A Braun Prize weboldala: (<https://uk.braun.com/en-gb/braunprize>) Felkeresés ideje: 2022.08.07

²⁹GUDMUNDSSON, Eyjólfur — SUTINEN, Jon G.: „Challenges of Marine Biodiversity”, *Marine Resource Economics* XIII (1998/1)

³⁰ATTENBOROUGH, David: *A life on Our Planet*. Netflix, UK 2020.

³¹A rendelet elérhető az alábbi weboldalon: (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32014R0508>) Felkeresés ideje: 2022.08.07.

kifejezetten a hal és akvakultúrás termelés területén (Lásd pl.: United Nations (UN) 2030 Fenntartható Fejlődés Agendája)³².

Ennél is szélesebb körű problémát jelent az állattenyésztés környezeti lábnyoma a kontinensen. A tenyésztett hal formájában előállított fehérje környezeti lábnyoma töredéke a szárnyasokénak, pláne a sertés- és marhahúsénak. Azonban a mind elterjedtebb partközeli haltenyésztés is okoz környezeti problémákat. A telepek elterjedése és az ezekben zajló tenyésztés intenzitása megterheli, szennyezi a partmenti vizeket, ellehetetlenítve ott a hosszútávú, fenntartható tenyésztést. Így került előtérbe a nyílttengeri felhasználás lehetőségeinek feltárása és kiaknázása. Az 3S program erre a piacra és ezen problémák egy jól meghatározott körére kínál megoldást. Azt máris láthatjuk, hogy a fentiek mind a nyílttengeri gazdálkodás egészséges növekedését eredményezik. Azonban a fenti problémák eredményezte új és növekvő felhasználói igény kiszolgáltatatlansága az a probléma, amire mi megoldást kívánunk adni. A nyílttengeri akvakultúrás tenyésztés és termesztés szisztémája kiforratlan még. Technikai kihívásokkal teli, és — hasonlóan a vonóhálós halászathoz — jelenleg még magasabb költségekkel üzemel. Ezek a kihívások jelentik tehát a 3S projekt által megoldandó problémákat. Az új akvakultúrás tevékenységhez teljesen új infrastrukturális fejlesztésre van szükség, ami felöleli a farm és kiszolgáló hajó munkafolyamatainak teljes újra gondolkodását és az ehhez szükséges felszerelések újra tervezését is. A kiforratlan rendszer leggyengébb pontja ma egyértelműen a hajó. Ugyanis nincs a piacon az alapoktól nyílttengeri gazdálkodáshoz fejlesztett eszköz. Ehhez ma a célnak megfelelően átalakított és ezért komoly kompromisszumokkal terhelt, szükségmegoldást jelentő járműveket használnak. A piacon lévő hajógyártók lassan mozdulnak és lassan reagálnak a felhasználói igényekre. A gyártók kínálata, a versenytársak modelljei mind korábban más célra fejlesztett modellek „erőből” átalakított változatai, vagy pusztán látvány koncepciók. A meglévő megoldásokat szakmai szemmel áttekintve, meggyőződésünk, hogy egyik szereplő sem tanulmányozta behatóan a farming tevékenység igazi elvárásait. Mindössze annyit tesznek, hogy a várható piaci átrendeződést érzékelve, gyors javaslatokat tesznek a meglévő modellpalettákból. Ez a tervezés megúsása és a probléma kikerülése. Nem tanulmányozzák közelről, részletesen, a munkafolyamatok szintjén elemezve a nyílttengeri élelmiszergazdálkodás módszertanát. Nincsenek progresszív koncepcióik, fejlesztéseik, mert a hajógyártókra jellemző nagyvállalati kultúra, illetve a hosszas és rugalmatlan fejlesztési ciklusok ezt nem teszik lehetővé. Nem képesek az alapoktól indítani a termékfejlesztést, nem végzik el az ehhez szükséges célirányos kutatást, aminek egyben a munkaművelet újra értelmezését is jelentenie kellene. Minthogy a hajógyártók nem kezdenek ennyire az alapoktól induló termékfejlesztésbe, következőképpen nem is vezetnek be a piacra az alapoktól nyílttengeri élelmiszergazdálkodásra fejlesztett célhajót.

³²A United Nations weboldalának klímapolitikai aloldala:

(https://www.un.org/climatechange?gclid=EAIaIQobChMIhdrS3IrO-QIVU-d3Ch34EwezEAAYASAAEgKbvD_BwE) Felkeresés időpontja: 2022.08.07.

A hajók jelentette problémák kapcsán vessünk egy pillantást ezek meghajtására is. Mivel a hajók folyékony gázzal (LNG) és egyéb gázhajtással történő meghajtása csak nagyobb méreteknél valósítható meg rentábilisan, a 25 méternél rövidebb hajók esetében a gépi meghajtáshoz szükséges energiát máig gázolajból nyerik. Pillanatnyilag nincs a dízelmotornál jobb hatásfokú erőgép erre a célra. Normál esetben tehát egy irányváltóval szerelt dízel-főgép és egy dízel mellégenerátor hajtja ezeket a járműveket. Egy ilyen méretű halászhajó északi-tengeri egyhetes ciklusú kihajózása során kb. 33.000 liter gázolajat használ el. Ez mintegy 20 000 euró üzemanyagköltség kihajózásonként. A nyílttengeri élelmiszergazdálkodáshoz ma használt hajók tekintetében, az üzemanyag szempontjából ez a skála rosszabbik vége. Vannak továbbá hibrid hajtású modellek is (ezek sem az alapoktól nyílttengeri halfarmokhoz fejlesztett járművek), ezek képezik a skála közepét. És ennyi. A hajógyártók kínálata ma még csak klasszikus dízel és részben hibrid meghajtású modellekből áll.

A túlhalászat problémájával és a rá adható nyílttengeri akvakultúrák válasszal mára több vezető nyugat-európai ország foglalkozik behatóan, de válaszadásokban Norvégia az irányadó és vezető entitás, ezért kutatásunkat a kezdetektől ide pozicionáltuk. A problémát mélyebben megvizsgálva először vázlatkonceptiót, majd fejlesztési tervet dolgozunk ki. A tervünket leválasztottuk az ember.institute-ről és saját céget hoztunk létre a számára, amit a legnagyobb hazai kockázati tőke befektetői csoport, a Hiventures támogatott, hogy kijuthassunk a célterületre. Jelenleg a székhelyünk Bergenben van, ami ma az akvakultúrák kutatások egyik legnagyobb hub-ja. Az előttünk álló hónapokban azon dolgozunk, hogy szervezetileg leváljunk a magyarországi alapítású jogi személyről és véglegesen Norvég jogi entitásba integráljuk fejlesztési munkánkat.³³

A 3S a szervezeti építkezésen túl, egy átfogó megoldási terven dolgozik, ami egy mobilan installálható, úszó nyílttengeri élelmiszergazdálkodási rendszerre, annak kialakítására és üzemeltetésére fókuszál. A rendszer két fő komponense az új, innovatív hajó és a farm rendszer. Ezen két területre koncentrálnak készítenek el először a koncepcióterveket, majd a teljesen kidolgozott, engedélyezett gyártási terveket, ezután a prototípust, majd végül a kialakított és megszerzett know-how-t értékesítjük a Norvég állam, vagy a témában megbízott szakmai szervezete számára. A fejlesztés tehát két komponensből áll:

Kiszolgáló hajó:

Nyílttengeri használatra tervezett, azaz nagy távolságokat bejárni képes, viharálló, erős konstrukciójú, koncentrált feladatokat kiszolgálni képes ellátó hajó. Fedélzet- és raktérkialakítása célorientált. Modulárisan felépíthető és variálható deck: fairtransport áruszállító konténer set, alga, seaweed, halfarm, kagylófarm, halászati gém, karbantartó daruzat adapterekkel felszerelt. Hibrid meghajtása gazdaságos és messzemenően környezetbarát.

³³A fejezetben feltüntetett adatokban Szántó Károly, a 3S projekt üzletfejlesztési vezetője volt segítségemre.

Biztonságtechnikai megoldásai:

- Minden pozícióból magától visszaálló biztonságos úszótest.
- Biztonságos munkatér, melyet az akvakultúras munkák feladatai szerint alakítanak ki.
- Hosszú offshore körülményekre kialakított, új belső tér és lakótérkialakítás

A jármű funkciói: nyílttengeri akvakultúras rendszerek:

- telepítése,
- karbantartása,
- kiszolgálása.

Hajófejlesztésünkben a dízel meghajtásnak csak üzembiztonsági szerep jut, tartalék erőforrásként kap csupán helyet, aminek az az oka, hogy a jelenlegi jogszabályok ezt a fajta biztonsági belsőégésű tartalékmotort követelik meg. Ezzel nem csak zöldebb lesz a versenytársakhoz képest, hanem az üzemeltetési és fenntartási költsége is jóval alacsonyabb lesz az övékhez képest.

A tevékenységhez kapcsolódó szállítást fairtransport módon tervezzük megoldani. (A fairtransport egy, a tengeri áruszállításban megjelenő teljesen új piaci igény. A lényege annak vállalása, hogy a fairtrade és bioárak — köztük az alga-hal-kagyló is — vízi szállítása karbonsemleges, energiahatékony módon történik kontinentális, partközeli és belvízi viszonylatokban egyaránt.) Termékfejlesztésünk tehát egyszerre szolgál ki egy egyre érzékenyebbé váló európai társadalmi igényt és az erre épülő új gazdasági piacot is. A kezdeményezés értékein túl, ennek a piacnak a rendkívüli növekedési kilátása önmagában is olyan körülmény, ami egy, a fair transport kritériumokat teljesítő hajó megalkotására sarkallnak bennünket. Utóbbi igazi social innovation irányt ad a teljes fejlesztésnek, s ezen ponton ennek DISCO fejlesztésbe integrált kommunikációs paradigmája komolyan érvényesül.³⁴ A fejlesztés során nagyon közeli kapcsolatot építünk ki a végfelhasználókkal. Tulajdonképpen tőlük indítottuk a kutatást. Halászok, tengerészek, nyílttengeri karbantartást végző munkások, kikötői szakemberek, hajógyártók mind a folyamatos konzulensi körünkben vannak.

Nyílttengeri farm:

Innovatív, modern halgazdálkodási megoldás, amely a környezetet nem túlterhelve, fenntartható módon működik. Az előremutató nyíltvízi farm, tervezett telepítési átmérője: 50 m.

³⁴Cosovan Attila itt felveti a paradigmaváltás (ld.: KUHN, Thomas S: *The Structure of Scientific Revolutions*. Press, London 1963) szükségességét a marketingkommunikációban mivel az teljesen hiteltelenné vált és fenntarthatatlanná növekedő fogyasztást generált létrehozva a „Lovemark” (ld.: ROBERTS, Kevin: *Lovemark*.) szemléletet, helyett, egy őszinte, tudatosan végig gondolt designkommunikációra van szükség, amelyben a szeretet-terméket leváltja az igazság-termék, a Truemark. (COSOVAN: *DISCO*. 58-67).

Főbb tulajdonságai:

- Kinetikus energiaelőállításra is képes, mellyel az elektromos rendszereit táplálja
- Tengerfenékre horgonyzott kábelekkel történő állítható magasság, melyet viharban vízszint alá lehet húzni és napos időben vízfelszínre emelni.
- Gépészeti energiaellátását tekintve teljesen autonóm, önmagát ellátni képes rendszer. Ezzel mind költségek tekintetében, mind pedig a fenntarthatóság szempontjából kiemelkedő létesítményről beszélünk.

Innovációink a nyílttengeri élelmiszerfeldolgozási rendszernek teljesen az alapoktól, kiinduló és a konkrét célra fejlesztett átfogó konstrukcióját jelentik. Milyen hatást vált ki a hajó — ez az új munkahely, ahol sokszor egy hetet töltenek el a kihajózás után, a nyílt, zord vizeken — a rajta dolgozóból? Milyen megoldások segítenek ahhoz, hogy a nyílttengeri halfarmok, algafarmok, akvakultúrák termelése a leginkább hatékony, ám fenntartható és a legkevésbé környezetkárosító legyen?

Fejlesztésünk — sok egyéb mellett — olyan szempontok szerint is történik, minthogy maga az eszköz milyen szemantikai kapcsolatban van a természettel és az emberrel. Termékfejlesztésünket az alapoktól indítottuk. Elvégeztük azt a célirányos kutatást, ami a munkaművelet újra értelmezését is magában foglalja. A velünk versenyző megoldásoktól eltérően és a korszerű termékfejlesztés mai követelményeinek megfelelően, projektünkben támaszkodunk az interdiszciplinaritásra, ahogyan csapatunkat sem csupán hajótervezők, ipari formatervezők, hajómérnökök alkotják, hanem kommunikációs, vizuális szakemberek, kutatók, halászati szakértők, pszichológusok és szociológusok is, akik közös tudása segíti az innováció megvalósulását.

A hajó meghajtását hibridre, azon belül elsősorban zöld hidrogén meghajtására tervezzük. Ez a technológia idehaza még szinte ismeretlen, Norvégiában azonban az elkövetkező ötven év legfontosabb és legfenntarthatóbb üzemanyaga lesz a vízi közlekedésben.

A 3S program párhuzamosan fut a másik kettővel az ember.institute-on belül (HMS, BEP). Nagyon fontosnak tartom elmondani, hogy mára ez a program olyan önálló stabil entitássá nőtt a szervezetünkön belül, hogy önmagában képes lesz a jövőben High Mountain School projektünk költségeit fedezni. Ezzel nem csak egy szakmai átfedés alakul ki a programok között, hanem egészséges gazdasági szimbiózis is. Annak a diáknak, aki a HMS-t teljesítette, lehetősége lesz gyakornoki feladatokat ellátni a 3S programban, ami hatalmas szakmai lehetőség. Nagyon fontos tény, hogy amikor a HMS-ben beszélgetünk diákokkal, tudják, hogy mi a világban egy futó fejlesztésen dolgozunk a természeti sokszínűség megőrzése érdekében. Jelen pillanatban is dolgozik a Norvég 3S programban olyan diákunk, akit a HMS-ből ismertünk meg és vontunk be az ember.institute világába. A 3S kutatás-fejlesztés legfrissebb online tartalmai a www.ember.institute oldalunkon érhetőek el.

PROJECT BEP — BELOIANNISZ EDUCATION PROGRAM

Mindazon törekvés és kutatói irányváltás, amit a Környezeti szemléletformálás, kutatásom végleges iránya című fejezetben bemutattem, az általános iskolásokat érintően ebben a programban összpontosult. A 2018-as irányváltást követő hospitálási sorozatok és megvalósíthatósági felépítések kialakítottak bennem egy elvi koncepciót a tekintetben, hogy a gyerekeket ki kell hoznunk a tanteremből, és valós cselekvésorientált élményekkel kell ellátnunk őket az ökológiai kérdések terén. Ezt a tevékenységet számtalan helyszínen meglehetne valósítani, én azonban ismételen az érdeklődési körömhöz közei karaktert választottam, a hajózást. Mind azt a tudást és tapasztalást, amit a nyílttengeri hajózásim során megtapasztaltam a komfortzóna elhagyásáról, belekivántam integrálni egy általános iskolásoknak szóló hajós programba. Eleinte ez egy tengeri koncepció volt, aminek több próba változatát is megvizsgáltuk, azonban a hazai általános iskolás miliő és a társadalmi fogékonyság szintje nem tette lehetővé, hogy a programot véglegesen is a tengeren valósítsuk meg. A tengeri koncepció egy fajta egyszerűsített hazai változatát dolgoztuk ki a Balatonra, a foglalkozások kiszélesítésével és az elérési létszám drasztikus növelésével.

Visszatérve és röviden összefoglalva a Környezeti szemléletformálás, kutatásom végleges iránya című fejezetben bemutatott munka eredményét, a világban végbemenő ökológiai folyamatok hátterében megfigyelhető egy, az emberiség és a természeti világ közötti távolodás, szakadás folyamata. Minél civilizáltabb és fejlettebb egy társadalom, annál távolabb kerül a természeti kapcsolat valóságától. Az épített környezet saját izolációs világot hoz létre.

Kutatások igazolják, hogy a bennünket körülvevő környezet befolyásolja bennünk a stressz szintjét, amely a fizikai állapotunkra is hatással van.³⁵ Ma már tudjuk, hogy a természetben eltöltött idő nemcsak a stresszt csökkenti, de a haragot, vagy a félelmet is, és a negatív hatások visszaszorítása mellett pozitív érzelmeket indít el bennünk. Amit látunk, hallunk, tapasztalunk, az pillanatok alatt hat nemcsak a hangulatunkra, de az idegrendszerünk, hormonháztartásunk és az immunrendszerünk működésére is. A természetben eltöltött idő tehát nemcsak az érzelmi állapotunkat, de a fizikai jóllétünket is befolyásolja: csökkenti a vérnyomást, a pulzust, és a stressz hormon termelését is.

Környezetpszichológiai kutatások eredményei alapján ma már tudjuk, hogy a gyerekek neurológiai fejlődési rendellenességeinek, tanulási zavarainak egy jelentős része visszavezethető a természetben töltött idő hiányára. A természettől való elidegenedés (nature deficit disorder) szindrómát elsőként Richard Louv fogalmazta meg 2005-ben a *Last Child in the Wood* című könyvében. Bárdi Árpád disszertációjában így idézi:

„A természethiány nem egy hivatalos diagnózis, de egyfajta probléma-megközelítés. Megfogalmazása a természettől való elidegenedés emberiségre gyakorolt hatásainak, úgymint: az

³⁵FINTHA Gabriella: „*A környezetvédelem és környezetbiztonság új aspektusai*”, Műszaki Katonai közlöny XXVI (2014/1)

érzékszervek csökkentett használata; a figyelemzavar; a pszichés és érzelmi betegségek arányának növekedése.”³⁶

„A természettel való rendszeres kapcsolat hiánya figyelemzavarhoz, hiperaktivitáshoz, a stresszszint emelkedéséhez, vagy elhízáshoz is vezethet, a mentális elakadásokon túl. Az emberi agy több millió éves evolúciója során alapvetően a természeti környezetre optimalizálódott. A természetben használjuk az összes érzékszervünket, az ottani rend és rendezetlenség harmonikus egyensúlya szépségérzetet kelt bennünk.”³⁷

Richard Louv könyvében bemutat olyan kutatásokat, melyek a természet jótékony hatását bizonyítják hiperaktív gyerekekre: a természetben töltött idő hatására csökken az agresszió, szorongás és a stressz. Jó hatást gyakorol a depresszióban szenvedőkre is.³⁸

A természetben töltött idő rendszerint kevésbé strukturált, keretek közé szorított, sokkal szabadabb, ezáltal növeli a gyermek önbizalmát és fejleszti a kreativitását, a képzeletet. Emellett felelősségre nevel: az élővilág körülöttünk hamar visszajelzést ad arról, ha nem megfelelően gondoskodunk róla. Egy gyermek gyorsan megtanulja tettei következményét, ha például nem öntözi megfelelően a rábízott növényt, vagy ha tövestől kihúzza a kertben ültetett virágot. A természet minden érzékszervünket stimulálja: látunk, hallunk, szagolunk, tapintunk. A kevesebb kint töltött idő egy kisgyermek esetében az érzékszervek használatának szűkülését is jelenti. Emellett a természetben eltöltött idő mozgalmas — rendszerint sokkal többet mozog egy gyermek, mint beltéri játék esetén. A gondolkodást is serkenti, hiszen elemi kíváncsiság van bennünk a természet iránt, sok kérdést vet fel, a gyermek pedig érdeklődik, kérdez.

Tim Gill kutatási eredményeket összegző tanulmánya szerint a természet legmegalapozottabb hatásai a gyerekekre a következők:³⁹

- Jótékony hatás a fizikai és lelki egészségre, ezen belül érzelmi szabályozásra és a motorikus fejlődésre.
- A természethez való pozitív hozzáállás felnőttkorban
- Természettudományokban való jobb haladás, nagyobb környezettel kapcsolatos tudás
- Egészségesebb étkezési szokások

További vizsgálatok arra is rávilágítottak, hogy a szociális készségek is erősen fejlődnek a szabadban töltött idővel. A közösséghez tartozást, a segítőkészséget javítják a természet értékei. Mindez már egy zöld övezettel körbevett lakóközösség esetében is jelentős különbséget jelenthet. A kutatások szerint mindez az utcai bűnözés, erőszak és agresszió csökkenéséhez vezethet.⁴⁰

³⁶BÁRDI Árpád: „Tanösvények szerepe a kisiskolások környezeti nevelésében” (2015) 112.

³⁷BOLCSÓ Dániel: A természet wellnesshétvége az agynak (2017), Elérhető az alábbi weboldalon: (https://index.hu/tudomany/egeszseg/2017/03/22/termeszettudomany_egeszseg_stressz_figyelemzavar/) Felkeresés időpontja: 2022.08.07.

³⁸LOUV, Richard: *Last Child in the Woods*. Algonquin Books New York (NY) 2005.

³⁹GILL, Richard: „The Benefits of Children’s Engagement With Nature: A Systematic Literature Review”, *Children Youth and Environments* XXIV (2014/2) Forrás: VARGA Attila — NEUMAYER Éva: „Iskolai tehetséggondozás a természetben” című tanulmánya.

⁴⁰KUO, F.E., — SULLIVAN, W.C. (2001). “Environment and crime in the inner city: Does vegetation reduce crime?”, *Environment and Behavior* XXXIII (2001/3) 343-367.

Mindezekből fakadóan azt fogalmaztuk meg az ember.institute csapatával, hogy vissza kell találnunk egy egészséges egyensúlyi állapothoz a saját jövőnk érdekében, ahol az ember-természet-tárgyi kultúra helyes arányokkal és megközelítésekkel keretezett. Erről kommunikálnunk kell a gyerekek felé átfogólag oly módon, hogy megértsék az egész bolygót keretező klímakérdések súlyát, állapotát és lehetőségeit. Ennek alapja és legsürgetőbb pontja a környezeti nevelés (environmental education)⁴¹ elmélyítése a gyermekek fejlődésének korai, általános iskolás szakaszában. Ezért elengedhetetlen, hogy az oktatásban minél hamarabb tudjuk hatékonyan integrálni az erre irányuló, tapasztaláson alapuló szemléletformáló metodikákat.

A személyiségfejlődés óvodai szakaszában a gyerekek még egy zárt, intim világ részesei, amiben a szülői háttér és az óvoda biztonsága teremti meg azt a kiszámítható légkört, amiben a gyerekek gondtalanul fejlődhetnek. Az általános iskolai érettség egy új lépcsőt is hoz a személyiségfejlődésben. Az egyén elkezd kitekinteni a világra és ráeszmélni annak kiterjedtségére és összefüggéseire. Az általános iskola ismerteti meg a gyerekekkel a feladat, felelősség, siker és kudarc egymásrataltságát. Az elsőosztályos gyermek már nyitott és kész, hogy az ökológiai szemléletformálást befogadja a maga szintjén. Ez az oktatási periódus akár nyolcadik osztályig kiterjeszhető. Ebben az időszakban már kialakulnak a személyes érdeklődési preferenciák. A középiskola világa már egy teljesen új fejlődési szintet hoz, más eszközökre és figyelemfelkeltő módszerekre van szükség.

A legérzékenyebb és ebből fakadóan legnyitottabb időszak tehát az általános iskolai évek első négy éve, a BEP — Beloiannis Education Program/Beloiannis oktatási program ezért az általános iskolások természeti érzékenyítésére épül.

A program tematikája a mai kor elvárásait, a gyermekek technológiai újdonságok iránti érzékenységét és nyitottságát figyelembe véve született meg. Egy élményalapú, *gamification* (játékosítás, a játékosságot magában hordozó tanulás) alapokon nyugvó összetett program, mely a természet szeretetének megalapozását hívja életre. A felgyorsult infó-kulturális világunkban a mai 45 perces tanórák nem minden esetben képesek minden tekintetben önmagukban egyszerre motiválni, tanítani és kreativitásra serkenteni a gyermekeket. Ezért minden alternatív program, amely a megfelelő üzenetekkel erősíti az oktatás sikerét, a gyermekeink jövőjét szolgálja. Különösen nehéz volt a 2020-as év és a 2021-es év első felében a pandémia következtében kialakult helyzetben visszaállítani a hagyományos iskolai keretek között a gyerekek oktatásának fejlődési ütemét és egyben univerzális érdeklődését. Nagyban segítheti az intézmények munkáját, és a gyerekek tapasztalati fejlődését, ha a létfontosságú kérdések átadásához speciális külső programba ágyazott oktatási struktúra is támogatja a hagyományos módszereket. A BEP program pontosan ezt célozza. Egy úgynevezett *kibehelyezett tantermi élmény program*, amiben a gyerekek életre szóló élményeket gyűjthetnek pusztán egy nap alatt! A program metodikája magában foglalja a környezetismeret, technika, testnevelés, biológia és történelem órák élményszerű kiterjesztését egy nagyon magas élményfaktoriall bíró közösségi kirándulás keretei között. Egy „szemfelnitő” (eye-

⁴¹AHO, Leena: „A Theoretical Framework for Research into Environmental Education”, *International Review of Education / Internationale Zeitschrift für Erziehungswissenschaft* XXX (1984) pp. 183-191.

opener) program, amely hatalmas motivációs erővel segíti a gyermekeinket, hogy a nyitottság a világ felé, a felfedezés újra a mindennapi életük részévé váljon.

A program gerincét egy balatoni hajós kirándulás alkotja a Beloiannisz hajó fedélzetén.⁴² Ez a hajó a balatoni flotta egykori zászlóshajója volt, és kultikus szereplője a tónak. A Beloiannisz klasszikus tervezési modell szülte vízi jármű. 1952-es építésű, magyar utasszállító motorhajó, mely évtizedekig közlekedett a Balatonon, kifejezetten a hosszirányú kirándulójáratokra tervezték, utasterei izgalmas cirkulációt és változatos térfűzért alkotnak. Hetven éves története változatos és izgalmas. A jármű legutóbbi húsz éve nagyon hanyattatott volt, a végső pusztulás elől menekült meg. Kézenfekvő volt, hogy a programunkat egy olyan kultikus hajóba integráljuk, melyek felújításával plusz társadalmi üzenetet tudunk közvetíteni a gyerekek felé. Izgalmasnak láttam a történelmi összefüggést, hogy ez a hajó régen úttörők százazeit is szállította, most pedig az ország legnagyobb szabású edukációs programját fogja kiszolgálni. Fontos értéként tekintünk arra az aspektusra, hogy a gyerekeknek arról is tudunk beszélni, miért érdemes és kell néha a régit megmenteni és a kor társadalmi igényeihez igazítani. A pazarlás és túlfogyasztás korában a Beloiannisz fedélzete fantasztikus beágyazási lehetőséget mutatott a projektünknek, így a hajót 2021 tavaszán egy éves előkészítés után megvásároltuk Neszmélyen, majd megkezdtük komáromi felújítását. A Beloiannisz most felépülő gépészeti kialakításai ötvözik a klasszikus hajógépészeti világot a leginnovatívabb energiahatékony megoldásokkal.

Maga a környezet, vagyis a balatoni hajó adta lehetőségek önmagában biztosítják mindazt, amire a gyerekeknek szüksége van. A szél, a nap, a víz olyan természetben eltöltött minőségi időt jelentenek, amely során a gyerekek több érzelmi tapasztalatot élnek át, mint amire a hagyományos iskolai oktatás keretei hetek alatt lehetőséget adnak. A természetben eltöltött idő önmagában hatékony a gyermekek mentális egészségére nézve, de az BEP program célja, hogy sok más ismeretanyag átadása mellett azt az igényt teremtsen meg a gyerekekben, hogy rendszeressé tegyék a szabadban eltöltött minőségi időt. Emellett a Beloiannisz hajó megismerése egy történelmi kitekintést is ad. A hajó új típusú használatával a múlt és a jövő találkozik: a hajó története, korábbi funkciója, valamint a jövő generációinak oktatásában betöltött szerepe egyaránt érdekes és fontos része a programnak. Emellett különböző tematikus csoportfoglalkozásokkal a természet világáról, az ökoszisztémákról, az egészséges étkezésről, a hajóról, a hajózásról, a horizont fogalmáról a világban, az energiahatékonyaságról és a technológiáról rengeteget tanulhatnak a gyerekek, miközben kreativitásuknak is teret ad a program.⁴³

A program elhelyezkedése és időterve lehetőséget biztosít Magyarország összes általános iskolájában tanuló gyermek részvételére, a geolokációs elhelyezkedéstől függetlenül. A reggel 9 órás kezdés és a délután 2 órás végzés a korcsoportos gyerekek napi ritmusához és az általános iskolák időtervéhez igazodik. A nagyon távoli iskolák ottalvós rendszerben kapcsolódnak a projekthez. Az edukációs program Siófokon indul és ott is ér véget. Siófok Budapestről 1,2 óra alatt elérhető. A dunántúli régióból

⁴²Az 1. ábra elérése: (Google Drive/DLA Mellékletek: https://drive.google.com/file/d/1-bC39JA5mmVpW1q_e5njrP8Mcjs73RXa/view?usp=sharing)

⁴³A fejezetben feltüntetett adatok Szántó Károly, a 3S projekt üzletfejlesztési vezetője volt segítségemre.

átlagosan 1,5-2 óra, a legszélsőségesebb esetekben 2,5 óra az elérés. A Duna-Tisza köze és alföldi régiókból 2-2,5 óra az elérés, míg az ország legkeletibb régióiból 3-4 óra.

A program 4 általános iskolai osztályt szolgál majd ki naponta, ami átlagosan számolva 23-25 gyerek/osztályt fed le. Ez azt jelenti, hogy kísérőjünkkel a csoportok pont 2 db kirándulóbuszt töltenek meg, így a szárazföldi utazás energiahatékonyságában is optimalizált. A szállításban a projektet a Volánbusz szponzorálja.

A fent vázolt metodika szerint a program évi több mint 10 000 gyerekhez juttatja el a klímahelyzettel, természettel kapcsolatos célzott kommunikációt. A BEP 2020-as elindulása óta akkorára nőtt, hogy ennek is saját jogi formát kellett biztosítani és leválasztani az ember.institute törzséről. A háttérmunkálatait 4 irodai koordinátor vezeti és tartja fenn a kapcsolatot az ország iskoláival. Megszervezik a buszok útvonalát, az indulás és érkezés dátumát és tartják a kapcsolatot az adott osztályfőnökökkel. A projekt 2023 áprilisában startol el, egyelőre kísérleti jelleggel, még nem a Beloiannis fedélzetén, hanem pilot szinten egy bérelt hajón. A szemléletformálást a hajón dolgozó négy programvezető végzi, a hajóra telepített eszközök segítségével. A folyamatba további 3 konyhai dolgozó és 4 fős hajózó személyzet segít be. Az osztályokat a kísérőjük viszi el a kikötői helyszínre és az egész foglalkozás alatt velük marad, azonban a közvetlen oktatási programban nem vesz részt aktívan, csak eseti kiegészítő szerepet tölt be. Az egésznapos aktív foglalkozás egy olyan rendszerre épül, ahol a gyerekek több kb. 20-30 perces aktív foglalkozáson és egy 45 perces felfrissítő átmozgató edzésen vesznek részt. Minden program más és más tematikát ölel fel, így a figyelem és érdeklődés folyamatosan fenntartott! A gyerekek a hajóra lépve egy külön világba csöppennek és ez a varázslatos élmény az egész utazás alatt folyamatos dramaturgiai megújulásokkal frissíti az élmények beépülését. Amellett, hogy a hajó áthajózik a túlpartra és új világok tárulnak fel, a fedélzeten történő aktív foglalkozás mélyen beépülő oktatási tematikát hordoz.

Az BEP program általánosságban minden évben március 1-jétől május 31-ig, illetve szeptember 1-jétől október 31-ig tart majd. Ez a periodika minőségi választ nyújt a Balaton szezonon túli hasznosítására is. A hajó a méretéből fakadóan alkalmas szinte bármilyen időjárási körülmények között megfelelően üzemelni. Egészen szélsőséges helyzeteket az időjárás előrejelzés segítségével már napokkal korábban lehet kommunikálni az adott iskolának és a programot átszervezni egy másik napra.

Az egynapos program a következőképp épül fel:

8:00-9:00 Felkészülés:

A hajó személyzete megérkezik és elvégzik az aznapi élelmiszeralapanyagok és felszerelések bepakolását, a hajót menetkész állapotba hozzák, illetve felkészülnek a gyerekek fogadására.

9:00 Érkezés:

Az osztályokat szállító autóbuszok leparkolnak a kikötő közvetlen közelében lévő parkolóban, amit az 2. Ábrán fehér kör jelez. A négy osztály a kísérőikkel besétál gyalog

a hajóhoz, aminek helyét a fehér pont határozza meg az 2. ábrán.⁴⁴ A jegyeket már a buszon kiosztották és felolvastak egy 30 perces bevezetőt a hajóról és a programról.

9:00-9:15 Beszállás, jegykezelés:

A beszállást a programvezetők és a legénység segíti, utóbbi egyenként mindenkinek lekezeli (lukasztja) a szállójegyt. A programszervezők segítenek a gyerekeknek könnyedén feljutni a sétafedélzeti térre, a hajó kifutása és a bevezetés ott fog megtörténni.

9:15-9:25 Kihajózás, program indító:

A kihajózás a program indító eseménye. Rendkívül látványos és felemelő pillanat. Léggürt, felmorajlanak a gépek, kötél eloldozás, a hajó lassan megindul a kikötő bejárata felé. Meghatározó élmény elhagyni a partot és neki indulni valami ismeretlennek. Az egész fizikális történés egy mentális felkészülést is elősegít. Miután a hajó elhagyja a móló szárait és a nyílt vízre ér a programszervezők összeterelik a gyerekeket és felosztják osztályok szerint a csapatokat. Minden osztály saját programvezetőt kap, aki az adott csoportjának tart egy rövid bevezetőt, hogy miért vannak most itt és mi fog történni. Ez után a programterv szerint mindenki levonul a maga területére és megkezdeni az irányított élménytevékenységet.

9:25-10:55 Foglalkozások 4 turnusban:

A csapatok a hajó 4 különböző helyszínén négy különböző tanóra egységben vesznek részt. Minden programegység tematikusan fedi le az egészséges élet, ember-természet-tárgykultúra viszonyrendszerét. A foglalkozások koncentráltak és aktívak, minden esetben kb. 20-25 percig tartanak. Ez a normál kétharmada. Általános iskolában koncentráltan nem érdemes egy gyerek figyelmét hosszabban lekötöni. A program egységek változatosak és minden esetben van egy szabadtéri frisslevegős átmozgatás közöttük. Minden csapat, rotációban részt vesz mind a négy foglalkozáson,⁴⁵ a C foglalkozásnak két helyszíne van.

„A” csapat — úszó laboratórium:

A Beloianisz fedélközi szalontermében kialakított úszó labor sok érdekes kísérlet és tudományos mérés színhelye. A laboratórium a hajó gyomrában helyezkedik el. Az egyik legizgalmasabb és legtitkosabb hely! Kifejezetten gyerekeknek előkészített felszerelések lesznek itt elhelyezve, amelyek segítségével a világunk mikroszkopikus méreteken történő vizsgálata lehetséges. vízminőség vizsgálat, alga és mikrobiológiai ismeretek. A vizek szennyezései és védelmük, vízmintavétel, teszt, analízis és feltöltés egy adatbázisba, ahol később látható melyik osztály honnan vételezett mintát. Kifejezetten gyerekeknek transzformált biológiai kutatómunka, amivel ők is

⁴⁴A 2. ábra elérése: (Google Drive/DLA Mellékletek: <https://drive.google.com/file/d/1f1S-7BsqogMOTNzVrogFqPyVI42hE50B/view?usp=sharing>)

⁴⁵A 3. ábra elérése: (Google Drive/DLA Mellékletek: <https://drive.google.com/file/d/1BjJ3UBnSyyc01EuH7tOUvtjUO1slUtZq/view?usp=sharing>)

hozzájárulhatnak a balatoni vízminőség védelméhez. A programfelelős segít megismertetni a gépek kezelését, kiad egy feladatsort, amiben mindenki tevékenyen vehet részt. A 20 perc végére a csoport végigmegy egy komplett laboratóriumi tesztelésen, saját adatai lesznek egy közös rendszerben és élményei, hogy hozzátettek valamit a nagy egészhez.

„B” csapat — élet-természet-élelmiszer-egészség:

Amíg az „A” foglalkozás egy mikroszkopikus szűkítéssel foglalkozik, a „B” csoport az univerzum tág perspektívájával találkozhat. Ez a csoport a bolygónk tágabb ökoszisztémáját ismeri meg a benne tevékenykedő természeti élőlények fenségességével. Az egészséges vízben élő, ételként felhasználható növények és állatok fontosságával, hazai és globális helyzetével. Az állatokkal, elsősorban a halakkal való bánásmóddal és az egészséges étkezés és főzés fontosságával. A csoport tagjai besegítenek a konyhai előkészületekbe a programvezetők és szakácsok segítségével. Közvetlen közelről látják, hogy amit megesznek, az honnan érkezik és hogyan néz ki, hogyan kell előkészíteni, hogy az ehető tápláló étel maradjon. Minden csoport gyermeke kap egy kisebb uzsonna adagot, a konyhában összeállított készletből. Az edukáció legfontosabb összekötő eleme, hogy a 20 perces foglalkozás végére a gyerekek a tevékenységük eredményét, néhány órával később kész ebédként fogják saját maguk elfogyasztani.

„C” csapat — hajóbejárás energiahatékonyság, technológia:

Ebben a blokkban egyfelől minden csapat kap egy frisslevegős kisebb átmozgatást, hiszen a hajó bejárása a cél. A programvezető segítségével a csoport megismeri a hajó minden fontos elemét, terét és működését. A Beloianisz térkialakítása és utasáramoltatási elrendezése egy rendkívül előnyös kalandtúrát kínál az érdeklődőknek. Kapitányi híd, mentőcsónak fedélzet, kormányállás, első sétafedélzet, hátsó sétafedélzet, fartér, főfedélzeti sétaterék, orrtér, első szalonterem és végül a hátsó szalonterem, ahol a foglalkozás a beltérben záródik. (Minden más része a hajónak a többi csoport tevékenység által tárul fel). A beltéri rész ennek a modulnak a csúcspontja. A programvezető vezetésével a csapat összegyűlik a hátsó szalonterem első részében. Itt közvetlen rálátás nyílik a gépházra a padlón elhelyezett géptéri ablakon keresztül. A programvezető elmagyarázza nekik a diesel üzemű motor működését, majd a szalonban használható tableteken bemutatja a gépek elrendezését, és a pillanatnyi energiafogyasztást. Ebben a pillanatban a programvezető CB-rádió utasítást ad a hajóvezetőnek az elektromos meghajtás átállítására. A gyerekek közvetlen közelről érezhetik és láthatják a kifejezetten nekik készült infografikákon keresztül az elektromos és belsőégésű motoros hajtás közti különbséget. Ez a szemléltetés annyira testközelű, hogy alapvető információ átadást ad a világunk energiatermelési kérdéseiről pár percen belül. A tableteken továbbá lefuttatható az összes többi alternatív hajtás implementálása az öreg Beloianiszra, online módon. A 20 perces foglalkozás végére

a gyerekek pontos képet kapnak egy régmúltban épült vízi jármű gépészeti értékéről és a jövő technológiai fejlődéséről, mindezt testközelből, érintési távolságból.

„D” csapat — kreatív megújulási foglalkozás, a hulladékhasznosítás jelentősége:

A hulladékhasznosítás témájának fontosságát kreatív foglalkozás keretében kívánja a program kiemelni. Ebben a csoportban a gyerekek a hátsó szalonterem hátsó részében, egy kreatív foglalkozáson vesznek részt, asztaloknál. Az ember.institute csapata által kidolgozott 20 perces kreatív technika foglalkozáson a programvezető segítségével mindenki készít egy újrahasznosított anyagokból készült alkotást. Ezt minden gyerek magával viheti haza emlékként. A foglalkozás pontosan időre feléptett, sikerélmény orientált és minden elemében hordozza a korábbi három foglalkozás beépítését úgy, hogy a gyerekek kezűességét és képzelő erejét megmozgatva alkothassanak egy maradandó, kézbe vehető emléket, amit otthon megmutathatnak és sokáig emlékezteti őket erre a napra. Az alkotásnak nem csak a kreatív legyártása van kitalálva, hanem az ötletes elcsomagolás és gondos hazajuttatás, otthon történő összeépítés is. (A foglalkozás megfrissítésére folyamatosan veszünk fel és alkalmazunk szakmai gyakorlatos egyetemistákat az ember.institute-ban).

10:55-11:05 Kikötés/kiszállás:

A foglalkozások lezárásaképp a programvezetők befejezik az aktuális tevékenységet és a gyerekeket felvezetik a fedélzetre és elmagyarázzák nekik a kikötés menetét és hogy mi fog történni a parton. Ezzel egy időben felöltöznek, vagy felkészülnek a kiszállásra. A hajó elővigyázatosan kiköt, a matrózok rögzítik a köteleket és fixálják a kiszálló hidat, majd segítik az osztályokat a kiszállásban. A programszervezők vezetésével az osztályok együtt maradnak és közösen átvonulnak a közeli parkos fás részre.⁴⁶

11:05-12:50 Átmozgató sportedzés/játék:

A csapatok a parton egy közös sport játékkal felfrissítik magukat. Irányított vetélkedő játék, 45 perc friss levegőn történő átmozgató és töltődés. Szakadó esőben az átmozgató foglalkozás a hajó tetővel fedett sétafedélzeti terén, illetve a főlépcső és a főfedélzet beléptető részének bevonásával is megtartható. A székek eltolásával a terület szabaddá válik és a friss levegő is biztosított.

12:50-13:00 Beszállás/indulás:

Az átmozgató után, az osztályok visszazállnak a hajóra és a hajó kimanóverezik a kikötőből, ezt a gyerekek még a fedélzetről kísérhetik végig, majd a programszervezők bekísérik őket az étkező részre és megkezdődik az ebédelés.

⁴⁶Alsóórs 4. ábra, Tihany 5. ábra, Balatonfüred 6. ábra. Minden esetben az 1. pont a hajó kikötési helyét, a 2. pont foglalkozás helyszínét jelöli. Elérésük: (Google Drive/DLA Mellékletek: https://drive.google.com/file/d/1BxBzrp1jXX5oFNwcpGKPkIPq_UoQk7GJ/view?usp=sharing)

13:00-13:30 Ebéd:

A szabad foglalkozás alatt meglett terítve a pontos létszámnak megfelelően, a segítők találják az ételeket, amely ételek elkészítésébe a gyerekek is bele láttak korábban. Az ebédeltetés alatt a hajó már a bázis kikötő felé tart. A gyerekek ebéd közben is közvetlen kapcsolatban vannak a vízzel, izgalmas élmény egy mozgó hajón megebedelni.

13:30-13:50 Szabad hajózás:

Az ebéd végeztével az emésztési folyamatok miatt egy nyugalmasabb 20 perc következik. Egész nap az irányított figyelemé és a tanulása volt a főszerep, mostantól mindenki szabadon foglalkozhat. Sétálhat a hajó utastéri részein, üldögélhet, nézelődhet, pihenhet, játszhat, élvezheti a hajózás élményét teljesen kötetlenül. Ebbe beletartozik a kikötés pillanatának átélése és megfigyelése.

13:50 Kikötés:

A kikötés előtti percekben a programszervezők már elkezdi felkészíteni a gyerekeket a kiszállásra, kabátok, táskák egyebek összeszedése zajlik és a csoportba rendeződés a sétatfedélzeti területen.

13:50-14:00 Kiszállás, orrforduló bemutatás:

A csoportok kiszállnak, a matrózok és a programvezetők ebben segítenek. A kikötői területről a gyerekek még megnézhetik ahogy a Beloianisz megmutatja, hogyan fordul meg a kikötőben a partfal mellett. Ez az úgynevezett *ormegtámasztásos manőver* vagy *vágatás* egy nagyon izgalmas és látványos jelent, ami mára teljesen eltűnt a Balatonról. Egymotoros, egy hajócsavaros hajó egyéni manőver jelensége ez. Ez a látványos elem zárja a hajózási programot.

14:00 Hazaindulás:

A parkolóban várakozó buszra a csoportok felszállnak és elindulnak hazafelé.

14:00-15:00 Program lezárása:

A hajó személyzete elpakol és felkészíti a hajót a másnapi vagy délutáni programra.

A BEP program 2018-as elvi felépítése majd 2020-as előkészítése óta hatalmasat fejlődött. Az általam kidolgozott és az előbbieken ismertetett hajón megvalósuló programot mára átvette egy szakirányú stáb, akik részleteiben is kibontják a tennivalókat. Finomítanak a programon és ahol majd szükséges, átalakításokat végeznek. Büszkéek vagyunk rá, hogy pár éves nonprofit civil szervezetként pillanatnyilag mi bonyolítjuk le az ország legnagyobb gyerekeknek szóló klímavédelmi edukációs programját, amihez még hasonló sincs a régióban. Fontosnak tartjuk, hogy a program országos lefedettségű. Ezen túl hatalmas dolognak tartom, hogy maga a Beloianisz hajó felújítása az ország valaha volt legnagyobb jármű restaurálási projektje. A hajó edukációs programba való visszatérését több állami és civil szervezet

támogatja, kiemelten a volt Innovációs és Technológiai Minisztérium, ami több mint 1 milliárd forinttal segíti a BEP küldetését. A hajó restaurálása egyébként egyedüli az egész közép-európai régióban, mind méretében, mint technológiáját illetően. Utóbbi megtámogatását nemzetközi szintű kooperációk sora segíti mind az értékmegőrzés, mind a felújítási technikák know-how átadásában.

A BEP elérte azt a szintet, hogy önálló jogi entitásként van jelen a világban és 2021-ben levált létrehozó szervezetétől, az ember.institute-ról. Ez a protokoll életszerű és tervezett aktus. A kutatószervezet úgy működik, mint egy keltető. A felépülő programok több esetben saját szervezetként működnek tovább. A vezetésüket egytől-egyig jelenleg személyemben látom el.

A BEP több ponton összeköttetésben van a másik két programmal. A hajó felújítását a 3S tervező csapata végzi, a HMS-ből érkező diákok pedig szakmai gyakorlaton vehetnek részt a BEP programon belül. A BEP program legfrissebb online tartalmai a www.ember.institute oldalunkon érhetőek el.

PROJECT HMS — HIGH MOUNTAIN SCHOOL

A High Mountain School vagyis Magashegyi iskola programja doktori értekezésem csúcsa, nem csak azért, mert megvalósulási helyszíne a tengerszint feletti háromezer méteres magasságot közelíti, hanem mert az ember.institute futó programjai közül ez képvisel olyan készségi szintet, hogy már érdemben értekezni lehet róla. A HMS egy kész, működés közben vizsgálható program, ahol értekezésem mélyinterjúit készítettem el 2021 őszén, hogy ezáltal reflektálni tudjak egész hatéves doktori működésekre és hipotézisemre. A HMS az egyetlen program, ami nem vált ki külön jogi entitássá, hanem megmaradt az ember.institute berkein belül. Ez a program a szervezet filozófiai bölcsője és a legvarázslatosabb faktorokkal bíró létesítménye. A HMS az ember.institute szellemi központja, ahova időről időre visszavonulunk, hogy szellemiségünkben megújulva és kitisztulva térhessünk vissza az épített világba.

A HMS gondolatisága egyeneságon kötődik a Környezeti szemléletformálás, kutatásom végleges iránya fejezethez. Oktatási és tervezői felelősség. Ahogy 2018-ban a hazai oktatási struktúrákat tanulmányoztam, teljesen nyilvánvalóvá vált, hogy az egyetemi közegnek épp úgy szüksége van külső szakmai intézmények bevonására a környezeti szemléletformálás tekintetében, mint egy általános iskolának. Ezen túlmenően az érvelésem összekapcsolódik a 3S fejezetben megosztott tervezői filozófiámmal, aminek lényege a tervezői minőség drasztikus romlása a világban és az ökológiai folyamatokban végbemenő tervezői felelősség kérdése. Úgy érveltem, hogy az individuális tervezői lét meghaladott forma, és a bolygónkon végbemenő összetett folyamatok okán a tervezésnek, így a designnak szükségszerűen a holisztikus megvalósítás irányába kell változnia. A tervező-gondolkodó attitűd kulcs fontosságú a jövőnk szempontjából, így a tervező diák természetvédelmi és ökológiai megtámogatása, egy felsőoktatási intézményben nélkülözhetetlen folyamat.

2019-re az alap koncepció készen állt, amit a tengeri útjaimból leszűrt komfortzóna elhagyásos logika irányított. Az akkori változat még nem tisztázta, a helyszínt, csak azt a tényt jelölte ki, hogy a születő programnak el kell hagynia a városi környezetet és egy speciális természeti környezetben kell megvalósulnia. Ezen a ponton ki kellett jelölni egy helyszínt.

A Természeti elidegenedés mint létállapot fejezetben kifejtettem a természeti eltávolodás és a transzcendencia hiánya közötti összefüggések számomra fontos képét. A HMS program ebben a kérdéskörben bontakozik ki! Ősi aktus kiemelkedni az épített szövetből és elvonulni.⁴⁷ Ez egy rendkívül erős spirituális töltettel átítatott utazás. Titkos, esszenciális rétege ez a világnak. A tudományosság itt omlik hamvaiba, itt válik értelmetlenné a világ valamilyen agyondefiniált kis részének a számokkal történő mérése és az anyagok molekuláris vizsgálata. A HMS mélyen spirituális program, művészeti kutatás, ezért igazi DLA-s tevékenység. Tudományosan nagyon nehezen támadható és védhető, ezért vezetése és elemzése egyaránt kellő óvatosságra int. Peremvidék, ahol az elme alapú logikus gondolkodás már nem feltétlen előny. Olyan történet és történés, ahol a diskurzus helyett a csend lesz az uralkodó kommunikációs forma! Ahol a szavakat a lélegzetvétel váltja fel és a nyelvet a metakommunikáció más formái helyettesítik. Nincs ebben semmi innovatív, semmi új. Újrafelfedezés van. Filozófiai értelemben talán soha nincs új, csak egy mindig meglévő egész, újbóli és újbóli felfedezése zajlik a földi létben. A HMS jelenkori innovatív ereje az idő-helyszereplők megjelölésében rejlik. A jelenben, egy magashegyi környezetben Európában, tervező diákok és tanárok vonulnak el a világról elmélkedni. Ilyen nincs még egy a kontinensen jelen pillanatban. Ez újdonsággal bír, a jelen állapotot vizsgálva. Szükség volt arra hogy legyen, így létrehoztuk. Ha nem én és a csapatom, akkor lehet mások csinálják meg előbb vagy utóbb.

A HMS mélyfilozófiájával átítatott helyszínmegjelöléséhez 2019 márciusában elhagytam az akadémiai közeg falakkal határolt tereit, és lakóautómba szállva bejártam Európát. A desztinációs listán voltak elhagyatott világító tornyok, kis szigetek, elhagyott malomházak, az Ardennek sűrű erdejében megbúvó régi vadászházak, holland bárkák és megannyi hegyi menedék hely. A kiemelkedés gondolata korábban inkább teoretikusan volt értelmezve a programban, de az utam során az osztrák Alpokban történő felemelkedés ezt a gondolatot gyakorlati valósággá emelte, ahogy elkezdtem megtapasztalni a hegyi levegő tisztaságának és oxigén tartalmának változását. Hónapokig tartó túráim egyértelmű és megkérdőjelezhetetlen végső helyszíne Heiligenblut am Grossglockner lett. A hely erős spirituális töltéssel rendelkezik, amit most nem kívánok mélyebben kifejteni ebben az értekezésben, még is érdemes annyit elmondani, hogy a település az Osztrák Alpok legmagasabb csúcsának lábánál helyezkedik el, a Hohe Tauern Nemzeti Park területén. Az utolsó ember lakta világ, mielőtt a hegyek az utunkat állnák. Az őskortól a középkoron át, a keresztes hadjáratok útvonalai ezen a ponton haladtak keresztül, amikor egy csoport át kívánt kelni az Alpokon északról délre vagy fordítva. Ezen az útvonalon helyezkedik el a kontinens legnagyobb ember által épített, így autóval is járható szerpentin útja, amit

⁴⁷ELIADE, Mircea: *A szent és a profán*. Helikon Kiadó, Budapest 2015.

még a Harmadik Birodalom épített ki a harmincas évek végén. A település egy völgyben fekszik és hirtelen emelkedésű igazi magashegyi településsé terjed szét, elszórva egy-egy házat a hegy oldalában. Fenyvesek és vízesések tagolják, amik a magasság emelkedésével eltűnnek és helyüket a hófödte sziklás zuzmós táj veszi át. A hely elvarázsolt és megszólított! Saját belső, nagyon erős emocionális döntés vezetett oda, hogy ezen a helyen alakítsuk ki a hegyi iskolánkat. A döntést a levegőváltozás minőségén túl, egyéb tudományos kérdés nem övezte. Alkotói kapcsolatteremtés volt a természettel.

Hazatérve körutamról, a 2019-es év további része a HMS oktatási tervezetének és épített miliójének kidolgozásával telt, amihez Göb Ági designer és Gaál Vilmos esztéta is rengeteget hozzatett kreatív külső tanácsadóként, az ötleteléseink és közös terepbejárásaink alkalmával. A program nélkülük soha nem lett volna olyan, amilyenné vált. Vilmos később az ember.institute csapat alapemberévé vált és most is meghatározó munkatárs a szervezetben.

2019-őszére a program összeállt a helyszínnel, így elkezdhattük a kidolgozását a DISCO elvek szerint, a leendő diákság bevonásával. Ezt a munkát a következő kiáltvánnyal indítottam el, ami azóta is a HMS alapfilozófiája:

„A tervezőknek soha nem volt akkora felelőssége a világ társadalmi és ökológiai kérdéseit illetően, mint napjainkban. Ezek a kihívások olyan komplexitásúak, amelyeket csak egymással összefogva, számos tudományterület együttes bevonásával tudunk majd megoldani. A jövő kimagasló programjai ezért nem az individuális tervezői kinyilatkoztatásokban, hanem összetett csapatmunkákban fognak megmutatkozni. Ezekben a kooperációban a tervezői gondolkodás napról-napra intenzívebb összetevővé fog válni a jövőben. Annak érdekében, hogy ezt teljesíteni tudjunk, szükségünk van a folyamatos megújulásra, feltöltődésre és tervezői kapcsolatteremtésre, hogy a kreatív tudásunkat felelősen, a legmagasabb színvonalon tudjuk képviselni a világban. Ez hatalmas kihívás. Olyan alkotói minőség elérése a cél, ami túlmutat egy egyetemi intézmény nyújtotta általános tudásbázison. A feladat egyszerre reduktív és konstruktív, olyan érzékelési szinteket érintve, amik egy része még feltérképezetlen. Ebből fakadóan az egyetemi rendszerek mellett szükség van olyan alternatív képzést biztosító központokra, amik lehetőséget adnak az egyén érzékelésbeli, alkalmazkodásbeli és gondolkodásbeli rétegeiben való mélyebb elmélyülésre. Az ilyen készségek felszínre hívása bizonyítottan eredményesebb, ha a résztvevők elhagyják a mindennapi életüket keretező infrastrukturális szabályrendszert, hogy helyette a vad-természet által irányított szabályok mentén teljesen új, vagy elfeledett megtapasztalásokat szerezzenek. Ezért tűztük ki célul, hogy megalkotunk egy Alpokban elhelyezett, magashegyi, autonóm, 12 ember befogadására alkalmas iskolaépületet, kifejezetten tervezők részére. Ide a „világ zaja” elől elvonulva, értékes időt tölthetünk el a már megszokott minőségtől teljesen eltérő, magashegyi környezetben. Úgy gondoljunk, hogy az itt létrejövő mélységi inspirációk, egyéni és csoportos élmények-foglalkozások, hatékonyan építhetők majd be, az épített környezetbe való visszatéréskor. Ez a kihelyezett intézmény Európa számos egyetemével kooperálva olyan speciális tapasztalati tudást ad az ide látogatóknak,

amivel képessé válnak a bennük rejlő értékek még tudatosabb és felelősségteljesebb alkalmazására.” A HMS alapfilozófiát a következő tudományos keretrendszerre építettem fel, illetve ágyaztam be és dolgoztam ki:

HMS Hipotézis:

A tervezői attitűd alapvetően egy intuitív és intellektuális rétegrendre épül. A mesterséges épített környezetben való szocializálódásunk miatt egyre inkább egyoldalúan az intellektus irányába fejlődünk, mint tervezők. Ezt a jelenséget tulajdonképpen nevezhetjük a természettől való eltávolodás folyamatának is.

Ahhoz, hogy egy tervező mélyebb megértésbe kerülhessen a saját maga intuitív tervezői jelentőségével, el kell hagynia a komfortzónáját. Ez a folyamat az épített környezetből való kilépéssel, egy speciális természeti környezetben kialakított oktatási modellel megtámogatható.

HMS Prekoncepció:

A világban végbemenő ökológiai folyamatok hátterében megfigyelhető egy, az emberiség és a természeti világ közötti távolodás, szakadás folyamata. Minél civilizáltabb és fejlettebb egy társadalom, annál távolabb kerül a természeti kapcsolat valóságától. Az épített környezet saját izolációs világot hoz létre, amiben a fogyasztás indukálta komfort teljesen sajátos viselkedést implikál. Ez a szituáció kihat a tervezésre és ezáltal a megszülető koncepciók mögött felmerülő tervezői felelősség kérdésére is.

A tervezőknek ma különösen nagy felelőssége van a világban. Az öncélú tervezés, a fogyasztást serkentő koncepciók, a betervezett elévülési stratégiák mára világossá tették, hogy ez az állapot a jövőben nem fenntartható. Változtatnunk kell a hozzáállásunkon.

A tervezők ezirányú ismereteinek bővítésére és tervezői felelősségük megtámogatására, speciális kiegészítő oktatásra van szükség, amely betagozódik a meglévő felsőoktatási tantervbe és ezáltal együtt képeznek egységes egészet a tanulmányi munkatervben.

HMS Koncepció:

A kiegészítő oktatási folyamat beindításához a komfortzóna elhagyására van szükség egy természeti környezet felkeresése által. A városi struktúrából kilépve minden megszokott infrastrukturális szabályrendszert a hátunk mögött hagyva fel kell keresnünk egy olyan területet, ami alkalmassá tesz minket egy transzformatív folyamat befogadására.

A magashegyi táj az egyik legfenségesebb természeti képződmény a földön. Katarzisélménnyel felérő természeti atmoszféráját a magasság növekedés miatti levegő minőség változása is befolyásolja. Ebből fakadóan a magashegyi környezet egy olyan entitás, ami fizikailag feltölt és szellemileg inspirál. Megtámogató és átalakító erővel bír.

Célunk egy magashegyi környezetben működő kifejezetten tervezők számára létrehozott hegyi iskola elindítása. Az iskola „kihelyezett tanterméül” szolgálhat az

európai design felsőoktatás intézményeinek. Az oktatás célja a figyelem ráirányítása a környezettel való kapcsolatteremtés lehetőségének megismerésére, az emberi mivoltunk kitettségének felismerésére. A program HMS (High Mountain School) néven indult el 2021 tavaszán Heiligenblut am Grossglocknernél, Ausztriában.

HMS Oktatási modell:

Az oktatás nyolcnapos ciklusokban történik tíz napot felölelve. Egy érkezési nap, nyolc iskola nap és egy visszautazási nap. Az nyolcnapos ciklusokban 6-10 diák és kettő, esetleg három oktató vesz részt. Az iskolanapok egy előre megtervezett ismétlődő metodika mentén haladnak és egésznapos együttlétekre fókuszálnak. Az oktatók előre meghirdetett témával készülnek, amely téma integrálódik a ciklus bontásokba. A téma minden esetben egy tervezést érintő problémára fókuszál, ami kihat az egész nap metodikájára, a testnevelési gyakorlatoktól, a szellemi munkán át, a közös étkezésig bezárólag. Az adott témával való kapcsolódást a napi szintű ismétlődő kültéri és beltéri tevékenységek segítik elő. A téma iskolába való delegálását a HMS tanári kara és a résztvevő egyetemek képviselőinek, konszenzussal elfogadott bírálata előzi meg. Ezt követően a témák felkerülnek a HMS éves tantervi hálójába, egy egészen rövid cím megjelöléssel, amire a diákok jelentkezhettek. A téma részletes tematikájával a hallgatók csak a helyszínen találkoznak. A cél az adott probléma mélyebb feltárásán és megértésén keresztül végbemenő, egyéni tervezői elmélyülés elősegítése. A témák delegálásánál külön figyelmet kap az interdiszciplináris beágyazás és nyitottság. A tervezői hozzáállás más szakterületek tudásával való kiegészítése fontos szempont a HMS tantervében. Az alkalmak történetéből és eredményeiből offline kiadvány sorozat készül, ami egy folyamatosan bővülő sorozatként mutatja be az iskola vízióját.

A program a Hohe Tauern Nemzeti Park területén elhelyezkedő Heiligenblut település egyik almhüttéjében kezdi meg működését, amely működés szükség esetén a park visitor center épületének igénybevételével egészülhet ki. Hosszútávú cél, hogy az oktatási tervbe integrált területi lehetőségek feltárása mellett, az iskola saját épületet fejlesszen magának.

HMS USP:

A HMS-ben eltöltött tíz nap egy olyan belső transzformatív élmény átélésére ad lehetőséget, ami a tervezői tanulmányok és karrierút során később már egyre nehezebben kivitelezhető. A résztvevők a speciális tíz nap során lehetőséget kapnak saját maguk mélyebb felfedezésére és megértésére valamint megismerhetik képességeik erejét, aminek hatására új gondolatokkal megtámogatott tudás birtokosaivá válhatnak. Ezt a tudást az épített környezetbe való visszatéréskor kiterjedten kamatoztathatják.

A HMS központi értéke tehát egy olyan belső élmény feltárása, kifejezetten tervezői szemszögből nézve, amelyhez a hozzáférés a hétköznapi életünkben nagyon nehezen kivitelezhető. Ez az élményfeltárás amellyel, hogy szakmai és emberi támogatást ad a képzésben résztvevőknek, nemzetközi közösséget építhet az iskola köré. Ez az értékes közösség később további kapcsolatteremtés és együttműködés forrásává válhat.

Mik azok az összetevők, amik a fent leírt folyamatokat befolyásolhatják? Természetes helyszín, a megközelítés módja, az épület felépítésének mikéntje, az épület elhelyezkedése a természeti környezetben, az épület formája és méretei, térfunkciós elgondolása, gépészeti felszereltségének mértéke, az online világtól való szeparálhatóság mértéke, élelmiszerek és ellátóeszközök minősége, az élelmiszerek és ellátóeszközök odajuttatásának módja, az étkezés minősége, az alvás minősége, a tisztálkodás minősége, a közös gyakorlatok elvégzésének lehetősége és karaktere, a természeti környezetben tölthető tevékenységek karaktere, az egyedüllet és a közösségi lét megélésének lehetősége, a biztonság és kiszolgáltatottság mértékének meghatározása.

Ezen folyamatok mentén 2019 őszén úgy határoztam, hogy a DISCO szemléletet megtartva nemzetközi workshopot szervezek a MOME-ra Budapesten, amire leendő diákokat, érintetteket hívnak Európából és a MOME tanszékeiről. A DISCO tervezői-alkotói kapcsolatteremtési metodikáját felhasználva fontosnak tartottam, hogy a HMS-t olyan emberek véglegesítsék, akik később használni fogják az iskolát. A workshop 2020 telén került megrendezésre, amelynek hangulatát az alábbi film⁴⁸ foglalja össze. Az egyhetes eseményre 12 külföldi és 4 MOME hallgató érkezett, akiket négy mentor irányított: Fenyvesi Bori építész-tervezőművész, Szederkényi Lukács építésmérnök, Dobos Bence építésmérnök és jómagam. A workshopot személyesen is megtámogatták külső szakértők, közülük a legfontosabbak Dr. Cosovan Attila egyetemi tanár, a DISCO megalapítója, Gigler Dóra a WWF Magyarország kommunikációs igazgatója és Kalászi Zoltán építésmérnök voltak. A workshop speciális — a majdani hegyi körülményekhez illeszkedő — étkezési koncepcióját Bircsák Eszter művészeti kurátor alkotta meg.

Négyes csoportokban dolgozva jártuk körbe a legfontosabb kérdéseket a feljutástól kezdve a legapróbb konyhatechnikai kérdésen át az iskolaépület kialakításáig. Pontosítottuk a terveket és további számtalan érdekes szakmai kérdést foglalmaztunk meg. Már a workshopra becsatlakozott mentorként az AU Workshop csapata, egy budapesti építész iroda,⁴⁹ Szederkényi Lukács és Ghyczy Dénes Emil vezetésével. Az AU vagy is Uncomfortable Workshop mint a nevéből is kiderül azt az állapotot keresi munkáiban, amely a kényelemből épp annyit vesz vissza a világban, hogy az még egészségesen használható legyen. Ez a tervezői mentalitás tökéletesen illik a HMS filozófiájába, így az AU Workshop később is fontos szerepet játszott a HMS első szemeszterének teljesítésében.

A 2020 telén megtartott workshopot követően, a kialakított végső koncepciót az AU Workshoppal és Fekete Balázssal, a Corvinus egyetem DISCO specifikus doktoranduszával tovább csiszoltuk, és meghatároztam a HMS első kísérleti szemeszterének időpontját, 2021 őszét. Az oktatási modell egy még strukturáltabb napi

⁴⁸Az ember.institute YouTube csatornáján megtekinthető az Workshop beharangozója: (<https://www.youtube.com/watch?v=pTxQd1o93Ks>)

⁴⁹Az AU Workshop weboldala: (<http://auworkshop.com/>) Felkeresés ideje: 2022.08.07

és „heti” beosztással⁵⁰ egészült ki az elkövetkező egy év során, ami az egész filozófiát jobban egyben tartotta egy teljes képzési ciklust érintően.

Az épület és a hegyre felvitt szakmai téma tekintetében arra jutottuk az AU Workshoppal, hogy egy fő és melléképületet fogunk használni az első szemeszterhez. A főépületet amolyan unit basként, konyhaként és szállásként fogjuk használni és emellé felépítünk a diákokkal egy House of Thinking épületet, amit a gondolkodás házaként nagyon zárt és intim szakmai összegyűlésre szántunk. Előbbi egy 180 éves istállóépület lett a hegyen, utóbbit a 2020-as workshopból leszűrtek alapján terveztük meg a belső csapattal.

A House of Thinking épület megtervezése komplex feladatnak bizonyult. A hegyre való expedíciós feljuttatása és ott, szélsőséges körülmények között történő összeszerelése komoly logisztikát igényelt. A 2021-es előkészületek során egész világossá vált, hogy a teljes első szemeszter tulajdonképpen nem más, mint egy expedíció, ami kihat a magunkkal vitt élelmiszerekre, szerszámokra, járművekre és minden felszerelésre. Kiemelt kockázatot jelentett a magashegyi őszi környezetben eltöltendő időszak, ez később, a tényleges iskolakezdekori majdnem meghiúsította az egész vállalkozást.

A HMS nemzetközi promócióját csapaton belül dolgoztuk ki, több helyszín körbejárását és komoly előkészületeket követően. Az épület előgyártását, az expedíciót, a promóciót és a teljes szervezést az ember.institute csapata végezte az AU Workshoppal kooperálva, tizenkét belső ember közreműködésével. Az első szemeszter beharangozója⁵¹ az egész programhoz illeszkedően titokzatos és misztikus volt, amely hangulatot az egész program alatt fenn tudtuk tartani.

A HMS összes grafikai online és offline beharangozó plakátját Vágvölgyi Anna Noémi grafikusművész készítette el. Az anyagaink angol lektorálását az ember.institute-nál a kezdetek óta Szitár Kristóf Dél-Ázsia kutató-kultúrtörténész doktorandusz végzi, a videós anyagokat Mladin Bence rendező-operatőr forgatta és vágta, a speciális fotózásokat Liskay Lilla fotóművész készítette, a House of Thinking épület gyártásában és a program általános koordinálásában Radler Luca építészmérnök segédkezett, a logisztikában, az expedíciós kiszállításban és a kinti szervezésekben Varga Máté segédkezett, a HMS konyháját Szederkényi József séf vezette Ghiczy Dénes Emil segítségével, az otthoni irodai támogatást Gaál Vilmos esztéta és projekt manager végezte, a szemeszter két mentora pedig Szederkényi Lukács építészmérnök és jómagam voltunk. A HMS első szemeszterének anyagi támogatását az ember.institute saját forrásából és a MOME támogatásából finanszírozta.

Az első szemeszterre négy MOME hallgatót és hat külföldi diákot válogattunk be, akik részt is vettek a teljes programban. A városból a hegyre történő felszállításukat és visszaszállításukat is kutatószervezetünk vállalta. A projekt a vártnál is nagyobb sikert

⁵⁰A 7. ábra elérése: (Google Drive/DLA Mellékletek:

<https://drive.google.com/file/d/1B2ve4Vf5JMCKzphTRYzng4XZcGWdidqL/view?usp=sharing>)

⁵¹Az ember.institute YouTube csatornáján megtekinthető videóformátuma:

(https://www.youtube.com/watch?v=A9KJ_4YU8KY)

A beharangozó poszttert pedig a 8. ábra mutatja, elérése: (Google Drive/DLA Mellékletek:

<https://drive.google.com/file/d/1HVvVqlBq0awVJIHD99nJ4RNK8UWFMmQG/view?usp=sharing>)

aratott mind a szervező csapat, mind a diákok körében. A HMS program első szemeszteréről készült összefoglaló filmet és a programhoz kapcsolódó legfrissebb online tartalmak az www.ember.institute oldalunkon érhetőek el.

MÉLYINTERJÚS MÉRÉSEIM ANYAGA A HMS — HIGH MOUNTAIN SCHOOL ELSŐ SZEMESZTERÉRŐL

A HMS első szemeszteréhez összeállított mérési tervről elsődlegesen Antalóczy Tímea PhD egyetemi docens, szociológus szakértővel konzultáltam átfogóan, majd a mélyinterjú vázát Gaál Vilmos esztéta munkatársammal véglegesítettem. A felvételek technikai támogatásában Mladin Bence rendező-operatőr segédkezett. A mérés a HMS tíz napja alatt készült el, az interjúk és tesztek a résztvevő tíz diákot érintették, akiket az előzetes jelentkezések által benyújtott szakmai portfólió, önéletrajz és személyes motivációs levél alapján választottunk ki. A résztvevők öt férfi, öt nő arányában oszlottak meg, az életkoruk 25-30 év közé esett, szakmai orientáltságukat tekintve BA-t végzett, vagy MA-t kezdett tervezőművészek voltak, textiltervező-designer-építész orientációval. A résztvevők finn, horvát indiai, kolumbiai, magyar és német nemzetiségűek voltak és mind legalább középfokon beszéltek angolul, ami a HMS kommunikációs nyelve volt az első szemeszterben.

A mintavétel célja két belső szakmai kérdésre irányult:

- a program végére kimutatható, megfogható-e bármiféle belső élmény feltárulkozása a résztvevőkben, ami a HMS alap küldetése;
- milyen részfolyamatokon érdemes változtatni a jövőben. új felhasználói észrevételek gyűjtése és integrálása.

A mintavételek öt szakaszra oszthatók a következők szerint:

Első szakasz⁵²

A diákok bevezető interjúztatása irányított kérdésekkel. A cél egy első körös mintavétel volt az utolsó nagyvárosi környezetben, azelőtt, hogy bárminemű módon bevonódtak volna a HMS világába és elkezdtek volna a hegyre való felmenetelt.

A kiutazás bécsi megállóhelyén spontán módon mindenkinek kiosztottunk egy GoPro kamerát és egy lezárt borítékot (a borítékban mindenkinek ugyan azok az előre megírt kérdések szerepeltek), és az volt a kérés, hogy vonuljanak el, és maximum 15 perc alatt szóban válaszoljanak a borítékban feltett kérdésekre úgy, hogy lehetőleg egyedül legyenek, és más ezt ne hallhassa. A résztvevők nem tudtak arról, hogy a bécsi megállón lesz ilyen feladat, sőt az egész interjú mérésről sem tudtak semmit, és mi több, az egész programról nem tudtak annál többet, mint amiről a beharangozóban felütésként informáltunk. Az első szakasz borítékjában a következő szerepelt:

⁵²Az 1. szakasz teljes interjújának szövege megtekinthető a Mellékletben: 65-71.

Az interjút videóformátumban az 1. interjú tartalmazza, elérése: (Google Drive/DLA Mellékletek: https://drive.google.com/file/d/1TZMYVo-OdW2ytxfjkgv05_fR_YOPwxg7/view?usp=sharing)

- Please, answer the following questions in no more than 15 minutes:
- You're standing this city, in the center of the built environment. What do you think about environmental and creative responsibility as a designer? Where would you put yourself in that environment as a responsible designer?
- How safe do you feel in this urban environment and why? Please, explain in a few sentences.
- What does freedom mean to you in your current environment? How do you relate to that feeling of freedom?
- What do you think about the transcendental as a human being? In other words, do you think there is something deeper to life beyond our personal lives and design activities?
- What expectations do you have from yourself and from the upcoming 10-day course?

Második szakasz:

A résztvevők minden este kaptak a vacsora kiadása előtt egy nagyon egyszerű tesztsort. Szándékosan mindig ilyenkor kapták meg, mert ez volt az a pontja a napnak, amikor mindenki a fáradsági pont maximumán és az elvégzett nap végén járt, ráadásul nagyon fáradtan és éhesen. Nevezhetjük ezt a pontot a HMS komfortzóna elhagyás legkényelmetlenebb időszakának. Itt mindenki feszült volt és türelmetlen, a tesztet eleinte utálták, hogy még ezzel is kell foglalkozni. A kiosztott papírok később nagyon fontos kommunikációs transzformáción mentek keresztül, ugyan is a résztvevők kiléptek a skálázhatóság keretei közül és volt, aki kiegészítette, átstrukturálta a skálát, sőt a papírlap mindenféle kérés nélkül elkezdett levéllé alakulni, miután a hátuljára üzeneteket vagy hosszabb szövegeket írtak számomra. Sem ezekre nem válaszoltam a tíz nap során, sem a kérdéseikre, amiket a kiosztásokkor feltettek. Semmilyen szinten nem kívántam befolyásolni a bennük lévő érzések kivetítését. A kérdés lista és az összes válasz papír⁵³ zárt borítékban került haza és a kielemezésére csak később került sor.

Harmadik szakasz:⁵⁴

A résztvevőkkel készített irányított mélyinterjú sorozat az utolsó napon. Fontos megjegyezni, hogy a tíz nap során Mladin Bence operatőr végig kísért a csapatot a kamerájával. Minden nap ott volt minden történésnél. Több órányi nyersanyagot⁵⁵ vett fel csak a House of Thinking elmékedéseinkből. A koncepció az volt, hogy a

⁵³A tíz nap során készített összes napi teszt. elérése: (Google Drive/DLA Mellékletek: <https://drive.google.com/file/d/1kP0mne4Ob5-aIusK2MjJPQ-eJB7GSVrj/view?usp=sharing>)

⁵⁴A 3. szakasz teljes interjójának szövege megtekinthető a Mellékletben: 72-87. Az interjút videóformátumban az 2. interjú tartalmazza, elérése: (Google Drive/DLA Mellékletek: <https://drive.google.com/file/d/11TrF3--kE9-JRPCRj9EP345mqCFH6sla/view?usp=sharing>)

⁵⁵Az beszélgetéseket és a felvett anyagok videóformátumban a 3. talks tartalmazza, elérése: (Google Drive/DLA Mellékletek: <https://drive.google.com/file/d/1WfibjRRUwnewTeh5jfoyvsm0-aI4B2jF/view?usp=sharing>)

résztevők megszokják a kamerás ember jelenlétét. A feltett kérdések mindenkinek ugyan azok voltak és látszólag egészen egyszerű történésekre kérdeztek rá a tizenkét napból, még is a kérdésekben kulcsfontosságú pontok voltak kódolva. Minden résztvevővel kb. 10 percet rögzítettünk, a kérdéseket Varga Máté a HMS helyszíni operatív csapat munkatársa tette fel, mert személyemben eddigre túl közelkerültem a résztvevőkhöz, nem kívántam befolyásolni őket a jelenlétemmel. Az interjú kérdések a következő alap témákra kérdeztek rá:

- silence
- connection with the others
- favorite method of the building part
- daily test
- food and eating
- after the HMS
- come next year...
- HMS personal influence
- use tools
- hiking
- say something personal at the end
- any thought

Negyedik szakasz:⁵⁶

A résztvevőknek újra kiosztottam a GoPro kamerákat és borítékokat. A kérés hasonló volt az első szakaszhoz. Vonuljanak el és fent a hegyen a HMS világában válaszoljanak 20 percben a feltett kérdésekre úgy, hogy más ne legyen a környezetükben. A kérdések a következők voltak:

Please, answer the following questions in no more than 20 minutes:

- You're standing here on the top of the mountain. What do you think about your environmental and creative responsibility as a designer? Where would you put yourself in this environment as a responsible designer?
- How safe do you feel in this mountain environment and why? Please, explain in a few sentences.
- What do you think about the transcendental as a human being? In other words, do you think there is something deeper to life beyond our personal lives and design activities?
- What have the 10 days spent here added to your life or taken away from you?
- If you have any thoughts that you find important about the course you've just completed, please share with us!

⁵⁶A 4. szakasz teljes interjójának szövege megtekinthető a Mellékletben: 88-104.

Az interjút videóformátumban az 3. interjú tartalmazza, elérése: (Google Drive/DLA Mellékletek: <https://drive.google.com/file/d/16To37TqR26AsEiLBhj3z2QQ4viiruuVU/view?usp=sharing>)

Ötödik szakasz:

Egy héttel a HMS első szemeszterének befejezése után emailen kértem egy egyoldalas beszámolót a résztvevőktől, hogy milyen érzések vannak bennük, miután a tíz HMS napot követően visszatértek az épített világba.

A bejövő emaileket nem teszem közzé, mert a résztvevők olyan személyes belső értéseikről számolnak be, aminek nyilvános közléséhez már nem járultak hozzá. A feldolgozás során természetesen integráltam az anyagokat.

A HMS KÍSÉRLETI SZEMESZTER TANULSÁGAI, MÉLYINTERJÚS MÉRÉSEIM ÖSSZEGZÉSE, A HMS (HIGH MOUNTAIN SCHOOL) ELSŐ SZEMESZTERÉRŐL

Ahhoz, hogy érdemben össze tudjam foglalni a HMS kísérleti szemeszterében történeteket és egy egységes összegzést tudjak adni az ott rögzített anyagokról, fontos megismerni az egész tíz nap hangulati ívét, amit naplóból rekonstruálva fogllok össze.

Az érzések felelevenítése a naplóból nehéz folyamat. Öt év kutatói és szervező munka csúcspontjához érve, három nappal a HMS kezdése előtt, édesanyám eltávozott erről a világról egy másik világba. Ezzel az érzéssel kellett felmennem a hegyre és ott projektvezetőként helyállnom életem addigi egyik legkiemelkedőbb programjában. A beszámolóban nem térek ki a napi rutinfeladatok és aktusok leírásához, csak a fontosabb történéseket említem.

Első nap:

A hegyre való felmenetel elég hektikusan zajlott, hiszen az expedíció hat autót használt az épület, a felszerelések, szerszámok, az ételek és az emberek felszállítására. Nem minden jármű volt összerék meghajtású, a HMS unit base pedig egy már elég elhagyatott, átlag autóval nehezen járható terepen fekszik. Több probléma és elakadás végén jutottunk fel az első nap éjszakáján a kijelölt helyszínre. A diákok joggal feszültek voltak, mert szándékosan nem árultunk el nekik semmit, hogy mi lesz a tíznapos program és egyáltalán mire számítsanak. Az első nap éjjelén össze is gyűltünk és a unit base melletti réten megkérdezték, hogy akkor ez most micsoda? Kitértem a válaszok elől és arra kértem őket, hogy csak figyeljék meg saját érzéseiket, változásait, hagyják, hogy a projekt megtalálja őket, ne ők keressék azt, holnap mindent megbeszélünk, ellenben arra kértem őket, hogy kapcsolják ki telefonjaikat és egyáltalán ne is használják a HMS alatt, mert ennek itt nincs helye. Teátrálisan a sajátomat ki is kapcsoltam és az elkövetkező előttünk álló időszakban ez így is maradt. A helyszín varázslatos volt, ami mindenkit azonnal a hatalmába ejtett. Kristálytisza, fényszennyezés nélküli éjszaka, az Alpok legmagasabb hegyeivel övezve. A holdfény megvilágította a csúcsok hóval fedett letöréseit. A hűvös hegyi levegőt vágni lehetett a frissességtől.

Második nap:

Másnap szikrázó napsütésre ébredt a csapat és reggeli után ismét visszatértünk az akkor mi lesz most – kérdésre. Ekkor sem szándékoztam semmit mondani, hanem a terveim szerint elkirándult az egész csapat egy hozzávetőlegesen másfél órára lévő hatalmas vízeséshez. A vízesés egy katlanban zúdult le, a katlan bejárata előtt megkértem mindenkit, hogy egyáltalán ne szólaljon meg az út alatt. A bejárattól a vízesésig és vissza, ez körülbelül másfél óráig tartott. Az esemény hihetetlen erővel bírt, a később összeállított film ezt szépen leköveti. A diákok elkezdtek megérteni, hogy ez nem egy design építőtábor lesz. Itt valami súlyosabbra kell számítani. A feszültség megmaradt bennük, amit csak este oldottunk fel, amikor hatalmas vihar csapott le a HMS-re. Szakadt az eső és fújta a szél. Este összegyűltünk az étkezőnek nyilvánított térben és Szederkényi Lukács mentortársammal elkezdtünk beszélni a House of Thinking világáról és hogy ezt most közösen fogjuk felépíteni ide, egy mély, gondolatokkal átitatott viselkedéssel, hogy ebben utána elmélkedni tudjunk közösen. A viselkedést magunk alakítjuk ki együtt, nincsenek előre megírt játékszabályok. Rengeteg volt a kérdés, igyekeztünk mindenre válaszolni. Az éjszaka olyan rosszra fordult az idő, hogy az egész HMS szemesztert veszélyeztetni kezdte. Éjjel tanakodtunk a belső csapattal, még a lefújás is szóba került, mert a terep annyira veszélyessé vált, hogy az már kezdett a józanész határain túlmutatni.

Harmadik nap:

A hegyek végül megkegyelmeztek a HMS-nek, mert reggelre újra szikrázó napsütés kerekedett és a szemeszter végéig így is maradt, amire a helyiek azt mondták, legalább tíz éve nem volt ilyenre példa. Dél előtt megkezdődött a House of Thinking összeszerelésének megkezdése. A munka mindenkit feloldott és megadta a helyét. Feladat volt bőven. Komoly szerelésbe és gyártásba kezdünk.

Negyedik nap:

Dél előtt a ház alapjául szolgáló alkatrészeket komoly erőfeszítések árán feljuttattuk a végleges helyére, ahol megkezdődött az összeszerelés. Komoly problémák jelentek a tartó lábak szerelésekor, ez hatalmas feszültséget helyezett a belső csapatra, mert egészen estig úgy látszott, a program fő célja megghiúsul. A feszültséget este a vacsoránál alkohollal oldottuk fel, ami az egész csapatra nagyon ráfért, ha lehet ilyet mondani. Fontos megemlíteni, hogy napközben tűző napsütésben dolgoztunk, a hegyen minden mozdulatért háromszor annyit kell dolgozni. A körülmények sokkal zártabbak és nehezebbek, mint egy átlagos helyszínen. Semmit nem lehet pótolni, vagy kicserélni. Abból kell létezni, ami nálunk van. Mindenkinek ismeretlen volt a másik személye. Ez alpból nagyon erős pressziót helyez mindenkire egy ilyen eseményen.

Ötödik nap:

Folytatódott a House of Thinking telepítése. A legdepresszívebb nap. A rögzítő láb problémákat megoldottuk, kisebb farönkökből vágott kiegészítő talapatok segítségével- amit az operatőrünk vagdosott méretre (igazi expedíciós helyzet). Adódtak más komoly gondok annak ellenére, hogy az épületet előkészítettük már a MOME térkísérleti műtermében. Azonban ilyen szélsőséges körülmények között számtalan, előre nem látható nehezítő körülmény jelentkezhet. Ilyen volt a párasodás miatt végbemenő alkatrészek enyhe méret torzulása. A szemesztervezető csapattársam Lukács, nagyon negatív fázisba került, amit kivetített az egész csapatra. Rettenő rossz lett a légkör emiatt. Lukács kezdte feladni a dolgot és véleményem szerint magát hibáztatta belül, hogy az épület nem áll össze, de kifelé ezt a csapatra terhelte rá. Estére ez olyan mértékűvé duzzadt, hogy Lukács egy ponton szó nélkül elhagyta az alaptábor. A HMS mélyponti helyzetbe került. A vacsora csendben, fáradtan és nagyon lehúzóan telt. Engem személy szerint is nagyon megterhelt, hogy a mentortársam elment és nem tudom mi a terve a jövőre nézve. A többi belső munkatársammal a konyhában ültünk válságtábor. Fél óra tanácskozás után bevontuk a diákokat is és megbeszéltük, hogy egy csapat vagyunk! Vagy mi megcsináljuk az iskola gondolkodó épületét, vagy senki. Ez a mentális zuhanásból építkező összekovácsoló erő lett másnap a HMS kimeríthetetlen hajtóereje.

Hatodik nap:

Sikerült közösen kijavítanunk a hibákat és vért izzadva ugyan, felállítanunk a falakat. Kemény munka volt, minden résztvevő beleadott mindent. Még Lukács is visszatért, aki továbbra sem találta a helyét, de ezzel együtt még is kivette a részét a munkából.

Az ebéd után a tempót még megdupláztuk és hihetetlen teljesítménnyel a nap végére összeraktuk az épületet. Emberfeletti szinten dolgozott mindenki. Szavakkal nem leírható érzés volt az épületbe együtt belépni és ünnepelni. Lukács mentortársam is megnyugodott és visszatért az életkedve, amit egy sör kinyitásával és összekoccintásával jelzett is felém. Extázisélmény volt az épület közös birtokba vétele. Olyan helyzet, amiért érdemes erre a világra jönni. Az ünnepségre még helyi ott lakók is eljöttek, annyira felkeltettük az érdeklődésüket. Rendkívül felemelő érzés volt úgy befejezni a napot, hogy az épület állt a kristálytisza hegyi égbolt alatt. A gondolkodás háza elkészült.

Hetedik nap:

Nagyon ki volt fáradva mindenki az előző napok munkálatai miatt. Reggeli után egy túrára indultunk fel a hegyek közé. Egy elszigetelt fennsíkra vitt az utunk, ahova a HMS végleges helyszínét gondoltuk a jövőben. Ezt néztük meg a többiekkel és értekeztünk róla. Fürödtünk a vízesésekben és élveztük a természet közelségét. Délutánra értünk csak vissza és estig a House of Thinking épület tetejét igazgattuk, hiszen ez kinyitható és összecsucskatható lett tervezve. Este megtartottuk az épületben az első nagy

beszélgetést. Tulajdonképp ezért csináltuk a HMS-t. Erős szakmai viták, komoly filozofálások egy hihetetlenül erős spiritualitással átitatott térben. Éjszakába menően tartott a beszélgetés.

Nyolcadik nap:

Ezen a napon a napi rutinoktól függetlenül mindenki azt csinált, amit akart. Még Szederkényi József és Ghyczy Dénes Emil is pihentek a konyhán, az asznapi főzést a diákok végezték. Nap közben mindenki ügyködött valamin, vagy beszélgetett a másikkal a házban. Este újra összegyűltünk a House of Thinkingben és megtartottuk nagyon mély esti beszélgetésünket. Ezeket a beszélgetéseket Mlandin Bence az operatőrünk rögzítette is mind ahogyan azt korábban is hangsúlyoztam.

Kilencedik nap:

Délelőtt volt az osztrákok egyik legfontosabb hegyi ünnepe. A hegyi vezetők megáldása és beiktatása. Régi tradicionális esemény ez. A faluban emiatt kisebb ünnepség volt, amihez csatlakoztunk. A templomban tartották az új vezetők beavatását. Ezt megnéztük a diákokkal. Vallásosságtól függetlenül az esemény rendkívül meghatározó és mély volt. Az egész csapatot megérintette, amiről később sokat beszélgettünk. Maga a transzcendencia napi szinten felvetett kérdés és fogalomkör volt a HMS-ben, teljesen függetlenül attól, hogy kinek milyen beállítottsága volt a kérdésben. Nagyon fontos és szabad beszélgetések voltak ezek.

Tizedik nap:

Az összepakolás és hazaindulás napja. Ezen a napon rögzítettük a mélyinterjúkat és a lezáró GoPro felvételeket. Megrázó nap volt. Olyan mennyiségű élmény kapcsolt össze minket, hogy a búcsú sokaknak komoly könnyeket facsart a szemébe. Igazi csapatként hagytuk el a hegyet. Egy olyan közös élmény átélése kapcsolt össze minket, amit semmilyen értekezés nem fog tudni átadni.

Ahogy felfelé, lefelé is fokozatosan ereszkedtünk le több megállóval. A visszatérés az épített világba rendkívül furcsa, hangos és ijesztő jelenség volt. A HMS első szemeszterét sikerrel teljesítettük és mindenki épségben hazatért otthonába.

Az első és negyedik mérési szakasz kielemezése — GoPro felvételek:

A GoPro felvételek a kutatásom legintimebb anyagai. A HMS előtt és utána felvett személyes anyag előzetes célja az volt, hogy kimutathatóan dokumentálva legyen a résztvevők belső, esetleges kinyílása és megnyilvánulása vagy ennek elmaradása és cáfolata. Az irányított kérdések kemény, nehéz témákra mutattak és fontos volt valahogyan mérni, hogy egy diák hogyan viszonyul ezekhez a témákhoz a program előtt és után. Ez a két mérés volt az egyetlen, amit a résztvevők minden esetben elvonulva csak saját maguk végeztek, nem befolyásolta őket mások jelenléte.

Összességében elmondható a nehéz témák ellenére, hogy a résztvevők a közösen eltöltött tíz nap után drasztikusan megnyíltak. Míg az első szekcióban óvatos és sokszor általános válaszokkal kapcsolták össze magukat az adott kérdéssel, a negyedik szakaszban személyes belső élmények mentén válaszoltak a feltett kérdésekre.

Az egész GoPro videó anyag lehetne a HMS egyik fő alkotása. Fantasztikusan megmutatja az ember transzformációját egy komfortzónából kiszakított természeti közegben. Egy alkotói folyamat dokumentálása történt meg, ami alapvető információként fog szolgálni a jövő szemesztereinek megalkotásában. Egy ilyen mély anyagot úgy gondolom nem érdemes ízekre szedni és rángatni. Az elemzésem végső aktusa nem szól másról, mint hogy nagyon finoman kiemelek belőle részeket, amelyek egyfajta spirituális lenyomatai a HMS-nek. A következőkben álljon itt pár kiragadott idézet a GoPro felvételek második szakaszából magyarrá fordítva. Ezek olyan transzformatív élmények feltárulkozásáról szólnak, ami miatt ez a program létrejött:

„Az az érzésem, hogy van valami mélyebb, de nem tudom mi az. Talán nem is kell tudni mi az. Csak tudod, hogy ott van. Egy nagy dolog, ami mindent egyben tart.

Azt hittem, nagyon kicsinek fogom érezni magam a nagy hegyek mellett, de valahogy nem. Lehet, hogy ez csak része ennek az egész környezetnek. Itt nem én pusztítok el dolgokat, inkább a része vagyok.”

„Emberként érzem a felelősséget, nem igazán tervezőként. Tenni kell valamit ez ellen. Tegnap csak ültem két órát egy fa részen, csak néztem a természetet, gondolkodtam rajta. Nagyon szomorúnak és nagyon boldognak éreztem magam egyszerre.”

„Megfogtam egy pillanatot az iskolában. Nem egy pillanat ez, hanem egy erős érzés. Ez akkor van, amikor a kör alakú épületben vagyunk, ami szintén hozzájárul ehhez az érzéshez. Egy kis mécses mellett ülünk és már kezd sötétedni. Valóban csönd volt. Szándékosan ülünk csendben két percig. Nagyon furcsa, megmagyarázhatatlan érzés volt. Volt benne valami ősi törzsi hangulat, amelyet ez a kör alakú forma fokozott.”

„Mindenki nagyon boldog és tiszteli egymást. Ami lehet, hogy nem a hegyek miatt van, hanem valami más okból. Szerintem mindenki sokkal kedvesebb itt a hegyekben. Azt hiszem, ez minden, amit elmondhatok. Igen, viszlát!”

„Sokat beszélünk a fák megöléséről és a gleccserek olvadásáról, de soha nem láthatjuk ezeket a dolgokat a saját szemünkkel. Szerintem meghatóbb és meghittebb, ha ezt a saját szemeddel látod. Nagyon fontos ezt látni!

Lehet, hogy emberi lényként kicsit hülyék vagyunk ahhoz, hogy megértsük a dolgokat. Ha nem látjuk, nem érint meg minket. Nagyon nehéz kapcsolatba lépni a dolgokkal egy képernyőn vagy egy televíziós műsoron keresztül. Szerintem nagyon fontos itt lenni.”

„Számomra a természethez való kötődés és a várostól való távollét egy másik perspektívát ad a világ helyzetéről, a klímaváltozásról. Nem csak a városokat vagy a bázist érinti. Itt a hegyekben beszélgettünk néhányszor az itt élőkkel. Amíg túrázunk, néztem, és láttam, hogy sok fa kidől gyökerestül. Néhányan azt mondták, hogy a meleg miatt. Egyes rovarok egyre magasabbra emelkednek a hegyekben, és könnyen elpusztítják a fenyőket. Itt tényleg nehéz. A mi felelőségünk, hogy tudjuk, mik a problémák és milyen változások következnek be a városból indulóan és más helyekről. Tudni, hogyan találhatunk megoldásokat a mindennapi életünkben és a nagyobb projekteken is.”

„De nagyon nehéz szavakba önteni, mit adott nekem a High Mountain School, mert úgy érzem, hogy amikor hazamegyek és olyan helyzetekbe kerülök, amilyenben még soha nem voltam, meg fogom tudni oldani ezeket, vagy csak használni fogom az eszközöket. Amit itt tanultam vagy az itt tanult képességeket. Azt hiszem, nagyon sokat tanultam társadalmilag és szakmailag az életről, az emberekről, az ételekről, a természetről. Szerintem ezek nagyon fontos dolgok, amiket még a városban sem kap meg az ember az iskolában.”

„Igen, a csapattal és más emberekkel is beszélek itt. Azt hiszem, nem csak ez a világ létezik, minden fajta cél nélkül. Azt hiszem, keresnünk kellett egy utat. Ez az út nem egyéni. Ez egy kollektív út. Minél jobban kapcsolódsz a természethez, a világhoz és a különböző országokhoz, jobban megismered a valóságukat. Egyre inkább úgy érzem, hogy együtt kell működnünk, és kapcsolódnunk kell egymáshoz, hogy biztonságosabb és szebb jövőt keressünk magunknak, embereknek. A Föld élhet nélkülünk is, de most az a célom, hogy a mindennapi életemben egy szebb jövőt keressék. Emellett gondoskodni kell mindarról, amit mi emberek már összetörtünk, megrongáltunk vagy elpusztítottunk.”

„Az elszigeteltség olyan helyzetbe hoz, amikor szembe kell néznie a félelemmel és egyre jobban meg kell ismernem önmagam. Amikor olyan emberekkel vagy egy csoportban, akiket nem ismersz és megpróbálsz különböző hátterű emberekkel felépíteni valamit és nem az anyanyelveden próbálsz kommunikálni. Úgy érzem, megtaláltam ezt a metakommunikációt. Kihívást jelentett számomra.”

A második mérési szakasz kielemezése – napi tesztek:

A napi tesztek fizikai kitöltetése nagyon komoly energiámba került, hiszen ezeket az adott nap végén, a vacsora előtt, a legfáradtabb és legegységesebb mentális és fizikai pillanatban kellett kiosztanom, megszerezni, begyűjtenem és adminisztrálnom. A résztvevők nem is szerették eleinte ezt a feladatot. Ahogy azt korábban is említettem a lapok később nagyon fontos információ átadó felületté váltak, hiszen a teszt egyrészt utólag kielemezve pontosan leköveti a napolómban leírt hullámvölgyek, fizikai terhelések és extázisok időrendjét, másrészt a ráírt apró üzenetek, jelek, jelrendszerek rendkívül fontos adalékkul szolgáltak számomra a résztvevők megismerésében.

Az egyik résztvevő például napokig úgy tett, mintha kitölné a tesztet, majd mindig felvitte a szobájába és nem csinált vele semmit. Ő volt a csapat talán legszenzitívabb és legelvarázsoltabb figurája, kétszer el is vészett a túráink során. Három napot követően átfordult benne valami és ezt megírta nekem egy cetlín. Ezt követően elkezdte strigulázni magát a lapon. Ezeket én mind feljegyeztem és pontosan vezettem naplómban.

Egy másik résztvevő fontos üzenete volt, amikor a nap végén csak megégette öngyújtójával a lapot, semmit nem jelzett rajta ezen égetés és a nevéen túl. Sok ilyen apró kis finom jelrendszer bontakozott ki ezeken a napi teszteken. Ezek ott a helyszínen nekem abban segítettek, hogy a résztvevőket jól kezelve épp annyi terhelést adjak rájuk a következő nap, amit elbírnak.

Mások saját jeleket, skálázási formációkat használtak a papíron. Még az is fontos részlet ezek közül, hogy ki hogyan írta rá az adott napon a nevét a papírra. Érezhető volt rajta az egyén állapota.

A teszt elsődleges funkciója a HMS előtt az volt, hogy valamiféle skálázható fizikai és mentális képet mutasson a résztvevőkről, amit utólag dokumentálni lehet, napi szintű elrendezésben. Nagyon szerteágazó volt nemtől függetlenül, hogy ki melyik nap mennyit bír teljesíteni a rábízott feladatból. Ezeknek a napi teszteknek az éjszakai átnézése alapján is tudtam következtetni arra, hogy ki épp milyen állapotban van és mit bízhatok rá a jövőben. Utólag belegondolva talán ez volt a legfontosabb funkciója a lapoknak.

Későbbi kielemezésük szépen lekövette a tíz nap dinamikáját és fontos, visszacsatoló információs adalékul szolgált ahhoz az összefüggő képhez, amit én a HMS első szemeszteréről mentális térképként kialakítottam a fejemben. Utóbbi azért fontos, mert a későbbi szemeszterek tematikája ezen összegyűjtött érzékelési halmaz alapján is fog változni, alakulni. A jövőben sok mindent máshogyan fogunk csinálni a programban, amit később természetesen még kifejtek.

Ezek a lapok bekerülnek az ember.institute adatbázisába és a meghatározó lenyomati emléken túl, fontos információként fognak szolgálni a további szemeszterek szervezésében.

A harmadik és ötödik mérési szakasz kielemezése — 10 perces mély interjúk és utólagos emailek:

Ez a mérés a GoPro-s mintákhoz képest egy jóval egyszerűbb és gyakorlatiasabb részére mért rá a HMS első szemeszterének. Egyfelől a napi általános rutint vizsgálta, hogy ki hogyan érezte magát benne, másfelől a House of Thinking mint az első szemeszter központi feladatának létét, megítélését kívánta feltárni.

A House of Thinking épületének részletes bemutatást szándékosan elkerüli ez az értekezés, mert nem maga az épület volt a vizsgálandó cél, hanem a körülötte, benne, mellette eltöltött hatás. Még is annyit mindenképpen érdemes elmondani róla, hogy a ház egy 24 elemből összeépített szerkezet, aminek a falait 24 zárható dobozszerű szegmens alkotja. A szegmensek mellett, hogy a HMS-ben használatos eszközök tárolására szolgálnak, egyben a ház tartószerkezetét – falait – is képezik. Az épület szándékosan köralaprajzra rendezett és egyetlen ablaka az ég felé néz. A 24. szegmens maga az ajtó, amit belülről, ha minden szegmens zárva van, nem lehet érzékelni. Bentől egy nagyon egyszerű tiszta térérzet ad, a fény fentről érkezik. A tető egy részét le lehet szedni és vissza lehet építeni, így az épület kinyitható az ég felé. Télen a leszedhető részt szalmával kell kitömni, az ad merevséget a szerkezetnek a hó megtartására. A House of Thinking semmilyen gépészeti berendezéssel nem rendelkezik és a belsejébe elektromos eszközt egyáltalán nem használunk, csak gyertyát.

A mélyinterjúk — amellet, hogy egyértelműen megerősítették a HMS alaptézisét, vagyis a transzformatív élmény átélésének lehetőségét a kiemelten vad, hegyi-természeti környezetben hegyen — a jövőben nagyon fontos változtatásokra világítottak rá, amiket a következő szemeszterekben máshogyan fogunk csinálni. Rávilágítottak sikerekre és visszacsatolásokra, ami miatt ezt a programot máig életben tartjuk és fejlesztjük. Ezek pontokba szedve a következők:

- Minden előzetes tervezés, puritán szándék ellenére, túlságosan kiszolgáltuk a résztvevőket az élelmezéssel. Hiba volt a tíz nap rettentő intenzív fizikai és szellemi értelemben is nehéz helyzeteire kész, nagyon magas szinten elkészített ételt készíteni. Olyan komfortfokozatot értünk el ezzel végül, mintha egy apartmanban lettünk volna. Mindenki reggel, délben és este is maga elé kapta az ennivalót és innivalót, amiket csak el kellett fogyasztani. Még mosogatni sem kellett utána. Amellett, hogy a HMS konyhacsapata csodát művelt a tíz nap során, ezt a blokkot megítélésem szerint teljesen tévesen építettük fel. Az interjúkban egytől-egyig hatalmas megbecsülés övezte az étkezést és a kiszolgálás minőségét, pedig ez így nem volt része az alapfilozófiának. Attól tartottunk a HMS előtt, hogy annyira terhes lesz a hegyi környezetben való létezés, hogy ha még az ételkészítést is a résztvevőkre terheljük, összeomlik a rendszer. Ez utólag téves elgondolás volt. A HMS következő szemesztereiben a terveim szerint nem lesz külön konyhai személyzet. Még a konyha technikai paramétereit is újra gondoljuk. Az ételt a jövőben a résztvevőknek kell majd napi szinten leosztott csoportok szerint elkészíteni, gazdálkodni a nyersanyagokból és eltakarítani étkezés után. Ami az első szemeszterben történt ezen a fronton, túlzás volt.
- Bár a House of Thinking nagyon jó vezérfonalat és térszelvényt adott az első szemeszternek, talán a jövőben nincs szükség külön egy épületre ahhoz, hogy intim összejövéseket tarthassunk. Feleslegesnek semmiképpen sem mondanám, mert ez egy kutatási kísérlet volt. Inkább úgy fogalmaznék, hogy az épületkonceptiót át fogjuk alakítani és a nagyobb unit base és gondolkodó épület kohézióját átalakítjuk és egymásba integráljuk. Az építés élménye és hatása nagyon fontos mentális iránymutatás volt mindenkinek, de egy ponton átcúsztunk oda, ahová egyáltalán nem szerettünk volna. Legalább öt napig építőtáborra változtunk, amit a szélsőséges körülmények okozta hátráltató tényezők hoztak elő. A tervek szerint az épületet másfél nap alatt felállítottuk volna és a hátralevő részben a beszélgetésekre fókuszálunk. Ez a folyamat elcsúszott és kishíján kicsúszott a kezünkől. Az interjúkból kiderül, hogy a résztvevőkben az csapódott le, hogy az épület közös építése fő cél volt és siker, miközben az eredeti koncepció szerint az épület fontos, de háttér eszközként funkcionált volna.
- Több ügynevezett silent túrát kellett volna csinálnunk és általánosságban több túrát, aminek idejéből az építés vett el. A csönd hatalma minden egyes interjúalanyban meghatározó élményeket épített ki és többük visszatért rá később mint esetlegesen ismételtető fontos aktus.
- A résztvevők összességében nagyon erős kötődést alakítottak ki egymással és az egész milióval a tíz nap során. Az interjúkban fontos és meghatározó szavakat használtak a csapattal történő kapcsolat és a szeánszserű beszélgetéseink során kialakult minőségek jellemzésekor. Úgy érzem a titokzatosságot és a varázslatosság élményét az előző három hibával ellentétben tökéletesen sikerült megvalósítani. Keveset beszélni amikor nem szükséges, hagyni a dolgok alakulását. Majd a

gondolkodás házában összegyűlve sokat mondani amikor olyan témáról van szó. Úgy mozdulni, úgy nézni és úgy rezdülni ahogyan azt jónak éreztük. A metakommunikatív területek felerősödését elérni. Ezek a folyamatok szinte leírhatatlan kapcsolatot erősítettek bennünk egymás között. Kialakítottak egy olyan bizalmi rendszert, amit később a hazaérkezés során is fenn tudtunk tartani levelezés formájában. Az utólag beérkező levelek nagyon személyesek és belsőlegesek voltak. Rendre azzal zárultak, hogy a HMS-be milyen jó lenne közösen visszatérni akár csak pár nap erejéig. Több résztvevővel hosszú hónapokig tartottam a kapcsolatot email formájában. Volt, aki a HMS hatására Magyarországra költözött fél évre, hogy megismerje a kultúránkat, amiről előtte nem sokat tudott. Ezek olyan belső visszacsatolások, amik tudományos szempontból nehezen értelmezhetőek, az iskola szakmai életében ellenben alapvető fontosságúak.

- Meg tudtunk valósítani egy olyan közeget, amit a városi környezetben soha nem tudnánk! Olyan speciális szintre emeltük a metakommunikatív észlelést, ami véleményem szerint a városi életben kivitelezhetetlen. A HMS-ben folyó szakmai beszélgetések és munka egyszerűen más, mint amit az ember egy épített egyetemi környezetben képes elsajátítani. Ennek tényét az interjúk komolyan megerősítették.

A HMS-ben történt mérések és a kísérleti szemeszter összefoglalása

A HMS egy épített világból induló gondolati koncepcióra épült. Számtalan terepi kutatás, helyszínbejárást követően, több év előkészítés után jutottunk ki a végleges helyszínre, ahol sikerrel hoztuk le az eltervezett tíz napot egy csapatmunkában megvalósuló expedíció keretei között. Egy nemzetközi programot építettünk fel egy DLA doktori kutatás keretei között, Ausztria legvédettebb nemzeti parkjában. Olyan nemzetközi projekt ez, amire magyar diákok is kijuthattak, egzisztenciális hovatarozásuktól függetlenül. Egy kisebb kézsérülést leszámítva egészségesen és épségben hazahoztunk mindent és mindenkit, pedig szélsőséges körülmények között dolgoztunk. A környezetben semmilyen kárt nem okoztunk és az előre eltervezett méréseket elkészítettük. A mérésekből tanulságokat és erős visszacsatolásokat szűrtem le, amit visszaépítve a program folytatásába fel tudok használni a jövőben. A tudományos szcénán belüli DLA tevékenység területén, egy kreatív és újító erejű koncepciót ültettünk át a gyakorlatba, ami megválaszolta az alap felvetést, vagy is a HMS alkalmas a tervezői transzformatív élmény létrehozására és átélésére, amit a résztvevők később az épített közegben akár kamatoztatni is tudnak. A projektet rendkívül sikeresnek értékelem!

Tudományos értelemben az elvonulás és a komfortzóna elhagyása nem képezi a HMS kutatás innovatív erejét. Az újító erő abban rejlik, hogy bebizonyítottuk, hogy a modell 2021-ben kivitelezhető Magyarországról. Ki lehet építeni nemzetközi egyetemi kapcsolati hálót a kontinensen, meglehet szólítani diákokat benne és fellehet építeni számukra a programot. Designer tervezőket lehet feljuttatni magashegyi környezetbe és rájuk komoly hatással lehet lenni a szakmai síkokon és a környezetvédelmi síkokon

egyaránt. További kiemelkedő értéke a HMS-nek, hogy nem egy lezárt alkotói folyamat elemzése zajlik most. Az iskola él, a következő szemeszter szervezés alatt áll. Az oktatási modell évtizedekre gondolkodik előre és tervez. A koncepció folyamatosan csiszolódik. Európában a HMS az egyetlen működő magashegyi iskola jelenleg.

Tudományos értelemben a végkövetkeztetésem a HMS-el kapcsolatban az, hogy az elvi koncepciók mára elégtelenné váltak a jóléti társadalmakban. Csak a gyakorlatba átültetett, cselekvő kutatás válthat ki változást a világban. A feladatomban nem azt érzem, hogy a célterületet teoretikus síkon tovább analizáljam, hanem hogy a levont következtetések után minél előbb folytatódjon a gyakorlati megvalósítás és működés, vagy is a HMS további évadjai. Ez a folyamatos, csapatban végzendő gyakorlati munka a HMS kiemelt innovációja!

A HMS soha nem tudott volna olyan szinten megvalósulni ahogy megvalósult, ha nincs mellé rendelve az ember.institute egymással összekapcsolt projekt hálózata. A kezdetekkor felállított koncepció szerint a HMS-t azok az egyetemek tartották volna fenn, akik a résztvevő diákokat delegálják. Ez a koncepció a vizsgálati időszakban átalakult és az intézmény kizárólag az ember.institute saját, egyéb projektjeiből beérkező forrásaira támaszkodik, hogy ezzel is megtarthassa filozófiai tisztaságát és gazdasági érintetlenségét. A korábbi tervek szerint a HMS minden évben négy szemesztert bonyolított volna. Ez a terv módosult az ember.institute többi projektjének előrehaladása okán, így a mostani tervek szerint évi egy szemesztert tudunk megtartani. Utóbbi arra ösztönöz, hogy a megvalósulási szintet még magasabbra emeljük.

A HMS következő szemesztere tervezetten 2022 telén valósul meg, Heligenblut am Grossglockner-nél. A klímaváltozás következtében a térségben olyan mennyiségű hó esik, ami hónapokra elzárja a települést a külvilágtól. A következő szemeszter erre az elzártságra és extrém téli világra fűzi fel programját.

KUTATÁSOM ÖSSZEFOGLALÁSA, A HIPOTÉZISEMRE ADOTT VÁLASZ

Doktori kutatásom hiptézisében amellet érveltem, hogy az iskolai jelenlét még mindig a legkoncentráltabb közeg Magyarországon a környezeti ismeretek csoportos elsajátításához. Azonban a jelenlegi magyar iskolai tanterv nem ad valós alternatívát a természeti elidegenedés és túlzó energiafelhasználás problémaköreinek kezelésére.

Mestermunkám prekoncepciójában — a hazai iskolai oktatási rendszerhez is kapcsolható — innovatív, környezeti nevelési programokat felépítő, önálló kutatószervezet megalkotása állt, ami működési modelljét tekintve a komfortzóna elhagyására összpontosít.

Az elmúlt hat évben megvizsgálva a magyar iskolai rendszert, két pontot jelöltem végül ki, ahol külső környezeti nevelési támogatást kívánok végezni a designkommunikáció keretrendszerében: Az általános iskola alsó tagozata és az egyetemi oktatás design tervezéssel foglalkozó tanszékei.

A vizsgálat befejeztével a felállított kritérium rendszer szerint felépítettem saját kutatóintézetem, ami három, egymással is szimbiózisban lévő projekt hálózatot igazgat jelen pillanatban. A három projekt valós, a gyakorlati életben is tetten érhető holisztikus interdiszciplinaritást valósít meg a világban.

Létrehozott kutatóintézetem, az ember.institute mára számos nemzetközi és hazai kutatóval, szakmai tanácsadóval büszkélkedhet, emellett az állandó belső munkatársaink száma meghaladja a tíz főt. Az intézet szakmai partnerséget tart fenn 16 felsőoktatási intézménnyel Európa szerte és a hazai általánosiskolai programban az ország legnagyobb környezeti nevelési projektjét szervezi. Az ember.institute élő szakmai partner kapcsolatot ápol számos civil szervezettel és kutatóintézettel, nemzetiparkkal, és céggel, ezek közül a legnagyobbak a Hohen Tauern National Park Austria, a WWF Hungary, a National Geographic Magyarország és a Volkswagen.

Az intézet három projektje szakmailag és gazdaságilag is támogatja egymást. 3S projektünk aktuális szakmai referenciát biztosít belső csapatunknak a túlhalászat megoldására adandó nyílttengeri akvakultúras fejlesztés területén. Emellett anyagilag is támogatja HMS projektünket.

BEP projektünk Magyarország legnagyobb általános iskolásoknak szóló klímavédelmi projektjét valósítja meg egy kulturális értékmentési programot is magában hordozó hajórestaurálás keretében. HMS projektünk pedig lehetőséget biztosít egyetemista designer tervezőknek Európában, hogy tanulmányaik természetvédelmi megtámogatása érdekében hegyi iskolánkban képezzék magukat. A hegyi iskolát elvégezve a diákoknak lehetősége van kapcsolódni akár mind a három projekt szakmai munkájához, amivel szakmai gyakorlatot szereznek egészen speciális területek megismerésével. A HMS első szemeszteréből jelenleg egy német hallgatónk végez szakmai gyakorlatot a HMS továbbfejlesztésén és egy hazai diákunk kapott teljes állást a BEP és 3S programban, mint designer tervező.

Működési modellünket tekintve a komfortzóna elhagyás metodikája BEP projektünkben egy szárazföldet elhagyó egész napos hajós kirándulás alkalmával valósul meg, ami az általános iskolás gyerekek alsó tagozatát érintően életre szóló élményeket adhat. HMS projektünk a komfortzóna elhagyás extrém verzióját képviselve az egyetemi diákokat — beleértve a hazai felsőoktatásban tanulókat is — az Osztrák Alpok háromezres magasságába invitálja, hogy ott rendkívül speciális oktató-szemléletformáló képzést biztosítson a számukra. 3S projektünk az Északi-tenger legzordabb nyílttengeri területein fejleszt akvakultúras rendszert, amely kutatási és megvalósítási terület bolygónk egyik legkitettebb területének mondható.

Úgy gondolom hatéves kutatómunkám során sikerült minőségi megvalósítást kialakítani a hipotézisemből építkező prekonceptiómhoz. Fontosnak tartom, hogy nem elméleti, hanem gyakorlati válaszokat adtam! Innovatív, DLA alapú tervezőművészi megvalósítást. Cselekvés orientált, a világban bárki számára érhető és tetten érhető minőségi programokról van szó. Olyan válaszokról, amiket HMS projektem esetében az elvégzett mélyinterjúk mérések által már mintavétel szerűen tudunk fejleszteni a jövőben.

Kutatásom eredménye soha nem jöhetett volna létre, ha a munkát az általam irányított szakmaiság tekintetében nem fejlesztem igazi csapatmunkává! Egész doktori kutatásom legfontosabb ismérve, hogy a holisztikus szemlélet automatikusan írja felül az akadémiai élet korábbi sémáit, ahol egy kutató a legtöbb esetben egy személyben végzett kutatómunkát akár évtizedeken keresztül. A világ bonyolultsága és egyre összetettebb kérdései okán, a tudományos kutatások egykori sémái, véleményem szerint sok esetben teljesen értelmüket veszítették. A zárt tudásbázisokra építő tudományos konferenciák atmoszférája és az ebben a sokszor elitizáló karrierközegben gyűjthető kreditek alakítása túlhaladott állapot! Az egymást túlcitálni kívánó értekezésekben megjelölt hivatkozási alapok és indokolatlan szakterminuszokkal agyóntűzdelt nehezen érthető és teljesen felesleges kommunikáció korszaka leáldozott. A wikinomikus világ és az internet adatbázisai véleményem szerint meghaladták az akadémiai tudásbázisok uralmát. Ebből fakadóan értekezésem mellett fontosnak tartom, hogy a kutatásom eredményei egy mindenki számára elérhető honlapon,⁵⁷ közérthetően megtalálhatóak.

A világ legkomolyabb problémáira manapság, köztük az ebben a kutatásban is érintett ökológiai válságra – kizárólag holisztikus szemléletű csapatmunkával lehet választ adni! Büszke vagyok rá, hogy ez a kutatás a magam szakmai munkáján túl, több mint húsz ember gyakorlati tudásának bevonására épült.

⁵⁷<https://ember.institute/>

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Doktori kutatásom eredményeit elsősorban szüleimnek ajánlom fel, akik olyan embert neveltek belőlem, aki a cím idézetben is megjelölt módon gyökerekkel és szárnyakkal rendelkezik.

Köszönetemet szeretném kifejezni elsősorban témavezetőim - dr. Tillmann József és dr. Cosovan Attila professzorok felé és legfőbb szakmai mentorom Professor Stefan Lengyel felé.

További köszönetem fejezem ki a programban dolgozó összes munkatárs és tanácsadó, valamint a MOME egyetemi vezetése és Doktori Iskolája felé.

A kutatás gyakorlati megvalósulási programjait a jövő generációinak ajánlom, akik a 3S fejlesztését a jövőben használni fogják, a BEP programban tanulhatnak és a HMS programban fejlődhetnek.

FELHASZNÁLT IRODALOMJEGYZÉK:

Designkommunikáció:

- COSOVAN Attila: *DISCO. Designkommunikáció*. Co&Co. Budapest 2009.

Designkultúra-tudomány:

- JULIER, Guy: „A vizualis kultúrától a designkultúráig”, *Designo folyóirat* (2014/1) (trans. SZÓKE Julianna).

Komfortzóna átlépés:

- MARQUES, Joan: „Stepping Out of The Comfort Zone”, *Reader Forum XXVIII* (2008/2)
- HUDSON, J Nicky — SEARLE, Judy , eltam, nd idit EYour Comfort Zone!", *Medical Education* no. 36, 2002.
- PYOTT, David: „Out of The Comfort Zone”, *Business Strategy Review* vol. 3 (2010)
- DOODY, Gillian: „Jump Out of Your Comfort Zone and Into the Learning Zone – The Challenge Point Framework and its Application to Medical Education”, *Medical Education XLVI* (2012)
- WOOLEY, Mary: „The Comfort Zone”, *Science CCLXXV* (1997)
- WAITE-CHUAH, Sheila: „Living in the Comfort Zone: At What Cost?”, *Sustainability* Vol.5 No. 6. 2012.
- BARDWICK, Judith M: *Danger in the Comfort Zone: From Boardroom to Mailroom – How to Break the Entitlement Habit that Killing American Business*. American Management Association, New York NY. 1991.
- BORBYE, Lisbeth: *Out of the Comfort Zone: New Ways to Teach, Learn, and Assess Essential Professional Skills – An Advancement in Educational Innovation*. Morgan & Claypool Publishers, 2010.
- COCHRANE, Scott: *Your Creative Mind: How to Disrupt Your Thinking, Abandon Your Comfort Zone, and Develop Bold New Strategies*, Career Press, Wayne NJ 2016.
- GODIN ,Seth — MACLEOD,Hugh: *V Is for Vulnerable: Life Outside the Comfort Zone*. Portfolio Hardcover, New York 2012.
- WATTERS, Paul Andre — MARTIN, Frances — SCHRETER, Zoltan: „Caffeine and Cognitive Performance: The Nonlinear Yerkes-Dodson Law”, *Human Psychopharmacology* Vol. 12. 1997 (pp. 249-257)
- LIEDLOFF, Jean: *Az elveszett boldogság nyomában*. Kétezerregy Kiadó, Budapest 2005.

Komfortzóna — Kreativitás:

- BERGSTRÖM, Bengt: „Tracking Performance under Threat-Induced Stress”, *Scandinavian Journal of Psychology* 11, 1970. (pp.109-114)
- MALMÖ, R. B. „Anxiety and Behavioral Arousal”, *Psychological Review* LXIV (1957) pp. 276-287.
- SZONDI Leopold: *Lehrbuch der Experimentellen Triebdiagnostik*. Verlag Hans Huber, Stuttgart 1960.

Túlélés:

- PUCCIO, Gerard J: „From the Dawn of Humanity to the 21st Century: Creativity as an Enduring Survival Skill”, *The Journal of Creative Behavior* LI (2017/4) pp. 330-334.

- BIGG, Tom (ed.): *Survival for a Small Planet: The Sustainable Development Agenda*. Earthscan Publications, Singapur — New Jersey 2004.
- MEARS, Raymond: *Outdoor Survival Handbook*. Ebury Press, Leicester 2020.
- COLWELL, Keith: *RYA, Sea Survival Handbook*. Royal Yachting Association, Hamble UK, 2014.
- O'MEAGHER, Bert: *Aids to Survival*. Western Australia Police Academy, Mayland W.A. 1997.
- PEWTERER, Michael: *Wilderness Survival Handbook: Primitive Skills for Short-Term Survival and Long-Term Comfort*, McGraw-Hill, New York 2010.

Környezeti nevelés:

- BELANGER, Paul: „Learning Environments and Environmental Education”, *New Directions for Adult and Continuing Education* XCIX (2003) pp. 79-88.
- DIDUCK, Alan: „Critical Education in Resource and Environmental Management: Learning the Empowerment for a Sustainable Future”, *Journal of Environmental Management* LVII (1999) pp. 85-97.
- DIDUCK, Alan — SINCLAIR, John: „Testing the Concept of Critical Environmental Assessment (AE) Education”, in Sinclair, J.(ed.): *Canadian Environmental Assessment in Transition*. University of Waterloo, Waterloo 1997.
- CLOVER, D. E. — FOLLEY, S. — HALL, B.: *The Nature of Transformation: Environmental Adult and Popular Education*. University of Toronto Press, Toronto 1998.
- DISINGER, J. F.: „Environmental Education for Sustainable Education”, *The Journal of Environmental Education* XXI (1990) pp. 3-6.
- GIBSON, R.: *Critical Theory and Education*. Hodder and Stoughton, London 1986.
- DIETZ, Thomas — STERN, Paul C. (ed.): *New Tools for Environmental Protection: Education, Information and Voluntary Measures*. National Academy Press, Washington, DC 2002.
- ROBOTOM, Ian: „Social Critique or Social Control: Some Problems for Evaluation in Environmental Education”, *Journal of Research in Science Teaching* XXVI/5 (1989) pp. 435-443.
- AHO, Leena: „A Theoretical Framework for Research into Environmental Education”, *International Review of Education / Internationale Zeitschrift für Erziehungswissenschaft* XXX (1984) pp. 183-191.
- POTTER, John F.: „The Greening of Education: An Environmental Responsibility”, *The Environmentalist* XVI (1996) pp. 79-82.
- NEAL, Philip — PALMER, Joy.: *The Handbook of Environmental Education*. Routledge, New York 1994.
- JICKLING, Bob — STERLING, Stephen: *Post-Sustainability and Environmental Education: Remaking Education for the Future*. University of Plymouth, Plymouth 2017.
- CUTTER-MACKENZIE, Amy — EDWARDS, Susan — MOORE, Deborah — BOYD, Wendy: *Young Children's Play and Environmental Education in Early Childhood Education*. Springer, Cham — Heidelberg — Dordrecht — New York — London 2014.
- SAYLAN, Charles — BLUMSTEIN, Daniel T.: *The Failure of Environmental Education (And How We Can Fix It)*. University of California Press, San Diego 2007.

Fejlődéslélektan:

- LANGFORD, Peter E.: *Vygotsky's Developmental and Educational Psychology*. Psychology Press, East Sussex — New York (NY) 2005.
- MÉREI Ferenc — V. BINET Ágnes: *Gyermeklélektan*. Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest 2006.
- COLE, Michael — COLE, Sheila R.: *Fejlődéslélektan*. Osiris, Budapest 2006.
- PILLEMER, David B. — WHITE, Sheldon H.: *Developmental Psychology and Social Change: Research, History and Policy*. Cambridge University Press, Cambridge 2005.
- BURMAN, Erica: *Deconstructing Developmental Psychology*. Routledge, London 2007.
- COHEN, David: *The Developments of Play (Concepts in Developmental Psychology)*. Routledge, London 2006.

- HARRIS, Margaret: *Exploring Developmental Psychology: Understanding Theory and Methods*. Sage Publications, Los Angeles (CA) — London — New Delhi — Singapore 2008.
- HAZEN, Nancy L. — LOCKMAN, Jeffrey J.: *Action in Social Context: Perspectives on Early Development*. Springer, New York (NY) 1989.
- PIAGET, Jean: *Play, Dreams and Imitation in Childhood*. Routledge, London 1999.
- BIRCH, Ann: *Developmental Psychology: From Infancy to Adulthood*. Macmillan Education, London — New York (NY) 1997.
- LARSON, Johanthon E. (ed.): *Education Psychology: Cognition and Learning, Individual Differences and Motivation*. Nova Science Publisher, London — New York (NY) 2009.

Empirikus kutatásmódszertan

- YANOW, Dvora — SCHWARTZ-SHEA, Peregrine: *Interpretation and Method: Empirical Research Methods and the Interpretive Turn*. Routledge, London — New York (NY) 2015.
- FISCHER, Constance T.: *Qualitative Research Methods for Psychologists: Introduction through Empirical Studies*. Academic Press, London — San Diego (CA) 2006.
- PYRCZAK, Fred — BRUCE, Randall R.: *Writing Empirical Research Reports – A Basic Guide for Students of the Social and Behavioral Sciences*. Routledge, London — New York (NY) 2014.
- MASHEK, Debra — YOST HAMMER, Elizabeth: *Empirical Research in Teaching and Learning: Contributions from Social Psychology*. Wiley-Blackwell, London 2011.
- ALBERT, Dietrich — LUKAS, Josef: *Knowledge Spaces: Theories, Empirical Research, and Applications*. Routledge, London 1999.

Gamification:

- STIEGLITZ, Stefan — LATTEMANN, Christoph — ROBBA-BISSANTZ, Susanne — ZARNEKOW, Rüdiger — BROCKMANN, Tobias: *Gamification: Using Game Elements in Serious Contexts*. Springer International Publishing, Switzerland 2017.
- KAPP, Karl M.: *The Gamification of Learning and Instruction Fieldbook: Ideas into Practice*. Wiley, New York (NY) 2012.
- REINERS, Torsten — WOODS, Lincoln C.: *Gamification in Education and Business*. Springer International Publishing, New York (NY) 2015.
- BISHOP, Jonathan: *Gamification for Human Factors Integration: Social, Education and Psychological Issues (Advances in Human and Social Aspects of Technology)*. IGI, Brussels 2014.

Egyéb felhasznált irodalom:

- BÁRDI Árpád: „Tanösvények szerepe a kisiskolások környezeti nevelésében” (2015) 112.
- GUDMUNDSSON, Eyjólfur — SUTINEN, Jon G.: „Challenges of Marine Biodiversity”, *Marine Resource Economics* XIII (1998/1)
- LOUV, Richard: *Last Child in the Woods*. Algonquin Books New York (NY) 2005.
- GILL, Richard: „The Benefits of Children’s Engagement With Nature: A Systematic Literature Review”, *Children Youth and Environments* XXIV (2014/2).
- FINTHA Gabriella: „A környezetvédelem és környezetbiztonság új aspektusai”, *Műszaki Katonai közlöny* XXVI (2014/1) GUDMUNDSSON, Eyjólfur — SUTINEN, Jon G.: „Challenges of Marine Biodiversity”, *Marine Resource Economics* XIII (1998/1)
- KUO, F.E., — SULLIVAN, W.C. (2001). “Environment and crime in the inner city: Does vegetation reduce crime?”, *Environment and Behavior* XXXIII (2001/3) 343-367.
- ELIADE, Mircea: *A szent és a profán*. Helikon Kiadó, Budapest 2015.

Absztrakt

KÖRNYEZETI SZEMLELETFORMÁLÁS A DESIGNKOMMUNIKÁCIÓ FELHASZNÁLÁSÁVAL

A jelenkori kultúrában a környezeti felelősség témaköre egyre nagyobb hangsúlyt kap nem csupán a mindennapi életben, hanem az iskolai gyakorlatban is. Amellett érvelek, hogy az iskolai jelenlét még mindig a legkoncentráltabb közeg Magyarországon a környezeti ismeretek csoportos elsajátításához. Azonban a jelenlegi magyar iskolai tanterv nem ad valós alternatívát a természeti elidegenedés és túlzó energiafelhasználás problémaköreinek kezelésére. Kutatásom kiindulópontjában a hazai iskolai oktatási rendszerhez is kapcsolható — innovatív, környezeti nevelési programokat felépítő, önálló kutatószervezet megalkotása áll, ami működési modelljét tekintve a komfortzóna elhagyásra összpontosít.

Az általam kidolgozott empirikus modellhez a designkommunikáció (COSOVAN 2009) keretrendszerét érvényesítem, amely hatékonyabban képes a designszemlélet és a pedagógia módszertanát az érintett diákokkal együttesen érvényesíteni. A korosztály körülhatárolását gyermeklélektani és személyiségfejlődési kutatásokra alapoztam (MÉREI — BINÉT 2006; COLE — COLE 2006), amelyek megállapítják, hogy a gyermek a 8-12 éves korban intenzívebb nyitottságot mutat a külvilág jelenségei felé. Érvelésem amellett szól, hogy ezt a megtámogatást transzformálva az adott életkorhoz az egyetem első három évében tovább érdemes erősíteni, a karrierkezdés időszaka előtt.

Kutatásom célja, egy olyan — a virtuális és valós tartalmak használati egyensúlyára törekvő — kutató szervezet és a hozzá tartozó kommunikációs felület felépítése, amely a megszokott közegből való kilépés lehetőségeivel épít fel minőségi programokat egy közösség számára (vizsgálati időszakban a közösség egy 10 fős egyetemi társaság) Doktori mestermunkám maga a szervezet és az általa vezetett három projektről szól, kiemelten a HMS program, egy az Osztrák Alpok magashegyi régiójában megvalósított iskola projekt.

Kulcsszavak: Környezeti nevelés, designkommunikáció, szemléletformálás, komfortzóna átlépés.

Tézisek:

- A jelenlegi magyar iskolai tanterv nem ad valós alternatívát a természeti elidegenedés és túlzó energiafelhasználás problémaköreinek kezelésére.
- Létre lehet hozni egy, a hazai oktatási rendszerhez is kapcsolható, innovatív, környezeti nevelési programokat felépítő, önálló kutatószervezetet, amely a komfortzóna elhagyásra fókuszál.
- Érvelésem amellett szól, hogy a szemléletformálást általános iskolában kell kezdeni és ezt a megtámogatást transzformálva az adott életkorhoz az egyetem első három évében tovább érdemes erősíteni.

Abstract

ENVIRONMENTAL AWARENESS — RAISING THROUGH THE ADAPTION OF DESIGNCOMMUNICATION

In contemporary culture, environmental responsibility receives increased attention not only in everyday life but also in school practice. I argue that school presence provides the most adequate context in Hungary for the group acquisition of environmental knowledge. The present Hungarian curriculum, however, fails to address the issues of excessive energy use and natural alienation. The starting point of my research is the creation of an autonomous research organization — which can be linked to the Hungarian school education system — that builds and develops innovative environmental education programs. The operational model of the research organization is based on leaving the comfort zone.

I adapted the framework of design communication (COSOVAN 2009) to my proposed empirical model, for it provides the most powerful combination of design thinking and pedagogical methodology. The delimitation of the age group is based on child psychological and personality developmental research papers (MÉREI — BINÉT 2006; COLE — COLE 2006), which find that children aged 8-12 show an increased openness towards phenomena in the external world. This openness, I argue, ought to be enhanced by an additional training program tailored specifically for university students who are in the first three years of their undergraduate programs and have not started to pursue their careers yet.

The objective of my research is to lay the foundations of a research organization and its communication platform, which aspires to balance the use of virtual and tangible content, and to develop top-notch programs by removing the participants from their usual socio-cultural contexts (the community described in the case study consisted of ten university students). My doctoral dissertation focuses on the organization and discusses its three projects, and pays particular attention to the HMS program, a school project in the high mountain region of the Austrian Alps.

Keywords: environmental education, design communication, awareness-raising, leaving the comfort zone.

Theses:

- The current Hungarian school curriculum does not provide a real alternative for dealing with the problems of alienation from nature and excessive energy consumption.
- It is possible to create an independent research organization that can be linked to the domestic education system, builds innovative environmental education programs, and focuses on leaving the comfort zone.
- My argument is that attitude formation should start in elementary school and that this support should be transformed to the given age and further strengthened in the first three years of university.

Melléklet

Az első szakasz video és hangfelvételeinek írott formátuma:

0:00

You're standing in the city, in the middle of built environment. What do you think about environmental and creative responsibility as a designer?

- I don't know. so far I didn't really question my responsibility as a designer in the city I'm living in. It's more about my responsibility and the environment, the people who surround me. I'm more questioning my role in the social field rather than in the built environment of the city I'm living in. But if I'd be able to choose, I'd be in that environment as a responsible designer. I think it would be more about social projects inside cities to bring people together to create some kind of awareness about politics and environment and sustainability. It wouldn't be about changing the whole world. Like the whole city's architecture would be more about changing the culture the way people think and spend their daily lives.

How safe do you feel in this urban environment and why? Please, explain in a few sentences.

- I don't know, I kind of feel safe in my urban environment I'm living in just because I'm used to it. I grew up in a big city. I feel safe. But regarding the second question about freedom. As I'm growing older and older I noticed that I feel more free. And I'm feeling some kind of relief when I'm leaving the center, leaving the city. For example, for studying I left for Dessau, to a smaller town. That was the first time for me to explore nature around my home. Other moments of freedom's when I – Not sure how much it's related to the city. But spending days in a park or going to the lakes around Leipzig where I'm living now. Kind of just escaping from the rush of everyday life, I'd say.

- I'm not sure, I don't think I have anything to say my feeling about the transcendental as a human being

- I don't know, the question is difficult. Because I have the feeling there's something deeper beyond my personal life and my design activities. I'd say my personal life is more important than my design activities. And at the same time, I'm expecting from myself to do certain things in my life, to live a certain life. Being aware and changing things.

- From the upcoming 12 days?

- I don't know we didn't get any information. So, I am hoping to join the group and have a good time, questioning new things. Having an exciting time together where we all learn and develop as a group. That's it.

4.40

So the first question is: What do I think about my environmental and creative responsibility as a designer.

- Well, I hope this question is related to the environment that we're in Vienna. I think designers, but not only designers have responsibility. They shouldn't take all the

responsibility for everything. It's also political, and the urban planning responsibility. So these two.

How safe do you feel in this environment and why?

- Well, I do feel pretty safe and it's strange because I might feel even too safe. Because here nothing unexpected is going to happen. Nothing you can't predict. I mean there're some things but not like in the woods or somewhere you're not comfortable or familiar with.

What does freedom mean to you in your current environment?

- Well, it's kind of the same. Freedom in this environment. I don't really understand this question. I don't feel any kind of freedom, especially here in this car answering these questions.

What do you think about the transcendental as a human being? Is there something deeper to life beyond our personal lives and design activities?

- I wouldn't say that design activities were deep things in life. I mean it is, but I wouldn't say that it's a primal thing. I don't know, maybe some things you can't really explain but only feel. When you can't put it in words and just emotions, you can't really explain.

What expectations do you have from yourself?

- Well, I definitely did not expect answering questions like this, but here I am. It might be beneficial to think about it, but I think it'd be better to discuss these questions in the group. And not just say a few words, your opinion after five minutes of thinking. These are questions that should be discussed with people from the same fields of life.

What do I expect from myself from the upcoming 10-day course?

- I expect to be more social. I really don't want to stress about things I do on a daily basis at home in Hungary. I expect freedom and letting things go. Just be present. Be in the moment and really connect with people and with nature. I've been to a lot of camps like this, like construction camps I always had this great feeling, that I don't need anything else, any material thing. I don't have anything but just the need of – I know things from home. I don't have that. It's a great feeling. I think that's it.

10.00

- I've always really enjoyed being out there but I always felt like that the city environment is where I really like to be. I've been thinking a lot about moving out of the city but I soon realized that I like the fuzz around the city. And I like to live in a city, and I don't know if it's possible for me to leave it. But it's true really enjoy getting rid of the city environment and be outdoors. Maybe that's an answer to this question.

Where would I put myself as a responsible designer in the city?

- I'm really interested in urban mobility. As we're here in Vienna I now see that a lot of people are using bikes for transport. And I really like it. I mean, there's a lot more bikers here than at home and it seems to be pretty cool. We also saw some cool scooters around, which I like. I'd work in this area, in this city mobility area.

How safe do I feel in this environment?

- Yeah, actually pretty safe. As I mentioned, I love to live in the city, and I really enjoy it and feel safe.

What does freedom mean to me?

- Yeah, I pretty much enjoyed my freedom in the forests and mountains all my life, and also during biking. I don't know, I just give the same answer to all the every question. I don't know what to say about this transcendental question. I don't really believe in it. Pretty much that's it. I really would like to believe that there's something deeper to life than what're doing in our everyday lives. But I haven't really found out what that is.

What expectations do I have from myself and from the upcoming 12 days?

- I don't know. I pretty stoked. It seems to be really exciting and we've already met interesting people here. I think this work together will be pretty much fun. I think that's all I can say.

13.30

- Hello there, I am Mila.

I am starting with the questions. With the second one actually.

How safe do you feel in this urban environment and why? Please, explain in a few sentences.

- I feel safe because of the people not because of the buildings or the infrastructure. Yes, I do feel safe.

What does freedom mean to you in your current environment? How do you relate that feeling of freedom?

- Yeah, it's different what I feel here from what I feel back home in Finland. But I guess it's our generation who takes freedom already granted and you don't really think about it too much. There haven't been times when it's been taken away from me, so maybe it's a harder question to answer. What it means to me is, of course, the freedom of going and studying and saying and thinking. And the freedom of saying things also out loud. And the freedom of ... well it's life. It's a hard question to answer, a too big question to answer. Freedom was that I could come here and do the best to study for my masters. That's freedom already. I'm free to go as I am pleased. And I'm free to express my thoughts and so on.

Do you think that there's something deeper to life beyond our personal lives and design activities?

- Yes, of course. I think, the bigger part of life is that. That goes beyond this whole design field and work that we're doing. That's the most important part of life and there should be something deeper. And I don't think you could be a designer without something else happening in your life. And there're some connections that are out of this field as well.

What expectations do you have from yourself and from the upcoming 10-day course?

- Maybe my only expectations are that I could be as intuitive and not really thoughtful. Yeah, intuitive, maybe that's a good word to describe. Hard-working, intuitive, brave to experiencing new things.

And the first one, which was the trickiest one I think: What do I think about environmental and creative responsibility as a designer?

- I think, the biggest part of our responsibility as designers is to be responsible environmentally, and also towards people and be as humane and empathetic as possible. And to see that need and to see the responsibility towards people and groups who're not the loudest and who're not the most outgoing, extroverts here. I also consider that a responsibility.

Where would you put yourself in that environment as a responsible designer?

- Yeah, I'd put myself somewhere that's smaller-scale but more humane and slow, more silent, humble, simple and natural. I don't know if that was a good answer to that question at all.

19.10

To answer the first question. You're standing in the city in the center of built environment. What do you think about the environment and creative responsibility as a designer? Where'd you put yourself in the environment as a responsible designer?

- What do I think of the built environment? It feels very built. I don't feel very coexisting with our environment a lot. It's very dry. And soon it's going to be winter and it's just going to be drier. I don't feel very welcome into the built environment, I think I'd be more interested in maybe integrating – not exactly landscapes – but to think of ways to co-exist with our environment. We can definitely not change this because it's also built up and it's going to remain like this for many years. But if you're going to make a new environment, I'd make it a co-existing space where I'd see equal amounts. More green spaces. I feel like most of the things here are done for humans and there's no regard for anything else. Everything's made for the comfort of human beings the least of credibility given to the environment that we're actually supposed to live in.

How safe do you feel in this urban environment and why?

- I come from a very crowded place. For me to not have the crowd around me itself is pretty safe. And I can walk around in the night, any time of the day. So that itself feels pretty safe. I think, I can't even compare to where I come from. I already feel safe here, the minute I landed here I feel safe.

What does freedom mean to you in the current environment?

- That is very closely related to how safe I feel. I think if you feel safe you also feel freedom. Yeah, that should be it.

And what do you think about the transcendental as a human being. In other words, do you think there's something deeper to .. beyond...

- I don't exactly know what this question means. I think you're asking about. I started to believe that we're much more than our personal lives in the 3D world. I think there're possible dimensions that you'd have. Our lives would have many different pages based on the choices we make, and we can see those choices and make those choices in the other dimension. I don't know if you know what I mean. Something mystical is definitely possible by humans because it's so weird that we're here. Third rock from the Sun, and only we exist here and we're capable of so many things. It's so unique. There should be a meaning to why we're put in here and why

we're the only living planet. I'm pretty sure humans are quite special, and I really believe or starting to believe in the dimension thing.

What expectations do you have from yourself and from the upcoming 10-day course?

- It's a bit of a mystery because I really don't know what's going to happen. I'm kind of excited about it. When I read the brief, I was kind of impressed because it's so in line with how I've been thinking the past few months. I really hope I can really contribute what I know. And you can do the same to me and I can learn. And hopefully learn from all that research that you guys have already done. I can maybe be a responsible human being. Thanks!

- I'm Paula.

What do you think about environmental and creative responsibility as a designer? Where'd you put yourself in that environment as a responsible designer?

- I think in the city my responsibility as a designer would be about the people who use the city and about sustainability. So that the city's made for people and not for cars or companies. My responsibility as a designer is to have a nice city, parks, a good location. Where people can be safe, where people are not in danger. To places where people can rest and meet each other and play.

How safe do you feel in this urban environment and why? Please, explain it in a few sentences.

- Here I feel relatively safe. One reason is that I feel safe because I'm used to this environment and even to things like cars, etc that could be scary. Yeah, I'm used to that, so I feel pretty safe, I also feel safe because it's Austria which is a very Western, civilized country. It's just what I'm used to all my life. I feel safe because it's clean, it has good infrastructure and there're shops and people everywhere. I feel safe because I'm here with a group and not on my own. But even if I was there alone, I'd feel pretty safe. Because I know the language, I have internet. Maybe these are all things that contribute to my feeling of safety.

What does freedom mean to you in your current environment? How do you relate to that feeling of freedom?

- For me this freedom means that I can pretty much free to move anywhere where I want. Also, that I have financial stability and I can just buy a plane ticket or train or bus ticket to get to another place. This is for me freedom. To move around freely. And also that I can look and do what I want as long as it doesn't harm any other people

What do you think about the transcendental as a human being?

- I think there's something deeper to live beyond our personal lives and design activities. At least I hope, otherwise it wouldn't really make sense for me to even design stuff. The most important things are human connections and building relationships with other human beings. And expressing yourself in your work or in anything you do. I think there's more to life than just this stuff, that we do our jobs.

What expectations do I have from myself and from the upcoming 10-day course?

- The expectations that I've is that I'll be in the nature for a long time. I didn't do this in a while because I always live in a city. I want to get dirty in a way, and to do stuff with my hands, and get to know the other people. Yeah, that's it.

29.25

- I'm standing in this city where I think about the environmental and creative responsibility as a designer. I think challenges and the way that we've got used to live and create stay in cities is changing dramatically. No matter if we want it or not. At the moment we have to think. We have this challenge and responsibility to think in another, maybe difficult way. Because we have to stop doing things that we're used to look for a more responsible future. Things like mobility, energy, the price we're paying for... I don't know if keep on running offices and places that may not be so functional right now.
- A lot of times we separate nature from human beings. And it's reflected in the way we're living as citizens in the middle of a concrete jungle.

How safe do you feel in this urban environment and why?

- According to my background, the concept of safety, not only here in Vienna but also in other cities in Europe where I've been living. It's way different from the place I come from. I come from Colombia. I was living in Bogota. Being safe here is really good. It's reflected in the quality of life. In the way citizens perceive their environment. Here you can be relaxed. Things about safety for me are more related to a insecurity about thieves and robberies, and violence. I think it's also related to poverty. People who don't have the chance for getting a good quality of life. They start thieving and stealing. But here you feel more relaxed. For example, living in Dessau, I can leave my bike wherever I want, and only put a small lock on it, and I feel safe. But back then when I arrived. It's like sixth sense that you always have to be aware of everything. Safety here is really good for me. It's the basis of our life quality and there's more equality in some way, in my opinion. Those things help dramatically to increase safety around the whole city.

What does freedom mean to you in your current environment? How do you relate to that feeling of freedom?

- Just to continue this line of thought about safety and environment and freedom. The citizens here are more aware and conscious about their rights. And their rights to freedom and privacy. They don't want to be observed. I think the less observance you need and the less vigilance you need you feel freer. But this freedom is also related to some traditions also to the citizens' education. For example, here anyone can feel the responsibility for the task he has to do as a citizen. You act like your own watcher. You don't need a third person to watch you. These things give you a lot of freedom. That you're not surrounded by cameras that're following you. You can behave the way you are. You can also develop....

34.44.

- Hi, I'm Tobie. I don't know if we're supposed to say our names. I haven't slept during the whole trip, I am tired. But I try to answer these questions.

You're standing in the city in ...

- When I'm standing at this place I kind of feel like an observer who's looking at everything. Lines and squares.

- So, for myself: I like it when things look good and have a little joke in it. When I am standing here I don't any jokes. It's all cold, gray and blue, greenish. Not sad but kind of cold. And my responsibility as a designer is to make something that you want to look at, that makes you happy and gives you a smile. Of course, I am kind of missing nature here. But I think in most places nature is kind of left out.

How safe do I feel in this urban environment and why?

- At the bus station or train station I didn't feel really safe. I was overwhelmed. Maybe it's because I am tired. It's also big here and I come from a small town, and everything is big here. The cars make me feel more unsafe because when I pass the street I have to watch out. Still, when I see cars and they have to stop, or I have to stop. This is increasing my feeling of safety.

Freedom in my current environment. How do I relate to that feeling?

- When I want to feel free, I go to the place from where I can see the most of heaven. When I'm in a city and I can't see the heaven. I don't feel free between high building. You only see the buildings it's not that much of freedom for me. Freedom is more being in the nature. But it's also being able to do what I want. In this Corona crisis you really can't do what you want and feel good about it. Maybe you still do.

- To give you an example, in Dessau we have an allotment garden. It's a small garden we have with five students. When I'm there I feel totally free. Because I am in nature, and I can do what I want. I also feel safe there, there's nothing that could increase my safety.

- There's something deeper to life beyond our personal lives and design activities.

40.00

Okay, so you're standing in this city in the center of the built environment what do you think about environmental and creative responsibility as a designer? Where would you put yourself in that environment as a responsible designer?

- Hello, I'm just recording a video. Is it fine?

- No, I'm sorry.

- Oh, OK.

- You have a lot of responsibility if you're a designer. You have to think about so many things. There're limited resources in this planet, and you have to think about how to use them, and how to reuse different sources. We've limited energy, limited resources. You really have to think about how to use them. You're the one who decides how to use these resources. This is a great responsibility, I think. That's basically it.

Where would you put yourself in that environment as a responsible designer?

- It's a really hard question. I'm not sure if I understand it well. As a designer I think I'm somewhere in the middle of different fields. I must understand the needs of people, the need of the environment, and the laws of materials and different parts, and how you treat material. How you use different technologies and when you can use different technologies. You must connect the human and the material parts to the logic of how you can use them correctly and in more efficient ways. In terms of everything if we talk about industrial design or architecture or anything else. The designer is somewhere in the middle and he has to connect the dots between different places and to make an order.

How safe do you feel in this urban environment and why?

- I was born in Budapest, so I grew up in the city. I feel really comfortable in a city. I think, feeling safe is feeling comfortable. If you're comfortable you're free to do what you want. You're free to express yourself, you're free to go, you're free to say things you want. This gives you a comfort. I feel comfortable. I know it sounds materialistic but I can get basically anything I want from stores nearby from. Because we're in a city everything is pretty close. You can get anything any time of the day basically.

What does freedom mean to you in your current environment? How do you related to that feeling of freedom?

- It's kind of funny. It goes with the previous question because freedom is kind of safety. I feel safe when I Oh sorry. OK, again.
- I can only feel really free, if I'm safe. If I feel that whatever I do I am safe and I don't really have to be afraid of great or bad consequences. I do feel safe in my current environment. I feel safe in Vienna. It's pretty nice. But if you think about the greater picture, I feel safe in Hungary, in Budapest as well. Because I know the streets, I know every little part of it.

A harmadik szakasz video és hangfelvételeinek írott formátuma:

0:00

Are you recording? Can you hear me?

- Yeah

- Nice

0:09-0:51

- I think when Istvan proposed the silence first time, we didn't speak for two minutes. I didn't know what to think about it. I wasn't sure how were going to end it, how we're going to get out of it. It was a really beautiful moment for me to hear the noises around and to focus on the energy inside the building. Because it is really present. It gets really present when there's no talking. You can really feel the people around you. You only hear the breathing from time to time, or when someone's moving. So that was a really special first moment of the meeting, I think.

Thank you! How was your connection with the others?

- Wow, that was really beautiful. I felt really connected with the others. And I felt like the group was really well selected. Let's say it like this. I don't know how many

people applied, but I felt like, that exactly the right people were invited to come here. And I really enjoyed the calmness. I feel like there was a nice balance between the energies of the people. No one was crazy outgoing or crazy introverted. It was all very nicely balanced. And you had something to talk with everyone. There was always something interesting happening in the group.

1.40.

What was your favorite method (i.e. work stage), I mean in the building part?

- I am not sure what you mean by method.
- The construction of the base, or the walls, etc.
- Oh, yeah I think the whole thing. I'd have wished for a little bit more building methodology. But the way to figure out who's doing when and what was the nicest thing, because it builds the group. Before that we're just a bunch of strangers coming from somewhere. Then all of a sudden we're a group doing something (who's a job). Yeah, I liked that a lot.

2:19-2:29

2.30

What do you think about the daily test?

- It got clearer and clearer for me. At the beginning when we're supposed to do the test, I wrote a lot of questions. I wasn't sure where my feedback is going. It's kind of going in the nowhere. It's not being discussed afterwards. I didn't know what to do with it. Then I just decided that I need to let it go a little bit. It's not my project, and I need to let the experience happen somehow. It was a good tool for me to observe myself. To observe how am I actually feeling. That's something I don't do on a regular basis. It was really nice to reflect on myself, about my actual physical being and my mental well-being.

3:10-3:24

3.30.

Can you tell me how was the food for you? The dinner and the lunch.

3:33-3:42

- That was a super important part. In Germany we say that when everyone's silent around the table it means that the food's really good. And it was always silent. The food was really awesome, and it really improved my experience here. It improved my mental health and my general well-being, and happiness. It just took one sorrow away. You don't need to take care of this kind of thing, like what am I going to cook today. It was just all set and perfect. I think this gave me the opportunity to think better about other things. Because it that was just not in question.

What will you do after this trip?

4:28-4:33

- I am a little scared of going back. It's such a nice bubble here. I feel really welcomed and warm. Now I go back to the university, and I need to choose my courses, and to worry about so many things. What I think what I take away from here is that my opinion is valuable. What I do here is important and what I do in general is

important to other people. At home sometimes I don't see that, because there're people who all do the same. All the designers are educated by the same people. But when you enter the group of people who came from different backgrounds you can see that: "Wow, I actually learned something at home". And that's something I want to take back from here. And this rapid prototyping. Just doing it in one day, testing it and seeing how it works. I would really like to try that at home and step out of my comfort zone a little bit.

Will you come next year?

- For sure, yes. I'd love to come. I'm really curious to see how this project continues and how Istvan's dealing with all the answers and with everything that happened here. Yeah, I am really curious for the next iteration of this whole thing.

What did the High Mountain School give you? What does that mean to you?

- I think I already answered that to the question before that. It definitely gave me some confidence. It showed me that I can do something. I have abilities and I can survive in a group of strangers. That was also a nice learning. Just try and see what happens. Don't think so much before, and don't think so much about what everyone else's gonna think, or what's gonna happen. Just do it and try it and see what happens and then correct afterwards. But don't overthink too much, that's definitely a learning I take away from here.

Would you like to say something at the end?

7:00-7:18

- Oh Istvan, hi! I think it's crazy that he's at the moment in his van and the night was cool. And he said: „yeah, we should have a high mountain school“. And now it's here, and now we're all here, and it's happening. The lack of planning or the lack of visible planning is stressing me out a lot sometimes. But it's also great because it's a step out of my comfort zone. I can't always have control over everything. And that's super good cause I never going to be able to have control over everything. So yeah, this was good to let it go and just to lean back a little bit.

Thank you very much! How was the work with the machines?

- Oh, that was really cool. I didn't really work that much with the machines honestly, but I really enjoyed working with the Japanese tools. Because I also have them at home, and I was working at a carpenter's workshop for a while. But then when I started studying, I really got into theoretical stuff and I kind of stopped doing things with my hands. But here I experienced again that. It really helps me just to do something with my hands while I am thinking. And tools are really great for that. You just take something. They're not super dangerous, especially the Japanese cards(?). You can't do much damage with them. You can just try them and play and play with them, and get this childish side in the focus. So that was really cool. The brain can work well, while the hands are also working.

Can you say something about the hiking, the plateau and the small guest house there?

- I think in the next semester of the High Mountain School I'd really appreciate more hiking. I really enjoyed that and the silent hike at the beginning the most. Because

it really felt natural to me to not say anything. It was a great exercise to communicate with a group of people that you in the most cases don't know. And you must communicate them that "I need to go further" or "Please give me that". This kind of non-verbal conversation is interesting and nice to see how it works and how everyone's responding. Enjoyed that a lot. And it goes again with the confidence theme. I had going on that you climb up a mountain and it's hard you, you're out of breath and you're like: "oh no, I wanna go down again". And then you reach the waterfall and the plateau and you're really happy. And you take a break for a while, and you feel a bit better. I think you can translate that into a lot of life situations. You have to climb a mountain, at one point it's good. Then you can go down again, relax, and be happy about your achievement.

2nd interview

Kukumbel!

So, how was the silence for you?

- I have to think, can I think?

Yes, of course.

- The silence for me during the hiking was really special. Because it was really special to walk with a group of people you don't really know yet and without talking. Because normally you'd just talk. But to share this experience when you do the same thing in silence is very special. It's a different understanding, and you can hear a lot of sounds. And see other things. I really enjoyed the part that we all started it together and ended it together. Then we also had to communicate in a new way, just with looks and gestures. I liked it.

Amazing. How was your connection with the other people?

- I'd say great. Because when you spend so much time together you don't really have another way but to get to know them. Even though maybe at the beginning you're like a bit skeptical or wish for privacy. I really got to know the other people and I really go to like them really fast because I also share my room with two other girls. At the beginning I sometimes wished for a room where I could be alone. But now I think I am gonna really miss them when I leave. And miss sharing my room with them. I think it brings people together when they do something like this together. This wouldn't be possible in a normal university surrounding. Or it would be, but just take so much longer. It's really fast here, because you have this new experience together.

Do you have a favorite method (work stage) in the building part?

- You mean like a favorite way?

I mean working with the base, etc.?

- Oh shit, I looked into the camera. When building the house my favorite part was trying out tools and then sawing, (is this the right word? – yeah) and drilling. I think that was my favorite part.

What do you think about the daily test?

- About the reflection in the evening?

Yeah!

- The daily test we did, I think, was a nice way of reflecting on the evenings. But the questions are... I don't know, if they're really provide so much information about me. Because I had the impression that every day it almost looks identical and my answers only changed to three questions. I am not sure if it's really to get reflection about the evenings. Maybe we should write something or I'm not sure.

My mood changed so quickly after dinner. Maybe before dinner I was a little bit more annoyed or not that happy and after dinner, I was content. And then also this was reflected in the reflection part (questionnaire). I think it didn't really express my mood for the whole day but just for the moment, how I felt. I think it's not that precise. I think it's good that we had something like this but maybe it could be better.

I think it's a good idea to write a few sentences about your mood during the day.

- Yeah.

And what do you think about the food?

- The food? I loved the food. I really really liked the food. That was so special because it was so healthy. I really loved the food in a way. And the first day when we got here and it was a really long journey and I was really tired and then we got the super nice food. These tacos and the home made chilis sauce and everything. I just wanted to cry because I was so happy, and it was such a nice experience. And the food was very very good. I also loved the thing where you had different grains every day.

It's a little difficult question, but what is High Mountain School for you?

- Like what's it about, or what's the concept?

So I think the most important part.... Oh God. I can start again.

- The most important part of the High Mountain School for me is about just being in the nature with a group of like-minded people, or people who do things similar to you. Through the connection with the other people and being in the nature and being together here really creates cool projects and stuff. Everything else you do is extra, like constructing this building. That really brought us together I think. Because it wasn't really about the building but just about doing a task together. I think we could have like chopped wood or anything, it would've done the same thing for us as a group. I think the most important part is about the other people and working with them and talking to them. It's also really nice because those're people I didn't know two weeks ago and now I feel that they're such an important part of my life and also people whom you wouldn't have met in a normal day. A really enriching and great experience.

Would you come back next year?

- Yes, I'd totally come back if I get a chance next year, yeah. I'd come back.

Do you have some extra thoughts? About anything, from the nature to the people?

- Is this video addressed to a special audience? Or is it advertising for the management of the school? Or is just personal for Istvan?

Mainly personal for Istvan, but I am going to use some..

-Oh, some snippets.

Yeah, one or two sentences per person for the mood video.

- OK, I think it's great that it's in the mountains. And I'm not that big of a mountain fan. And I'm not that big of a hiking fan. But I really really being here. And it's so

beautiful here. I think the idea of like a school in the mountains is really genius, really. I wouldn't have chosen it for myself but I enjoyed it. I'm glad that I was like... I had to do it in a way, yeah. I really like the mountains now.

- Yeah, I am really glad for you. After this video you're a bigger mountain fan.
- It's so exhausting but it's also beautiful.
- Thank you very much (Paula?)
- Yeah, thank you!
- Now you can relax.
- If I wait a little bit longer the building will be done.

21.50

- Should I look at you or can I look in the nowhere when I am talking?

-You can look in the nowhere.

22.150

- For me the High Mountain School is a chance to escape the city and to spend one or two weeks in the nature. Trying to answer.....No.

- It's an important question, I want to say a good thing.

For me Highm.....

23.05

Don't do outtakes!

For me the High Mountain School is a chance to escape the city and this human made environment and face these questions: Should we choose to design our lives in a completely new environment? Nature has a very big impact on how we work and where our energy level is. I'm pretty sure that when we're here we can all calm down a lot and look at many of the current problems from a different perspective, from a different angle. And take the energy and the experience we got here back home to change things.

What do you think about the silence?

The silence during the first hike was nice. Just to walk around without talking and listening to the nature. I especially like the silence at the school in the evening because it was always after the day when talked a lot to each other and had loads of conversations. So it was very nice to be in this room with the candle in the middle and the silence helped a lot to just let your thoughts flow without trying to lead them in any direction.

What does the building that we built together mean to you?

For me the building we built is not about the meaning it has for me now. It's more about having in the future for the people who're using it. And I think the High Mountain School is a very good way to experiment with new learning methods, new roles of teachers and students. Just a different way of looking at problem solving at, and I think the biggest potential behind the High Mountain School is that it can be used as an open experimental room which is very different from the schools where we normally learn.

How was your connection to the people here?

- It was funny, because when I arrived I saw one of the other guys who's here Tobie, just randomly at the train station. We haven't seen each other in a while and five months later I saw Lena. So I already knew two people from my home university in Germany. And then we arrived by the car and I saw some people I saw at MOMÉ when I was doing an exchange semester. Yeah, it was nice. When we arrived, I think having dinners together and talking, doing hikes was very nice. Over time the connection got stronger and stronger. I think it would've been nice to have one more week together to really really get to know each other. I hope we'll all stay in contact.
- Yeah, I think so. I mean, I hope. I have some more questions about the food. What do you think about the food?
- The concept was very interesting to have one grain for each day. I would've loved to try out to have only this grain. If it's rice day on Monday to have rice for breakfast, for lunch and dinner. To really see if it makes a difference. But the food was amazing. I thought we'd cook ourselves and only have pasta seven days a week. But it turned out different and it was really nice to have such a ... Like every meal was so different and special. I'm very thankful for the cooks, yeah.
- What do you think about the daily test, the evening test?
- I don't know, the evening test was.. It wasn't really ... It didn't really make sense because there was just a scale from one to ten. I don't know. I don't know when I answered the questions it depended on my feeling and situation. And it cannot stand for the whole High Mountain School. My feelings and emotions were floating. Yesterday I had a very productive day of thinking and I wrote a lot in the diary. Everything I was on 10, even though I spent less time doing things with the building. I don't know, I think a different way of giving feedback or showing how your emotions are, would have been more helpful. Just talking to each other. In the evening to have more personal rounds where everyone shares how he feels. So it's not only about my feeling. I'd also know how the other people who were joining feel. I think it would have been nice to implement something like this. And to talk more about... to have more. I mean this was mostly about our own personal feelings, but would have been nice to have something to reflect on together, to give each other feedback. That's something I kind of missed in this sheet of paper.

- Yeah, that was the check-in and check-out day.
- Yeah
- It's a little difficult question: What's your plan after this?
- When I'm coming back I kind of hope to take the calmness and also the energy back home. To use this experience.... Aah, I'll do it again
- Do you leave the same take?
- Can you repeat the question?
- Which question was it? Oh, What are you going to do after the High Mountain School?

- I think the High Mountain School is not only about what we make or design here. It's about what we take home from this. It's difficult to tell what I'm going to do out of this at home, but I will see how it impacts my view on design and of current problems. I have to reflect a bit more on it in the next weeks and think back what were the interesting aspects and what are the approaches that I want to bring into my design process. I hope I can take a part of this beautiful landscape, the calmness and the whole experience into my life and to my work as a designer.
- Absolutely, I mean I'm going to take some of it. Would you come back next year?
- Yeah, I'd come back. I'd be very curious how it is. I think I'd probably prefer to come back in five years because it will be a much bigger difference. Or every year, we'll see.
- Do you have some favorite method (work stage) in the building? I mean from the beginning to the end.
- In the building process? No. Do you mean like method? How we built it?
- Like you had a favorite part you really enjoyed?

- I'd answer it a bit differently. My favorite part about building the school and assembling it was the last day when we sat together and did the roof. And then I spent the next morning on the roof. I really enjoyed using the structure in a different way from how it's supposed to be. It was also very interesting and exciting to solve all those problems during the building process. Because there're many questions that we had to answer and look for the answers. Even though it was sometimes difficult to figure it out and to find a solution but in the end it all worked out perfectly. It was a good way of learning and nice task.
- I think we're done. Do you have your own thoughts?
- Yeah, I am very helpful for having the chance to come here and for just the experience. I'm sure I've learned a lot and I'm very curious about how it will reappear in my daily life back in Leipzig. Yeah, nope you can leave this out.
- Thank you very much!

33.45

Yesterday in the evening.

No, I mean all the silence and everything. That's why I said it's not a question. You can talk about the silent hiking, the silence in the house, about your feelings during that stuff.

-Ah okay, so I think there're many silent moments here but I am more of a silent person. I really enjoyed this, especially in the morning when we had breakfast and nobody was talking. It was completely my vibe, just to chill. Just don't say anything. Just trying to wake up. And when we did the silent hike, it was very nice. It felt very natural being silent in the nature. I realized that there's no real silence, especially not in the nature. You can hear so many things like a waterfall and as you go nearer it's becoming louder, and birds and bees and stuff. Silence was very nice here.

- OK, nice. The second question is: How was your connection with the other here?
- So, the connection to the people. When I first came here ..yeah. The days before I was very bad in my stomach because I was kind of excited. But I didn't know if it was in a good way or a bad way because I was travelling here alone. And I am not that great of a socializing person normally but here it somehow worked out. Now, I can talk to everyone and it doesn't feel bad. It was more of a natural connecting making. Because at the university we always do that kind of stuff. Getting to know each other, talking to each other. Everyone has to say something in a circle. I don't wanna say it was better but you have a safe space and you know that everybody has to do something to get to know each other. But here it was totally open and it still worked out. Yeah, I think that's enough.
- I'm glad you had this feeling. It's very nice. Which was your favorite method in the building part, like from the base to the end?
- My favorite part about the building wasn't the building part. It was more like chilling on the roof, I think. It was kind of my happy place for the last two days. I sat there for like five to six hours. And just sitting there, talking, and attaching these wings to it. Just imaging that what could happen there or just not imaging what could happen there. Just sitting there and watching the nature. Yeah, but the building part was also nice, of course. But it wasn't my favorite thing. But it was still nice.
- Yeah, I also saw you sitting there all day. And what do you think about the daily test, the evening test?
- At the beginning the evening test was kind of hard for me. On the first day I just wrote 'I have no idea' I didn't cross anything. I just wrote that I don't know what to say. I just came here, and have no idea what's going on in me. So, I just couldn't do it.

I really feel like connecting the inner self with some numbers just kinda doesn't work for me. The last days I was very happy, so I gave 10 10 10 because it was very nice. I could do it. But if there was something in between and if you don't feel that good, that I just can't say on a scale. I think one (questionnaire) I

didn't even give back, I just laid it in my room. It's still there. At the beginning it didn't make sense to me and kind of in the end. But I just did it, you know.

- Another question. And how was the food for you?
- Oh the food. The food was so good. I ate way too much, I feel like I weigh five kilos heavier when I come home. It's a little personal, but there was a little too much milky stuff because of my stomach. But then I realized that I have those pills, so I can take them. But at the beginning it kind of didn't feel right. They're cooking for us and were like doing nothing. You get used to it, kind of and you just accept it. It's like this, you don't have to do anything. But I felt on the day when we're cooking for ourselves – I didn't cook but the others did – because everybody wanted to cook and Nick and I were like: OK, we'll sit on the roof for one or two hours again. No problem, just go and cook! Yeah, it was nice that they gave us the opportunity to us that we can also make something. And every morning when I woke up I was already craving for breakfast and I thought about what will be there. And yeah, that was very good. And also sitting together and like I said often we just sat in silence. It really felt good to just not talking but just to enjoy the food and really be into the food. Yeah, it was always nice.
- I also enjoyed the silence eating. And what did the High Mountain School give to you? What is High Mountain School for you?
- That's a tough question. In the last two days we're completely for in what we wanted to do. And kind of just doing nothing and I didn't even wait for something to come to me. What it just came to me and I did something. I don't know, maybe it's just the environment connected with the building or I don't know. But it felt very good and I really think that I actually learned something from it. From nature, like the nature was the teacher. So the nature didn't do anything, I was just here and ideas came to my mind and I just did it. It was also because we had several tools so you could do anything you wanted when you were here in the barn. But when you were in the building there was like nothing. I also think that emptiness was very nice. Just to have clear thoughts and stuff. At the beginning I felt trapped in this building because there was the nature around me. And you could see so far, and in the building you could only see like four meters and that was it. There was only wood around you. So in the other interview I also said that I don't know yet what will happen when I'm home again. If I'm changing something. But I am definitely taking some thoughts with me. I hope that it could change something in my daily life. I hope so, but I am not sure. Maybe it won't change anything, I don't know. Maybe I'll be the same as today or as yesterday or before we came here. But I still had a very nice week here or ten days. It really felt like a holiday.
- What will you do (afterwards)?
- I don't know. I think when I'll go home in the next few days I'll realize what was good and what wasn't so good here. At the moment I can't really tell. I have some points I kind of didn't like but they were not that big. And I think

it's good for Lukacs and Istvan to tell them. It wasn't bad for me it was totally fine. It had something to do with the process and the concept of this whole school and how they interacted with us and stuff. When we came here we knew nothing. For us it felt like a journey into nothingness. We didn't know anything. But that was very good. But I really kind of wish that was some more clarity about things and there was a small routine but not a very big one. But I think we also had a lot of freedom. Yeah, I think I'm getting away from your question, right?

- Yeah, but I got you. Could you tell us about the machines, like the saw? Did they give you something special?
- We have a wood working station at the university. I am kind of used to use very big machines, and I know how to use them. But I didn't do it in a while because of Corona we couldn't go there. I didn't do anything with wooden stuff lately, in the past one and a half year. It felt really good. I realized that I really like it. I think that's something I will take home, working more with wood. Because it felt very natural. Also using these tools is kind of risky. You don't know what could happen. You could always cut off finger. When you're looking for it, I think it's okay. Like I said, yesterday there was a lot of trust. They gave us the machines, told us a bit about how it works and we just tried. It totally worked; I think. It was also nice to do all these small changes on the building that weren't perfect. Like cutting one centimeter off of eight wooden beams. It just felt very nice doing it but it was also very exhausting. It took us two days or something just putting one centimeter of this beam. Yeah, but it all worked out, I think. Nobody got hurt that much. You always have some small cuts in your hand but it's okay.
- Would you come to the High Mountain School next year again?
- Yeah, I'd really like to come. But it wouldn't add so much to the High Mountain School. I think there should be always new personalities and new people who think about this whole concept. Of course, next year I'd have different ideas about this whole thing but I don't think that my perspective will change completely. I think it would be better if completely different people would come here. But I would totally enjoy coming again
- Can you say something about the hiking and the free time activities, like playing the guitar, running, playing with Bela?
- Yeah, I think playing with Bela was very nice. Even though I could really understand him he really tried to tell me a few words and pointed at things. I don't know what swing is in Hungarian but he told me that every time. I'd never played with kids before I came here. I think it just felt very naturally being with a kid. It was very nice I didn't know that until now. And we played with little wooden things, and we just did something, building a house or something. Like I said, I didn't understand what he wanted to do. But after that I just did it by myself and played with the wooden things and some strange stuff and thought about it and felt very nice doing these kid things. But of course, Bela was annoying sometimes, but I think that's okay.

- In the last two days we're really free so we had a lot of free time. But I didn't really feel like staying inside or reading or looking at my phone, what I do normally when I have free time at home. I just sat outside, even if I did nothing. Just being outside was so nice. And like I said, something naturally comes to your mind and you can just do it. And the hiking. My parents always went with me and my sister to Austria in the summer holidays and it was very nice being here again. I think I've been to Kanton, when I was small. I don't really remember, but I remember this name. It just felt very nice being here again and going hiking and stuff like the things we did when I was young. But in the mountains I realized how much I miss my sister. Especially when we're there and I was always with her, and we always played some stupid game. I remember this all, especially while I am walking silent. Yeah, I was kind of sad but also very happy thinking about these things.
- Do you have another question?
- Nope, maybe your own thoughts or some experience you want to share.
- Just one thought, I was talking to Orsi when we're hiking and she said that she felt like that only human made things can be ugly. And I completely agree with that.
- Thank you very much! It was really cool, thank you, Tobie! Nice to meet you again!

51:45

The first question: How was the silence for you? I mean in the house or during the hiking.

-During the hiking it was really nice because it was the beginning of the whole thing. It was new, and everyone was new. It was good too that you didn't have the pressure on you to talk to everyone right away. It's also like walking meditation in the nature. I was thinking about something it just like passed and I realized that: Shit, I didn't think about anything for half a minute. It was nice, it was like a meditation for me. And up in the building it was like a sacral thing because of the circular position of people and the light. It gave a really good atmosphere and also it was a good ending of the day, I think, because everyone was talking and coming up with ideas the whole day. It was time for a bit of reflection on ourselves and on the whole day.

-Yeah, I think the same. And how was your connection with the other, with the group?
 - I think we have a really good group here. I was actually surprised. It was really good to talk to everyone. I did not have any special connection, I think, with the foreigner, but I still think it's fine. Yeah, it's cool.

It was natural. We didn't really have differences of opinion that would move the team apart, or anything like this. I think we worked really good the students and the teachers as well.

- I think we're lucky to have this group.
- It was like a bunch of friends who parented us for a mountain hike.

- Which was your favorite method of the building part?
- Favorite method?
- Or you could just talk about the building
- It was a long start for the base, I think. It was really interesting to come up with ideas where we should build it. I really like the idea of building it up there. But it was a perfect decision that we did not do this because we could leave the parts (there) but it would be so much harder. I still think it got a little long, like the building period. And it would make it even longer. But that was really fun. I liked putting up the walls the most because that's like biggest progress and we spent three days with the base and you didn't really see the progress because everyone was preparing the parts to be assembled easily. That was the part when we could see that we're making progress and that the building is going to be build up, and it's going to be there.
- It was a bit of a struggle at the beginning. What do you think about the daily test, the evening test?
- I try not thinking about it, you know. You just put it in front of me and like XXX, really intuitively. I don't know what I put in each day. I am actually curious to know how my little lines are. It was fine.
- How was the food?
- It was great. I really liked it because I don't consume meat since I'm living alone because I had to work with it. I like to eat without meat, but it's really hard at home sometimes if you go out. I always enjoy when I can go somewhere and there's a vegan or vegetarian meal. It was really good. The first couple of days we thought we're going to die in hunger after the first two meals, to be honest. But I think we had clear communication about it, and they changed, and it was really good. I ate so much better than I do at home.
- Would you come next year to the High Mountain School?
- Probably yes.
- Obviously, you need to answer that you'd come.
- Yeah? I would come here next year as well for sure.
- OK, nice.
- What is High Mountain School for you? Please tell us about it
- I think it's really hard to answer because I'm not sure if Istvan and the team is sure what High Mountain School is. For me it was a big experience and trying out stuff like thinking together. It was a really nice way to contact people from architecture and industrial design. We actually practice, so it was good to learn from them, it was a good opportunity as well. It was a free place to talk, to do things, to express yourself. It was like an island of freedom for a short time.
- It was the same for me. I think we're done. You could share you're opinion with us.
- I think I've already told everything I wanted to.
- Yeah, it was cool. I think very similarly. And what was it like to using the machines?

- It was great for me using the machines. I spent three years at MOME and two of them were interrupted by Covid, so we didn't really have opportunities to participate in workshops. Only for one year. I like every opportunity when I can work with these tools because I think it's really important for the designing method to know how you can build it. It's essential. I feel I have a lack of knowledge in this field. It was a good experience in this field as well.
- Okay Bazsi, thank you very much
- Thank you for coming! I mean thank you for inviting us.

60.00

Just say Cucumba!

Cucumba! Pepino!

- So how was the silence for you, the silent meeting and silent hiking?
- It was a really strange feeling that I've never had before. It was really nice because all day we'd be talking to each other. Always something happened. Constant talking and thinking. We couldn't really stay alone with our thoughts. It was really nice. It didn't feel like, I didn't have the urge to talk at all. It felt really natural during the hiking. When we're sitting in the building in silence for two minutes and we're sitting around with a little candle with a little small light and it started to get dark outside. It started to get dark inside also. And that moment I really felt some kind of inexplicable tribal vibe. We had this ancient tribal vibe because of the circular form and the little candle. It was something really strange but also something really good. I really enjoyed it.
- Me too. How was your connection with the others, with the group?
- And the other nationalities?
- Well, it was a little strange that people from all over the world came here and it felt like we're not so distant from each other. Because we shared a lot of thoughts, and our way of thinking was really similar but also different because of our different backgrounds and environment. But we could connect on a really deep level. It felt like everyone was chosen to be here. But this might not be true. Yeah, it felt like they're select people, and the best kind was selected from every personality.
- Nice group
- Really nice group of people.
- And what was your favorite in the building part?
- Well, my favorite part of constructing the building was unquestionably the part when I could use this beautiful tool, this *Tajima*. I really love it. We tried to cut a huge trunk. It was like two hours of cutting and it's like a big trunk and we cut a hole like that big on it. It's not much, and it just proved that this tool is not suitable for everything. But it was a great exercise and it was a great experience too. Yeah, it was a good part, and we really couldn't use the tree trunk.
- Couldn't you use other machines or like electric machines?

- Well, we used the chainsaw and with that we cut the parts that are under the building, which are the base of the building. But I also used – I don't know what's it called in English. – dekopír (jigsaw). I tried every tool and I love these tools. I really think it's important to know how to use these ones because anytime in your life if you want to build something it's good to know the method.
- Jigsaw maybe?
- Jigsaw, yeah, maybe.
- And what do you think about the daily test?
- The daily task?
- The daily test, like the evening test.
- Ah, I think it was really interesting. I mean it's interesting to see the changes in people's feelings and the overall mental well-being and physical. It might be interesting to see it in the end. I think I gave to wholesomeness a ten every day. It's really good, the wholesome thing.
- That's good. What do you think about the food?
- It's really strange because I have never eaten a lot of kind of food that I ate here. I didn't even know that I like it. Vegetables and everything. It was so good to eat healthy and nutritious and great food every day which is cooked. It really felt like a luxury because I never eat three times a day really good food. And I can feel my physical well-being that something's changed and also the early wakeups helped a lot and the hiking and a lot of physical work we did here. It was really nice that I didn't wake up very tired. I woke up full of energy. And I went to bed really tired every day. It was so good because I fall asleep almost immediately every night. It was good. Also, what's really strange is my dreams. In the first half of the camp – not just in the first half – but it was just a new thing in the first half. They (my dreams) were so vivid, a lot of things happened. I remembered it all day. I had the feeling all day that I felt my dreams. It was really strange. It think it happened because everyday felt like a week. This whole week felt like a year. Not in a wrong way but in a very good way. We did many things, so many useful, beneficial things.
- Would you come back next year?
- Well, if I had the opportunity to come back I absolutely would because it was an unexpectedly good experience. I was a little afraid when I came here because I didn't know who's going to come. Didn't know the organizers. I didn't really know what the people are going to be like. I didn't know how many people are going to be here. I thought it was going to be 100 students, and it was only ten of us. And it felt like a little family. It was really nice.
- Nice, it's really like a family. What are you going to do after this trip?
- Well, I haven't really thought about this one yet.
- It was a difficult question, I think.
- Yeah, well, after this trip I go home. It's going to be weird because I'm not going to stay at home for a long time because I'm going to move to Berlin in

like two weeks. I think it's really beneficial for that thing too that I was here because I think my English is so much better. It's easier to connect with people from all around the world. It's going to be beneficial. I think that the things I learned here are going to be really useful in situations I've never been before. I feel like I can solve anything now with this kind of power, knowledge and inspiration that I got here.

- And what is High Mountain School for you?
- I really like that in the High Mountain School there're no teachers and students. We try to solve every problem together. I don't really like this teacher student relationship, the traditional one. I can also feel that at the university it's different too. But at my high school it was really strong. You couldn't really talk to your teachers like you're on the same level. You always felt like you're really below them. Right now, I feel like I'm not a student. But I also studied a lot and learned a lot. It's really a different way of learning. I think it much more useful and beneficial. It's a much better way of learning. The connection with the nature is strangely exciting. And it really helps a lot to be here. To be free to do anything. You don't have strict regulations. You can just be.
- Do you have any thoughts? Some extra (thoughts)
- Yes. I didn't really talk about what's happening in the background. Oh no, the building is gone. Okay, the disassembling of the building is happening now. It took three or four days to build it and we used it for two days. I think we should've used it for at least three because there's a lot of potential in it. We couldn't really get it all. It was really good when we're there and I think it just going to leave some kind of emptiness after it's going to be disassembled. But it has to be.
- Any extra thoughts?
- I don't know. I am really glad I could be here be part of this whole thing. I think I am going to go home really happy. It's going to be also sad because I might not see these people again. But I really hope I will. For example, in Germany, that'd be nice. OK, thank you!

Negyedik szakasz videó és hanganyagának szövege:

Please, answer the following questions in no more than 20 minutes:

- You're standing here on the top of the mountain. What do you think about your environmental and creative responsibility as a designer? Where would you put yourself in this environment as a responsible designer?
- How safe do you feel in this mountain environment and why? Please, explain in a few sentences.
- What do you think about the transcendental as a human being? In other words, do you think there is something deeper to life beyond our personal lives and design activities?

- What have the 12 days spent here added to your life or taken away from you?
- If you have any thoughts that you find important about the course you've just completed, please share with us!

A negyedik szakasz video és hangfelvételeinek írott formátuma:

0:00

- Well, after a few days in the High Mountain School, I'm here again to answer all the questions. You're standing here on the top of the mountain. What do you think about your environmental and creative responsibility as a designer? Where would you put yourself in this environment as a designer?
- For me being connected to the nature and being away from the city gives me a different perspective of the situation of the world, and about the how the climate changes. It affects not only the cities or the basis. Here in the mountains we had a few talks with people living here. While we're hiking, I was watching and saw a lot of trees falling down from their roots. Some of them told us it was because of the warmth. Some insects are getting higher in the mountains, and they kill the pines easily. It's really hard here. Our responsibility is to know what the problems are and what the changes are from the city and from other places. To know how we can find solutions in our daily lives and also in bigger projects.
- INAUDIBLE
- Some perspectives of what's happening here and save it in our subconscious for a future opportunity, like a funding or a university project or something like this.
- How do you feel in this mountain environment? Please explain in a few sentences.
- It's safe here and it's different because here at least INAUDIBLE
- It's very windy. The weather's changed dramatically, so fast. You can see it's cloudy but in a few days was really sunny. Maybe you can't notice but I got tanned because of the Sun. The Sun and the UV rays are higher here so daily things that don't happen to you in a city happen here. From the very first days I got really dry and burned because of the Sun. It's strange because you're receiving a lot of sun but you're also cold, so you have to do some exercising. For me one of the biggest fears, it's not that big, is the weather that it changes a lot. Moreover, I don't feel unsafe anymore.
- What do you think about the transcendental as a human being? In other words, do you think there's something deeper to life beyond our personal lives and design activities?
- Yes, I'm talking to the team and other people here. I think we're not just in this world without any purpose. I think we had to search a path. That path is not an individual one. It's a collective one. The more you get connected to nature, the world, and different countries you get to know their realities. You feel more and more that we have to work together, and we have to connect

with each other to look for a safer and brighter future for us human beings. Earth can live without us, but now my purpose is in my daily life to look for a better future. Also, to take care of all the things we human beings have already broken, damaged or what's disappeared.

- What have the 12 days you spent here has added to your life or taken away from you?
- I will talk in a more personal and emotional way. Being isolated puts you in a situation where you have to confront your fears and need to know yourself more and more. When you're in a group with a people whom you don't know and you're trying to build something with people from different backgrounds and trying to communicate in your non-native language. I feel that I've found that metacommunication. It's challenging for me. I was here for three days, and it gets harder because often you get used to you always have a task and the responsibility. Once you've the freedom to do whatever you want, at least for me, it gets more difficult. Because responsibility relies on you, all the fun times, the hard times, the boring times, and the thinking times. It's all on you. I wrote a lot during those two days and drew and separated from the team for a few hours. I think I've found myself. I am starting to leave some insecurities behind me. And I also found a place for myself in the group where I can stay relaxed, chill, and happy. Because all of us, all my colleagues has something really interesting to talk about while we're working or in our conversations while the dining is happening. There's always a lot of things to learn.
- The last one: Do you have any thoughts about the course you've just completed? Please, share them with us.
- Yeah, I'd really like to talk to you guys. I you find it interesting, the model I planned. With the triangle High Mountain School. I've been thinking about this, and I also dream about doing it, about the word, and about nature. Those three things can be combined for a future High Mountain School, High Mountain Summer School programs. I truly believe in these three elements for creating a specific, new way of teaching. Specifically in design. Right now, I'm really happy because of the days I spent here. But also, I feel a little bit nostalgic because we're about to start to disassemble the structure. The question of the ephemeral comes up a lot. Everything isn't forever. Everything has an end. This was a fast experiment of a decent process. I really liked it, thank you! Ciao!

9.00

You're standing here, on the top of the mountain. What do you think about your environmental and creative responsibility as a designer? Where would you put yourself in this environment as a responsible designer?

- I don't know. Being here in the mountain makes you more connected to the nature. It lets you feel that connection again which you can easily lose when you only stay in cities. I think that's a very good and important part. Coming back from I'll have this feeling. And this knowledge that nature is our origin. It's also about the calmness, which is very important for me. Even though we didn't design any specific product or thing. But the experience was special

because I really calmed down and started to think about many things including personal things. It wasn't only related to design. It helped me to make a plan for the next half year before my BA. I started thinking about things from a different perspective.

- Question number two: How safe do you feel in this mountain environment and why? I feel very safe here, but we've a big house. We're getting cooked two nice dishes per day, a huge breakfast, a lot of coffee and everything we need. I feel safe. But besides these obvious things of safety. I feel very good here, as I mentioned in the question before. Just because it's a good way of understanding your roots and calming down. Just having a different view about things, you had a fixed opinion from before. That always feels good if you notice that something changes, and you have new thoughts. I feel kind of excited here because it's special. This excitement gives me a good feeling. I feel very comfortable and safe being here.
- What do you think about the transcendental as a human being? Do you think there's something deeper to life beyond our personal lives and design activities?
- Same answer to this question as last week.
- What have the 12 days spent here added to your life or taken away from you?
- It a nice journey here. Got to know a lot of nice people and this beautiful place. Got to know myself better, as I do every day. About design and design processes. We're mix of many different countries and cultures and how we approach things is different. How important communication about problems and thoughts is. How difficult it can be. I also learned that my own opinion even though it's quite strong – I knew that before but it appeared again that I have my opinion and I like to say it. I like to question things, which I also did here a lot. It's just one part of my reflecting, thinking, and communicating. For me it was also a good lesson that even though I question things which may have seemed to others as if I'd like what's going on here. I really enjoyed being here and also appreciated how the whole week was planned. Even though I would've planned it differently, I guess. Because it was the plan of Istvan and Lukacs, I just noticed that.... Now I'm out.
- Yeah, I noticed that even though I would've made it completely differently, but I still learned very important facts out of it. And very important experiences. About the structure. That it can also be different than what I'm used to as a learning experience.
- If you have any thoughts that you find important about the course you've just completed, please share with us.
- I'd be a bigger fan of answering those question on paper instead of having the camera. Because I don't feel very comfortable with getting filmed. Especially because I cannot control where this footage goes. Even though you said it's only for research purposes and I trust you. Still, it just feels weird to film yourself answering questions. I'd feel much comfortable sitting down. I think it maybe too early to ask these questions. Because I might need another week to think about the whole program when I'm back home. Then I could tell

much more and reflect much better on it than now while I'm still here and we still have one more day when we'll disassemble the whole school. That'd be the first point. Other thoughts, there're many and I've mentioned some before. I said that I'd do things a bit differently. But this time was, as you also mentioned before, just an experiment. We only had those 2 days using the house. Spent a lot of time building it which will be different in the future. I'd have liked to do more design related things in groups. Talking more about design as for example yesterday evening which was nice. I missed this communication. Even though we're more in the building period than the part where you'd get educated at the High Mountain School. Would have been nice to interact more about those recent design topics and questions. On the other hand, even though we haven't talked a lot about it here it'll be part of my future. So that's also right. But I think we could've used the opportunity being here together more to talk about those problems. We only said that we've problems and we all know these problems. We want to be connected with the environment. But we didn't really have a discussion about it. I really like how you, Istvan read out those three sentences yesterday evening. Sometimes I would've like to know more about your thoughts. Yeah, it's basically the same point to exchange more ideas. The words you said yesterday even touched me. Would've liked to have it earlier. Because after having a talk like yesterday you feel more connected to each other. And it was the last evening at the school. If it would've been one of the first ones where we started talking like this, then I think many other things would've come up the following days.

- But in general, I am very thankful for being here. I'm very curious how it'll be in the next years, how the High Mountain School will develop. I'm sometimes not sure how much we helped here. I feel as if we've been just treated like kings and queens with good food. We assembled this building, but I have the feeling that I didn't give you enough of my creativity, from my design perspective. But maybe that's just me and it's total bullshit. That's just how I feel and felt the past few days. I was always waiting for the point where I can start designing or doing something. But maybe that's just me. It's kind of an old way of thinking because I already feel that it also has an impact on me. So yeah, that's it.

20.00

To answer the 1st question of the questionnaire: I feel like being here in the mountains make my personal problems really small. I feel physically small to be concerned about the bigger issues of the environment. As a designer I am much more aware of the fact now that it's not only important to be creative but to be a creative environmentalist first and flow from there.

- Very safe in this mountain environment. There's no pressure of the everyday life when you're in the civilization and it reduces the amount of tasks you have here. You can get to your own thoughts and reflect more easily. There's no hustle or bustle here. I already felt that Europe was quite quiet, but these mountains are much more quiet. They've given me a lot more. A lot more

awareness of how more quietness can give a much deeper understanding than you're in the city. Here the sounds you hear are quiet and the sounds you hear are so much more pleasing. I personally feel that I belong here. I feel that there's no intimidation of having too many people around, doing a lot of things. It feels we're much slower, we don't need to be that fast. We can be more thoughtful about what we say and do. And genuinely be inspired by the place.

- Before I believed that human beings are transcendental. After coming here, I learned more about forgiveness with myself and other. This environment makes everything much smaller. I feel like they aren't the big problems in my life. I should probably take up something that I will have an effect on someone. Something that I can contribute with. Then think about myself. This environment truly makes me concerned for other thing, other than myself. That's how we should be as community of people. We should work in collaboration. Drop the ego. I think that's been the biggest challenge for me here, to forget who I am, and just try to co-exist with the rest of the people. Be more helpful no matter what happens. Don't change how you think based on how other people perceive you or how we might appear to somebody. I feel that I found a new level of... I don't know if you can call it transcendental. But I feel more powerful because I've endured a lot of things. They weren't big. I feel that I have more endurance to handle more things after meeting everybody here. This has made me a better human. In this environment I can feel that amongst people, and I could exchange that with other people. I think we're definitely transcendental. This trip has meant a lot to me. I'm going to experiment more with being closer to the source.
- The last 12 days? It's the 10th day. This is personally challenging. It's my first time being outside like this with strangers. I'm really glad that I've found people I have so many things in common with. Usually, I feel that I don't have a lot of things in common with people. But here I found those people and that's what I really liked about this whole trip. We took our time but we really engaged. We just becoming more and more understanding of each other. We all took our time and opened up in a different pace. Eventually I feel like we have so many similarities with all of them. I see myself in so many people here. It's really nice. It makes you feel that we're all the same. From this trip that's what I'm going to take away: that we're all similar and we should be more empathetic to the people around us. Disagreements are not everything. Sometimes we have disagreements in common, so we'll still on the same page. I feel more empathetic towards people which I've always struggled with. That's what I really take away from these last 10 days.
- I was super excited to come here. When I first read the brief, I was really surprised. I didn't feel alone in how I thought. Whatever Istvan wrote in the brief and what he speaks about. I never felt that I had common .. At the university I never felt that I had something common when I spoke about stuff. There weren't a lot of people around me who're doing things that were concerned about the environment or even spoke about the environment while

they're designing something. Everything inspired me to get inspired by nature. I felt a bit odd that that this is a weird pattern in me. I'm being too emotional about this whole environment thing. To be honest once I came here I didn't really feel that I was an odd one out. I feel that everyone is equally concerned are equally practicing being more concerned and careful of the environment. Which I really appreciate and it's really nice to see and have so many people in common with that. That's really nice that I found this course. I feel that we learned a lot without trying to learn. It happened so intuitively for me. It came very naturally to me. That's what I take away from this course. And the fact that we're discussing how teachers and students are at the same level. I really appreciate that thought. I am not sure if we really practiced that. But I think we're warming up to it. And now we have to go and it's pretty sad. Because I took my time to open up, and I've been opening up and it's going to end soon. I really hope we can keep stay in touch, all of us. So that we can continue this or not continue what we did here in our personal lives.

- One last thing. I'm super grateful. I am really really grateful. It almost makes me emotional to say that thanks for making me part of this, of what happened here. It was really out of the box for me. I feel really blessed. And the weather is so nice since we've come here. Thanks for everything. Thanks for the food, for the knowledge that we all share together. I'm just grateful for everything that happened here. I believe that nothing is right or wrong. I enjoyed every bit of it. Even the parts that I didn't enjoy. I still feel that when the end is approaching you start to appreciate everything you experience. That was really important for me to enjoy the process. Thank you Istvan for making me part of this! I really appreciate it!

31.57

I think I'm going to start with the second question: How safe do I feel in this mountain environment and why?

- Our accommodation is really nice. I've always wanted to sleep in a house like this. I felt really safe all along. I mean, we had hot water and really nice food all along. And so that house is (INAUDIBLE) You can really feel how strong nature is. I think it's really important for each of us. This exposure to nature (INAUDIBLE)
- About the transcendental: As a designer it's really important to come out here. Not really because of the connection with nature, but because you as a designer should understand what nature is. It's really hard to do that in the city environment. We're talking a lot about killing the trees and melting glaciers, but we never really get to see these things with our own eyes. I think it's more touching and intimate if you're seeing that with your own eyes. It's really important to see that. Maybe as human beings we're just somehow a bit dumb to understand things. If you don't see it if you don't touch it. It's really hard to connect with things through a screen or a television show. I think it's really important to be here.

The 12 days we spent here didn't really take anything from me. After 12 days I am really missing my own bed. But I also felt really cozy here. I couldn't really get out of my comfort zone which was really interesting for me. I really like that feeling, getting out of my comfort zone. I couldn't really do it here which is really strange. I could get out of my comfort zone but in a physical manner but more like in a communal way. It was hard to be closed into a house for 12 days with other people whom I didn't really know. It was stressful sometimes. But it was really nice to meet new people and to share thoughts all along. Maybe it's how I got out of my comfort zone. As a designer at the university, we're always talking with the same people. We're sharing a lot of thoughts but only with the guys and girls whom we already knew. It's hard sometimes working with people you don't know. This made me leave my comfort zone sometimes. My thoughts about the whole program, maybe the accommodation should be more involved with the school. Maybe this place where've been sleeping and eating during these days was a bit too cozy. I think we should get out of our comfort zones more. We'd one time, when're cooking together. I think that was very nice and it had a very good effect on the group. I think everyone who participated really enjoyed it. This could also be part of the program, this cooking part. It was fun.

About my design and creative responsibility. I don't really feel that my thoughts about these have changed in the last 12 days. It was a really nice experience to think about design problems in this really calm environment. I've become much calmer recently. This calmness had a good effect on the way I am thinking about problems. This mindset that I've here is really hard to reach in a city environment because everything happens very fast. There're a lot of input and stimulation around us which we're lacking here. I think it's really nice.

So basically, I think my responsibilities are the same as they're 12 days ago. But the way I approach questions in this environment is much nicer than the way I do it in a city. I think that's really important. This place could be really good place to design and think about the world. I think it's a really nice idea to be here as designers. Also being here in Austria is pretty interesting for me as a designer because I saw little differences between the way they live here and how we do. It's not only I'm calmer, but everything is also much calmer here. The people, the schedule of the day. Everyone is really calm and slow, but everything is in order and in place. You don't see anyone complaining. Everyone's so happy and respectful with each other. Which may not be because of the mountains but for some other reason. I really think that everyone's much nicer here around the mountains. I think that's all I could tell. Yeah, bye.

41.58

First question: You're standing here on the top of the mountain. What do you think about your environmental and creative responsibility as a designer? Where would you put yourself in this environment as a responsible designer?

It's pretty different being here than in Vienna where we started this whole trip. It just made me think about how different responsibilities we have here. We also have it in the build environment, but I think it makes more sense here, which the moral

responsibility of doing anything in the nature. Because what we build here is something that doesn't fit. I mean it has to be something fitting and something that leaves the whole environment untouched. We shouldn't do big construction works, pouring concrete and asphalt everywhere. Things like that. We should do it very respectfully. So that the place stays untouched.

2nd question: How safe do you feel in this mountain environment and why?

I felt really safe. Of course, we have everything here and there's nothing to be afraid of. We live in a huge house, have electricity, phones. It didn't really feel unsafe until yesterday when we're hiking in the Grossglockner and we're going down on a really steep hillside. We started halfway there. It was a huge journey. We'd been walking for two hours and on the top of the mountain some clouds appeared, storm clouds. D. G also made an alarm that there's going to be a huge storm there. We could decide either to continue the journey downward which would've taken two more hours or to climb back and try to go home as fast as possible. The storm was coming, and we could see it in the air. We had to go back, and I really felt that I'm afraid because I wasn't in control at all. It was just a matter of luck whether we survive this thing or not. Luckily, there was no storm when we're up there. It really made me think how things really are in this place.

What do you think about the transcendental as a human being? In other words, what do you think there is something deeper to life beyond our personal lives and design activities?

In the first interview I was talking about unexplainable feelings and emotions. As soon as you start explaining it just loses sense. I spotted a moment at the school. Not a moment but a strong feeling. When we're in the circular building which also contributes to this feeling. We're sitting around with a small candle, and it started to get dark. It was really silent. We're sitting in silence on purpose for two minutes. It was a really strange, unexplainable feeling. It had some ancient tribal vibes which was increased by this circular form.

The next question is: What have the 12 days spent here added to your life or taken away from you? If you have any thoughts about the course you've just completed, please share them with us.

- This thing gave so much to me. I hope I could add some things to this whole High Mountain School thing because I truly believe it's something really special. It gave me so much and I'm very grateful to be part of this whole thing. My heart's full and my stomach's full of great, healthy and really tasty food. I just met so many awesome, great people. I had deep conversation I really enjoyed. I saw different views on life from different people. I just enjoyed this vibe so much. It's been ten days, and it felt like a year. We really got to know each other. I loved how honest everyone was. No one was fake or played themselves. The vibe was really good. I also really like that I did things that're small, everyday things for some people. But for me it was the first time doing yoga in the morning outside. Which was really great especially with this view. Waking up to this view every morning, it's awesome. Also climbing the

mountain. I've never climbed a mountain before. I haven't even hiked in places like this. Or just going to church on a Sunday morning. Never did that before, and I really loved it. It was something. Also drinking from a waterfall. It was a strange feeling but really nice. But it's really hard to put into words what this High Mountain School gave me because I feel that when I'll go home and be in situations I've never been before I'm going to be able to solve them or just use the tools that I learned here or the abilities I learned here. I really think I learned a lot socially and professionally, about life, about people, food, the nature. I think these are really important things that you don't really get in school even in the city. You must step out of it and just come here. Or somewhere in the nature. What it took away from me?

I took away my stress and that I used to worry about the future every day, constantly. Here I just learned to live in the moment to be present which is really rare. This is really important. Yeah, that's it. Thank you for everything!

51.40

I don't know what I think about my creative responsibility as a designer. It feels like that designers are unnecessary. Everything's in its right place. Everything has been planned for hundreds of years and it's working this way. Everything I could do as I designer .. I don't want to say it in an insulting way, but is at least unnecessary.

Yeah, where I put myself in this environment? Maybe somewhere as an observer. Because this place is so specific and there're challenges and things that have to be considered here. Even the weather. Everything. Let's move out of the wind a little bit. I hope it's a little better here.

Next question: How safe do I feel?

I am still struggling a little bit with the perception of safety. I feel very safe here because I am very taken care of. I don't have to worry about food or what I want to do in the day. It's all planned already, and I can just take it and receive it. So that feels really safe. The transcendental questions.

- Here it's definitely clearer that there's something deeper. But here you don't even need to think about this kind of depth. You have to do so many things, you have to be in contact with the nature that it feels unnecessary to interpret something than there actually is. I don't know if I can put it in word correctly.
- The 12 days I spent here added or taken away from me this feeling of uselessness. I felt really useful here, that was really cool. I feel that my mental health has improved a lot. Health-wise I feel great. I learned a lot here about to let go of specific ideas I have. Not even directedly connected to the project but also about social life and being in a group together. This kind of things.
- I am not sure if I feel like it was a course to be honest – to the last question. It felt a lot like a holiday. Coming back to the pain it could be even more painful. It could be a little stricter, a little bit more methodology and work. I feel like that would've been okay for me. It was a great experience. I'm still not sure which question we're trying to answer here. Maybe I'll think about it a little

more and I'll realize it later. So far that's it. Thank you for the great time here. I really enjoyed it a lot.

- 57.21
- Hey! You're standing here on the top of the mountain what do you think about your environmental and creative responsibility as a designer? Where would you put yourself in this environment as a responsible designer?
- I think my responsibility for the environment here's to keep it as natural as it is and just to preserve it. Don't really change it so it can stay the same. Don't make any big change to the nature. Just try to live with it! Don't bother it, Don't destroy it. You can live next to nature. The mountains offer a lot of interesting material and places, new creative challenges. If you want to build something in, on or within the mountains or if you want to create something out of them. But I think our first responsibility is to not harm the nature. Don't hurt it, don't destroy it. Help it and don't overpower it. Don't change it according to your wishes. Accept the way things are and try to live with it without doing harm.
- How safe do you feel in this mountain environment and why?
- I feel now pretty safe here, but I think it's also because we have a house, electricity, a roof, warmth, kitchen, food and other people. I know that the mountains can be very rough.
- In German: Hey, I'm making a video.
- Sorry for that.
- At the moment, I feel pretty safe because we have all these comforts of civilized life. I know in the mountains it can be very harsh, here're the weather and stones. It can be very hard to live in the mountains and to grow food here. There're many challenges like waterfalls, ice, rough weather, stones, steepness. But I also feel safe because of being surrounded by nature. Even though the mountains can be a rough place they're also a very peaceful place for me. I also feel safe because we're on the top of a mountain and I can see and have an overview of my surroundings. This contributes to a feeling of safeness. Because you know everything in advance and can't be surprised by anything. Even though I feel safe I always have respect for the mountains. Because we're so high, every time when we drive the car up here it pretty far. I never lose this respect completely. I think it's a good thing because it can keep you safe.
- What do you think about the transcendental as a human being? In other words, do you think there's something deeper to life beyond our personal lives and design activities?
- I hope that there's something deeper to our lives. If our design activities would be the only thing we do in our normal lives. You would have to do design activities or anything else if there wasn't something deeper to it. I still think that human connection is one of the most important things and this can really be a way to feel the transcendental. I don't know how to put it. I don't really believe in a God but I believe there's a universe or an energy or something that keeps us alive and everything alive. I think there's something more to our lives

and in some moments in our daily lives we can feel it or if we do some activities or if we're with the right people. Or if we create something really special, we can feel the deeper thing behind it.

- What have the 12 days spent here added to your life or taken away from you?
- I think it added a lot of stuff to me. It's really crazy for me because before I came here. Two weeks ago I knew no one from this group and now this feels like such an important part of my life and such a deep and transforming experience. I can't imagine not having it. But 2 weeks ago, I knew none of these people. I didn't have any idea what I'll do here. One thing I learned was to work with tools. I was a little afraid of building stuff and hurting myself. But it really helped me to just use the tools and try things out. I hope to take this with me to the university so I'll be braver in the workshops. Or I can use the workshops more for my purpose. It's also added to my life that it's worth to take risks. It wasn't really a risk coming here but I knew nothing. I was a little afraid and I was unsure if I should do it. I am so glad I've been through this feeling because it's a nice, amazing experience. It's just taking away some form of fear. In the sense of achieving things in an academic environment. It also took away some of the fear of failing my career as a designer or not being good enough, the feeling that my projects aren't interesting enough. It gave me the feeling that I still can learn and change. It's okay if things don't work out. It's okay if I just be. I don't have to do anything super cool, super special, or new. Just to be in the right place. I still deserve to be somewhere even though I am just what I am. I don't know if it makes sense.
- If you have any thoughts that you find important about the course you've just completed, please share with us.
- I just wanted to say it's a really amazing thing you're doing here. I think it's really special and I admire you for being so brave. Not just having a vision and executing it. Also thank you for trusting in us. Also for you it wasn't easy this is like your baby in a way. It's a big project you wanted to do. We're the people you chose and in a way you gave your project to us in a way. We also have responsibility for the success of it. It's really cool what you're doing here and I'm really glad that someone does this. I'm really glad that I could be a part of this. It was a really amazing, special experience for me. Also very emotional. There're a lot of ups and downs. As Orsi said it even makes it more special in a way. We'll think about this time here for a long time. I'll take something from the mountains with me. I hope the High Mountain School will have many more years to come and will establish itself. The way of learning in and with and about nature is really special. I love it so much. It's not made for consuming stuff or just building pretty products to sell them. It's about deeper and bigger issues, like the state of the world and environmental things. I really hope many future generations of design students can come here and experience the same things we did or other things. I think it will always be very important because in your daily lives you don't really get the chance to do something like this. I think it was really amazing. I am really thankful that I could be here.

You're staying here on the top of the mountain. What do you think about your environmental and creative responsibility as a designer? Where would you put yourself in this environment as a responsible designer?

To be honest in the surrounding I don't really feel like a designer. I feel more like a human. It just feels natural being here, doing stuff in the nature. Just don't really think about any city-related questions or problems, just being yourself. Creating some stuff. It just comes to you. What I've realized is that when you're in the city, you know there's climate change and all this stuff, but you don't really feel it. But when you're in the nature. You're in that thing that's changing very badly. I feel responsibility as a human not really as a designer. You have to do something against it. Yesterday I was just sitting for two hours on a wooden part, just looking at nature, thinking about it. I felt very sad and very happy at the same time. I'm looking for an English word. Protection. Responsibility as a human is to protect nature and to live with it without destroying it. Nature needs time to heal and we don't give nature the time it needs. We should do that. I think it's not bad using stuff from nature but we also have to protect it and only take what we need and not more. Not throwing things away for no reason, just for the market.

How safe do you feel in this mountain environment and why? Please explain it in a few sentences.

- I felt very safe, open here. Even standing on a cliff I felt safe. You don't have to watch out for cars that could kill you. Normally nature doesn't want to kill you, so you don't have to watch out just for not falling off a cliff or something like that. I also felt safe because of the people here. We created a very safe environment together with the nature. I felt totally safe being myself.
- What do you think about the transcendental as a human being? In other words, do you think there's something deeper to life beyond our personal lives and design activities?
- I have the feeling that there's something deeper, but I don't know what it is. Maybe you don't need to know what it is. You just know it's there. A big thing holding everything together. I thought I'd feel very small standing next to these big mountains but I kind of do not. Maybe it's just being part of this whole surrounding. Here I'm not the one destroying stuff, I'm more like part of it. Not against it but living together with it.
- Beyond my design activities? I think there's very much beyond my design activities because designing something is not the thing. Not the highest thing. To me it's the beginning of something. I think designing this house and thinking about it was just a start to something. It'll always be. It started changing something in your feelings and your thoughts and maybe your personality. I think there's much beyond my design activities.
- What has the 10-day course added or taken away from you?
- It's a strange questions. It has taken away nothing. It just added so much. I didn't have to worry about anything, like using internet – almost no internet I have to say – no computer. You don't check your emails every day and I didn't even check the news. It felt very nice. I feel strange because the day after tomorrow I am going back to my hometown. And have to do this all again or

maybe not. I don't know yet. Kind of excited what will happen when I'm back. If I'm just falling into everything or there're really some changes happening inside of me. These 12 days definitely haven't taken anything away from me. Just added.

- If you have any thoughts that you find important about the course you've just completed please share with us.
- The most important thing – we talked about it yesterday- is that we always thought that we have to put something in the house that you can work with. We have to fill the shelves. We have to find a concept for it. But the last two days showed that you don't really need a concept. We're just playing around. We just put some swing there, just chilling on the roof. Had fun together, just talking. There was no pressure on us to do something and to fill the shelves. It just happened naturally that we did something with this empty building. I think this is a thought we all had and liked. I'm also really grateful for the trust you put in us. I also said this yesterday but just giving us the tools, telling us what to do and then let us do our thing. I think that's it.
- I forgot one thing. Orsi said a very nice sentence when we're hiking and I think it's true. She said that she had the feeling that only human made things can be ugly.

81.06

1st question – You're standing here on the top of the mountain. What do you think about your environmental and design responsibility as a designer? Where would you put yourself in that environment as a responsible designer?

- To be honest, my thoughts haven't really changed since we recorded the same video in Vienna. We still have a huge responsibility as designers. We have to be smart in so many ways because the other parts of the process of designing and developing aren't always do their job responsibly. For example, marketing is not about responsibility. It's about selling a lot of things. Engineering is about making it as simply as you can. Which is responsibility in a way. But to bring together the whole concept in a product, there's always a manager or a designer who has to pull all the strings and tie them. He has to think about responsible design and eco-friendly ways.
- Where do I put myself?
- As I said, I still think we're somewhere in the middle. Right now, I am just such a small piece. Sometimes as a designer I feel that I don't have to power to work freely and as responsibly and efficiently as I could. Because I'm still a little part of the process. Not sure where my place is right now. I'm just out of school and I'm still trying to figure out my place.
- 2nd question: How safe do you feel in the mountain environment and why? Please, explain in a few sentences.
- In the mountains we meet the environment in a frontal way. As long as you have such beautiful houses and a roof over your head you feel pretty safe. But when you meet nature during hiking or storms you just feel so small. It doesn't really make you feel safe. In the cities you have all the knowledge and pieces

that humans have collected right at your hand. But up in the hills it's different. Everything's in a distance. You can't get help as soon and as fast as in the cities. Of course, it's a more dangerous place but I didn't feel insecure while we're here. But from another perspective, you're in safety. From the dangers of humanity, like expectations and that self-controlled environment, the egos of others. They just try to form the reality according to their ways. These are things you'd meet in an urban environment a lot more frequently. You're safe from that. People are as dangerous as nature just in a different way. People are sneaky, nature is just raw power.

- What do you think about the transcendental as a human being. In other words, do you think there's something deeper to life beyond our personal lives and design activities?
- I'm not sure if there's anything beyond. If there was it would presuppose something higher than us. Something giving us a purpose. But it doesn't go deeper because it's on our level. I still think what I thought in Vienna the last time. That your only goal here is to be happy and to help others and not hurt them. I don't think there're deeper things. It can be deeper for you. It's a really deep feeling to contact with nature. I think we've lost this connection. All the animals, plants and fungi have that weird connection to each other which they don't realize. But it's there and they have some access to an internal knowledge which they use without knowing about it. I think we've lost this connection. I'm not sure if it's deeper than anything else. Maybe it is because it's in deep inside of us and we need to look for it and have to contact with it. Nature helps because that's where we came from
- What have the 12 days spent here added to your life or taken away from you?
- It took away a good hand. It's going to be fine in a couple of days or weeks. It gave me many really good moments. I met really good people. I was surprised how good the team is – the organizers as well as the students. Because we're still here it's really hard to tell what it has given me because I'm still under the influence of this place. We're still here in the mountains. It's going to clear out in a couple of days or weeks after we went home and rethought some parts. We need to just think about it for a long time. It's really hard to tell. It calmed me down. It was a really good experience to build this house. It gave me a lot of experience which I might be able to use in design if I'll have something similar to design. To know how hard, it is to design precisely and to build up something. We had a lack of workshops at MOME in the last two years because of Corona. I love every opportunity of workshopping or when we can do something with our hands use tools. I think I have a lack of knowledge of this. It was a good little piece that's helped me to develop.
- The last one: If you have any thoughts that you find important about the course you've just completed, please share them with us.
- It's the same as I mentioned before. We're still in it. It's really hard to draw conclusions right away. Maybe making this video a week later, this would've been wiser. We could have an outer view on the whole thing. I really like the idea that designers have to get close to the nature. I told Istvan that I think

nature is the greatest designer, it works in smart ways. So it's really good that we're here and we can learn and we can contact with nature. Maybe we've just realized its importance, because in the city you don't really face those harms that we do to our environment and to the whole planet. It's really good, I like the basic idea.

- But I need to be critical too. It's really good that it's a free environment and we've a free workflow. But you need to provide some frame to the whole thing which would make this a complete whole and makes it keep going. We're young lads and it's hard if you say for example, "just design something". How can I design something? Give me something which guides me a little bit, a theme or something like that. The same applies to the workshop and the thinking as well. You need to have a frame and safety programs and thoughts to help us to proceed when we're stuck. I understand the free nature of it. But I think you guys are still teachers in some way and you still organize this. It was the first time, you could feel it, I think. I am sure the second one is going to be a lot more organized because you've just gained a lot of experience and many problems came up. I think we solved couple of them or tried to. We began to talk the way that'll lead us to solving these problems. We all have to practice English. If the communication is not fluent it just drops back the entire workflow a lot. You have to have a clear understanding of each other and fluent ways to express ourselves. Especially in design, I think. That was the last question. Thank you guys. It was a really fun week or almost two weeks. I enjoyed it really much. I'm looking forward to tacos Saturdays. I really hope I'll see you and we'll meet in the future. And maybe work together, who knows?

97.00

I can be seen, alright. I'll just hold it.

Hey it's me. I'm trying to do my best to answer the questions.

I wrote some of them down as well. I'll start with the 2nd one because I also started with that in the first questionnaire. Before answering, I show you what I wrote in one of the first evenings when we got here. I wrote "Anonymity". With capital letters. It has a connection with the question about how safe do you feel in this mountain environment and why? Please, explain in a few sentences.

The first time when we're recording, I thought I felt safe because of the people. Now I feel the total opposite. I don't feel safe because of the people. Why is anonymity connected to this? I feel that there was too much claiming, owing and naming ideas and design. I would've hoped that there would've been more "us" and less "me's" and. Somehow it created an environment of competition as well that I think's really unnecessary in design. The calmness, helping and sharing and collaboration for me are not about having my name on things. It'd just wished that we could do things in a more humble and calm way together. Maybe this kind of very traditional way of presenting ideas as yours, rushing to own ideas, is something that we'd need to change in this world.

You're standing here on the top of the mountain. What do you think about your environmental and creative responsibility as a designer? We would you put yourself in this environment as a responsible designer?

I think it's all connected to the first question, to the first things that I told already. I think more or less what I did before coming here. Again, we'd need to be more humble, to think about the function of things. To consider if they're really necessary and if they're only filling up some emptiness in us with material, or if we want to have it for showing off or for boosting our egos. That's really unnecessary in this world. We need to do more things that are made for their function. That're necessary, humble. Do not show off, be almost silent. Like the nature. Everything here is really complex but it doesn't show off. It just blends in. It's working. It's full of energy like it should be. Sometimes we really should concentrate more on that.

The 3rd question, I think I answered this the last. What do you think about the transcendental as a human being? In other words, do you think there's something deeper to life beyond our personal lives and design activities?

My answer for this is really similar what it was in the first place. That's everything. Everything else than design. That is what makes us the designers that we are. The personal experiences whether they're more spiritual or mundane? They can be both or just one of them. They don't need to be both and it's totally fine as long as you're honest with yourself. And you don't need to act something else. I think, that's the essence of this question. It can be spiritual it can be this-worldly; it can be something you can grab onto, or something you can't grab onto, as long as you're honest with yourself. That's the most important. Maybe we should try to listen more than speak. I'm starting to cry. Find more time and space for not speaking. People who're shy and don't necessarily like to speak.

4th question – What have the 12 days spent here added to your life or taken away from you?

These 12 days scared me a lot about the future of things. I really need to think what I feel. I met some really great people but also felt really alone. These gentle giants were the only ones who listened without judgement which I feel good about. I think that was the point why we need to come here. That's why the nature is so important. It doesn't always need to be person to person, or people to people it can be this way as well. In the end, maybe the people don't need to understand. Maybe the nature needs to understand and that's enough. Oh, sorry.

Final question: If you have any thoughts that you find important about the course you've just completed, please share with us.

- Maybe it's that it'd be important to listen. Just to have space for listening. Without the pressure to speak. Find different ways to communicate as well. Find safe environments to communicate. For example, the silent ring was really

nice, but I didn't feel that I'd need a candle shedding a light on me while I speak. I'd have rather spoken in total darkness. I didn't even need that the others know that it's me speaking or telling about an idea. It goes back to anonymity again.

- Also, the routine, it was my little experiment here that I kept the routine. Every morning I woke up at the same time as I would in the city, at 6h30. And my little routine was about going alone for walks and just thinking and not thinking, which is very important. Sometimes I went with someone else, and we had really good conversations. I think the best ones I had here were just one on one. Sometimes it was really good to be alone. Sometimes it was more about the physical activity and pushing yourself physically to walk or run. Sometimes I was just walking really slowly being in silence and that was enough. It gave me a lot to think about, this trip. So really thank you for that. Thank you, bye!

EREDETISÉGI NYILATKOZAT

Alulírott Policsányi István (szül. Budapest XII., 1983.05.28, anyja neve: Molnár Katalin, szem. ig. szám: 082858KE), a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Doktori Iskola doktorjelöltje kijelentem, hogy a Környezeti szemléletformálás a Designkommunikáció felhasználásával című doktori értekezésem saját művem, abban a megadott forrásokat használtam fel. Minden olyan részt, amelyet szó szerint vagy azonos tartalommal, de átfogalmazva más forrásból átvettem, egyértelműen, a forrás megadásával megjelöltem. Kijelentem továbbá, hogy a disszertációt saját szellemi alkotásomként, kizárólag a fenti egyetemhez nyújtom be.

Budapest, kelt: 2022.08.24.

Policsányi István
Aláírás